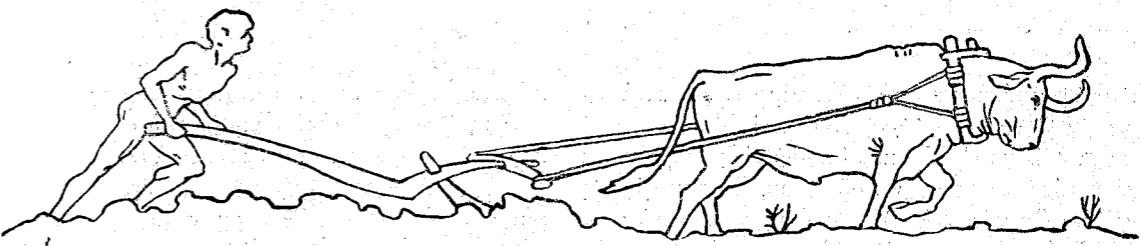

ΜΑΞ ΛΙΜΠΕΡΜΑΝΝ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

ΠΑΝΔΑΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Η' 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1907

Ο ΓΥΙΟΣ ΤΟΥ ΙΣΚΙΟΥ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΑΠΕΤΑΝ ΔΕΦΤΕΡΗΣ — "Ενας καραβοκύρης.
ΑΥΓΗ — Κόρη του.

ΓΕΡΟ ΜΑΝΘΟΣ — Ψαράς.
ΒΑΓΓΟΣ — Ο γυιός του δ μικρότερος [ΓΥΙΟΣ ΤΟΥ ΙΣΚΙΟΥ].

ΠΕΤΡΟΣ — Ο γυιός του δ μεγαλύτερος.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Η γυναίκα του.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Μία γειτόνισσα.

Κι' άλλοι άνθρωποι τοῦ νησιοῦ.

Η ΣΚΗΝΗ Σ' ΕΝΑ ΝΗΣΙ

ΠΡΑΞΙΣ Α'

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ : Ή άκροιμαλιά. Λεξία ἔνα μεγάλο, ἀριστερὰ ἔνα μικρὸ σπίτι καὶ ἔνας βράχος. Ή Θάλασσα ἥσυχη καὶ δ "Ηλιος, πὼν πάσιν νὰ δύσῃ. Ο αἰθέρας δὲν ταράζεται, παρὰ ἀπὸ τὴν ἀπαλήν ἀνάστοσιν κάποιουν βιούντων. Ο Μάνθος καὶ ἡ γυναίκα του κάθονται ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ μικροῦ σπιτιοῦ. Ο Μάνθος πλέκει κάποιο δίχτυ τρύπων.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Μάνθος καὶ Πηγελόπη.

ΜΑΝΘΟΣ — "Εβγαλα κάποιο βάρος τὸν εἶχα βάρος, γυναίκα... Παιδί μου εἶνε, δὲ σου λέω, μὰ παραγίνηκε μὲς τὸ νησί. Παιδί μου εἶνε καὶ τόρα θᾶστεκε κάλλιο νὰ λυποῦμαι [σιγά] μά, δῶ ποὺ τὰ λέμε μοναχοί, τὴν ὧδα πειὰ δὲ βλέπω ποὺ θὰ φύγῃ... Νὰ μὲ χωρέσῃ ο Θεός!..."

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — "Ας εἶνε δ καῦμός του θᾶναι μεγάλος γιὰ μένα, Μάνθο. Έγώ, μὰ τὴν τρομάρα τῆς νυχτιας, διόπο τὸν πιάστηκα..."

ΜΑΝΘΟΣ [θυμωμένος] — Καὶ τώρα, τί θὲς ποὺ τὸ θυμᾶσαι; [σιγά]. Αὐτό 'ναι καὶ ἡ αἰτία, ποὺ θέλω νὰ ξενειτευτῇ. Τονὲ κυττᾶνε ἀλλοιότικα μὲς τὸ νησί. Καὶ υπέρος ἡ τεμπελιά του. Δὲ θέλω νὰν τῶχω στὴν ψυχή μου μιὰ μέρα, ποὺ θ' ἀφήση πειὰ τὶς τρέλλες του καὶ τὸ βιολί. — Τ' ἀκοῦς; ἔχαλασε τὸν κόσμο καὶ τ' αὐτὶα τῆς γειτονιᾶς — θὰ ἰδῃ πῶς ἡ δική μου ἀγάπη ποὺ τώρα τὸν πικράίνει, εἴνε κι' ἡ πειδὸς ἀληθινή. Ψέματα; Θὰ στρώσῃ πειὰ μὲς τὴ δουλειά. Η δάλασσα γεμίζει τὶς σακκοῦλες ἀπὸ βενέτικα φλουριὰ καὶ τὰ φλουριὰ εἰν' ἡ ὑπόληψι τ' ἀνθρώπων. Κι' δ ἀνθρωπος γιὰ μιὰ υπόληψι δὲ ζῇ; Ψέματα;...

Περισσότερο θενὰ χαρῆς, σὰν ξαναγυρίσῃ μὲ υπόληψι μὲς τὸ νησί καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμᾶσαι. Παιδί σου, παιδί μας εἴνε δὲ σου λέω. Καὶ τὸ πονᾶμε. Μὰ σάμπως είμαστε κι' οι πρῶτοι; "Ας φύγῃ κι' δις τοῦβγῃ σὲ καλό, "Αγιε Νικόλα!..."

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [λυπημένη]. — "Ας εἶνε, δ καῦμός του θᾶνε μεγάλος γιὰ μένα, Μάνθο... γιατὶ ἔγω τονὲ συνείδισα κοντά μου, καὶ τούχω καὶ μιὰ ξεχωριστὴ ἀγάπη, μὰ τὴν τρομάρα τῆς βραδειᾶς..."

ΜΑΝΘΟΣ [μὲ θυμό]. — "Ε!... Σῶπα πειά. Μήν τὸ θυμᾶσαι, μαύρη ώρα κι' ἄραχνη π' ἀνοιγεις τὸ στόμα σου μὲς τὸ νησί νὰ πῆς γιὰ τέτοια. Δὲν εἶνε ἀνθρωπος ποὺ νὰ μὴν τὸ ξέρῃ τὸ καταραμένο τὸ βράδυ· ἀκόμα κι' ἡ κουτσὴ Βαγγέλω!... Νά, γι' αὐτὸ ἔγω σου λέω θέλω νὰ βρῇ υπόληψι, σὰν φρονιμέψῃ. Θέλω νὰ πάψουνε νὰν τὸν ἀγριεύ-

ουνε τὰ σιγανομιλήματ' ἀπὸ πίσω: . . . «Ο γυιὸς τοῦ "Ισκιου"! . . . «Ο γυιὸς τοῦ "Ισκιου"! . . . Θέλω νὰ μὴ βρίσκῃ πειὰ τὸ μαξιλάρι του [σιγά] μούσκεμα ἀπὸ τὰ κλάματα . . . Καὶ ὑστερα [ἔπειτα ἀπὸ λίγο] τὸ θέλω! Εσένα δὲ σοῦ πέφτει λόγος! Μὰ καὶ θαρρῶ πῶς δὲ γυρεύεις νὰν τόνε δέσης στὴν ποδιά σου, ὥστε νὰ βγάλῃ γένεια ὡς κάτω, ἢ νὰν τὸν ἀφῆσῃς σὰν τὸ κερί νὰ λυώῃ ἢ νὰ γυρίζῃ τὰ φεγγαρόβραδα σὰν ξωτικὸ μὲς τὰ χαλάσματα τῶν παληῶν μύλων πάνω στὴν οράχι, μὲ τὸ βιολί, γιὰ νὰν τὸ βρίσκῃ πάτημα τὸ νησί καὶ γιὰ νὰ σκούζῃ πίσω του ἀκόμα πειὸ πολύ: «Ο Γυιὸς τοῦ "Ισκιου"! «Ο Γυιὸς τοῦ "Ισκιου"!»

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [λυτημένη] — «Οχι, ἔγῳ δὲ λέω τέτυο πρᾶμα ἔξδον καὶ νὰ λυπᾶμαι ἀν δὲ θέλης. Μόνος σου τῶπες, εἶνε παιδί μας μὰ ἔγῳ ἔχωριστὰ τὸν ἀγαπάω τὸν Βάγγο [σιγά] τὰ μάτια του ἀγαπάω!»

Τὸ βιολί παύει. Στέκει μιὰ σιωπὴ λίγων στιγμῶν. Μπαίνει ὁ Βάγγος.

ΜΑΝΘΟΣ — Γιὰ σῶπα γιατὶ ἔρχεται . . .

ΣΚΗΝΗ Β'.

Μάνθος, Πηνελόπη, Βάγγος.

«Ο Βάγγος μπαίνει ἀπὸ τὴν πόρτα του σπιτιοῦ των, εἰς τὴν σκηνήν. Εἶνε μεγαλόπρεπα θλιψμένος. Στέκεται. Κυττάζει ἔπειτα μιὰ τὸν πατέρα του καὶ μιὰ τὴν μητέρα του.

ΒΑΓΓΟΣ — Θὰ φύγω λοιπόν! . . . 'Απ' τὸ πρωΐ σήμερα δὲν ξέρω πῶς... «Οσο ζυγώνει ἡ ὄρα γιὰ νὰ σηκώσῃ τὰ φτερά ὁ Νοτιᾶς... ὁ Νοτιᾶς καὶ τὸ καράβι καὶ κεῖνο θὰ κάνῃ φτερά, ἀσπρὰ φτερά, νὰ φύγῃ... νὰ φύγῃ... 'Απ' τὸ πρωΐ δὲν ξέρω. Εἴμαι σὰ δέντρο, ἔγῳ, πατέρα, πῶχω τὶς ψίζεις μου θεμελιωμένες σ' αὐτοὺς τὸν πόπον, κάπου ἔδω... Καὶ δὲν πονάει τάχα τὸ δεντρό, δταν τὸ ξεροιξώνουν; Ήστερα ἀπὸ λίγο]. Μητέρα, ὡς καὶ τὸ βιολί μου σήμερα, θλιψμένο τραγούδη μοῦ τραγούδησε... «Οχι σὰν νάκλαιε ἀνθρωπος, σὰν νάκλαιε κάποιος Γκιώνης, δπως στὴν ἔρημια κλαίει δλονυχτίς... 'Απ' τὸ πρωΐ ἐγύριζα στὰ παληὰ κατατόπια. «Έχετε γειὰ τραγούδαγα στὸν πόπο μικρὴ γωνιὰ [σιγά καὶ πονεμένα]. Καὶ στὸ κλειστὸ παράθυρο τὸ ἀγαπημένο, κάτω ἀπ' τὸν πυκνὸ κισσό, τὸ γέρο κισσό, [ἀναστενάζοντας] κλειστὸ γιὰ τὴν ἀγάπη μου! [δι πατέρας του καὶ μητέρα του τὸν βλέπουν περίεργα].

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [λυτημένη] — Σκέψου παιδάκι

μου δὲ φεύγεις πειὰ γιὰ πάντα· ἔδω θ' ἀράζη κάθε τόσο τὸ καράβι σας, καὶ σὺ στὴν ἀγκαλιά μου [τὸν φιλεῖ]. Καὶ ὑστερα, γιὰ θυμήσου, πόσες φορὲς δὲ μοῦλεγες θυμωμένα: «Θέλω νὰ φύγω ἀπὸ τ' ἄτιμο νησί, ποὺ οἱ ἀθρῶποι περπατοῦνε μὲ σκυφτὰ τὰ κούτελα».

ΒΑΓΓΟΣ — Κι' ἀλήθεια· μὰ ἔγῳ, μητέρα, μὲ τὸ νησί καὶ μὲ τὸν κόσμον οὖλον εἶμαι δεμένος μὲ κάποια ἀλυσιδίτσα, χρυσῆν ἀλυσιδίτσα! . . . Στὴν ἀγκαλιά σου λέσ! . . . Καὶ θὰ γυρίζω ἀνοιξὶ σὰν τώρα; . . . Τώρα ποὺ ἀναστίνω τὰ μῆδα της. Καὶ τὸ ἀπόβραδο ὑστερα ἀπὸ κάποιανε ψιχάλα. . . ἢ γῆς μὲ τὰ βαρειὰ τὰ μῆδα της, ἔρωτική, σὰν χανούμισσα ποὺ μοιάζει, ἢ γῆς μὲ τὰ βαρειὰ τὰ μῆδα της, τὰ ἔρωτικά . . . Σήμερα νάβλεπτες, μητέρα, τὸ θάμα. Τὸ ἀσπρὸ θάμα τῆς ἀγράμπελης, μὲ τὰ γερτά τὰ κλώνια, σὰν τόξα ἀπὸ ἀσπρὸ φῶς! Σὰν ἀρπες ἀσπρες ποὺ τὰ δάχτυλα τοῦ βραδυνοῦ ἀέρα, τὰ μακρυὰ ἀπαλοκαμωμένα δάχτυλα ἔχτυπαγαν στὴς λευκὲς χορδὲς τὸν ὑμνο!

ΜΑΝΘΟΣ [εἰρωνικά] — Τὸ ἀσπρὸ θάμα τῆς ἀγράμπελης! «Έχεις δίκηρο... Ποιὸς τὸ μυαλό του ἔχασε νὰν τῶβρογς σύ. Τὸ ἀσπρὸ θάμα καὶ τὸ μειντζανὶ τὸ θάμα τῆς μύτης τοῦ Παντελῆ τοῦ μπέκρου! Τὸ κεραμιδὶ τὸ θάμα τοῦ φακιολοῦ τῆς κερα-Μάρως τῆς γυρίστρας... κάθε θάμα τρεῖς ήμέρες... 'Εδω μισεύτηκαν νειοὶ μὲ βίδος καὶ μὲ κατάντια καὶ κυνηγάνε στοὺς γιαλούς τὸ γυαλιστερὸ φλουρὶ καὶ . . . τῆρα σὺ τὰ θάματα. Χάρι μοῦ κάνεις τὴν γκρίνια σου ν' ἀφήσῃς, γιὰ νὰ μὴ σούβηγη σὲ κακό... [θυμωμένος]. Εἰκοσιδύο χρόνια, ἔγῳ τὸ ξέρω πῶς καταπίνω τοὺς καῦμοὺς γιὰ σένα... Καὶ κάθε βράδυ, πενθαμένος σὰν πήγαινα νὰ γείρω, πενθαμένος ἀπὸ τὸν κόπο, νά, γιὰ νὰ σᾶς φέρω τὸ ψωμί, μὲς στὸ μυαλό μου, ἔνας μύλος, εἰκοσιδύο χρόνια ἔνας μύλος δός του καὶ ἀλεθε καὶ ἀκόμη ἀλέθει, ἔγνοιες καὶ καύμοὺς γιὰ σένα! . . . Πρέπονμένο εἶνε κάτι νὰ γίνησ. Κι' ἀφοῦ σὲ μᾶς δὲν εἶνε νὰν τὴν περνᾶς μὲ γλέντια, εἴπα μὲ τὸ καράβι τοῦ Λεφτέρη νὰ μισέψῃς. Μὴ γιὰ κακὸ σοῦ τῶειτα; . . .

ΒΑΓΓΟΣ — «Οχι· πατέρα, ἔγῳ τώρα τῶχω ποὺλ ἀποθυμήσει νὰ φύγω. Λές καὶ παραδέρειψα καὶ πλάτυνα καὶ λές πῶς τὸ νησί δὲ μὲ χωράει! . . . Θέλω νὰ φύγω [σιγά] ἀκόμα γιὰ ν' ἀφήσω νὰ μὲ πληγώσῃ ὡς τὰ βαθειὰ δ πόνος μου, δ πόνος τῆς ἀγάπης της... [δυνατά]. Μὰ ἀσε με τὸν ἔχει γειὰ τὸν πόνο νάχω... 'Επῆγα, δπως σὰν είμουνα μικρὸς κι' ἔγειρα

πάνω στὴ στέρνα τοῦ περιβολιοῦ, ψηλὰ στὸ μύλο, καὶ εἰδα, δπως ἐπήγαινα σὰν εἴμουνα μικρός, μέσα στὸ στεκούμενο νερό. «Εβλεπα γιὰ πολλὴν ὡρα τὸ πρόσωπό μου σὰν φεγγάρι ἀχνό, μὲς τὸ νερὸ νὰ τρέμῃ. Καὶ φώναξα: «Έχει γειά, στέρνα πλατειά, τάφε τῶν κούμῶν μου»! Καὶ «Έχει γειά» μοῦ ἀποκρίθηκεν η στέρνα! [σιγά]. Μαζὶ καθρεφτιζόμαστε μικροί, κι' ἡ ἀσπρῃ ἡ ποδιά της μὲς τὸ νερὸ ἐφάνταζε σὰν ἀπὸ ἀσημι!

ΜΑΝΘΟΣ — Καὶ ὑστερα; . . .

ΒΑΓΓΟΣ — «Υστερα πήγα στὸ βαθὺ πηγάδι. Τὸ μαγκάνι ἐσώπαινε [σιγά] μαζὶ μικροὶ ἐπηγαίναμε. [δυνατά] . . . Επήγα κι' ἔβαλα μιὰ φωνή: «Έχει γειά, γλυκέ μου ἀντίλλαλε, ποὺ βγαίνεις ἀπὸ τὰ τρίσβαθα τῆς Γῆς! [σιγά]. Ζενγαρωμένα ἐφώναζες ἀπὸ βαθειὰ τὰ δύο ὄντα: «Βάγγο!» «Αὐγή!» . . .

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Καὶ στὰ συγγενικά μας δὲν πῆγες, γνιέ μου; . . .

ΒΑΓΓΟΣ [σὰν ἀφηρημένος]. — «Οχι.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Μὰ σὰν δὲν πᾶς θὰ στῶχουν γιὰ παράπονο . . .

ΒΑΓΓΟΣ — Τὸ είτα στὶς ίτιές, μητέρα. Καὶ κάθε ἀπόβραδο σὲ οὖλο τὸ νησί θενὰ τὸ τραγουδᾶνε, λυπητερό, τὸ ἔχει γειά . . . [ἔπειτα ἀπὸ μικρὴ σιωπή]. Επήγα καὶ τὸ καταμεσήμερο ψηλὰ στὴν ἔκκλησιά, στὴν Ανάληψι. . . Ιοὺ σαυτισμένος] ἐπῆρα τῆς καμπάνας τὸ σκοινὶ κι' ἔχτυπαγαν λυπητερά, λυπητερά . . .

ΜΑΝΘΟΣ [έλαφρὰ ἐκπληττόμενος]. — «Α! . . . τοῦ λόγου σου! η ἀφεντιά σου ητανε πούκανες νὰ σταυροκοπιέται ἔνα δλάκερο νησί; . . .

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Γιὰ συλλογίσουν! . . . κι' ἔκανα καὶ γὼ ἡ δόλια τὸ σταυρό μου! . . .

ΒΑΓΓΟΣ — Τ' ἀκούσατε; [σιγά]. Τάχα τὸν τοῖχο ἐπέρασε τῆς θλιβερῆς καμπάνας τὸ ἔχει γειά;. . . Μητέρα, ἔκει θυμώμουνα μικρὸς πῶς ντάλα μεσημέρι ἐπήγαιναν γιὰ νὰ χτυπήσω τὴν καμπάνα. Κι' ἔβλεπα νὰ παρατάνε τ' ἀλέτρι έδω, κι' ἀλλοι τὰ δίχτυα στὸ ἀκρογιάλι, κι' δλοι νὰ τρέχουνε σὰν τρομαγμένοι μέσα ἀπὸ τὰ νειοσκαμένα τὰ χωράφια καὶ τὰ χαλίκια τῆς ἀκρογιαλίας, μὲ σταυροκοπημὸν καὶ φόβο, κράζοντας: «δ γιοὺς τοῦ Ισκιου!» «δ γιοὺς τοῦ Ισκιου!» . . . Γιατί, μητέρα; . . .

«Ολοι σωπαίνουν γιὰ μιὰ στιγμή. Ο Μάνθος κουνάει τὸ κεφάλι του λυπητερά.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [συγκινημένη]. — Εμένανε ρωτάς; . . .

ΒΑΓΓΟΣ — Ποιὸν ἄλλον ἀπὸ σένα; ποὺ ἀπ'

τὴν κρυφή, τὴν μυστικὴ τὴν πάρτα μ' ἀνοιξες, ἀπὸ τὸ τίποτα στὸ φῶς, γιὰ τὸν καταραμένο τὸ δρόμο καὶ τὸν πόλεμο. Ποιὸν ἄλλον ἀπὸ σένα; Ποὺ ούλο τὸ νησὶ τὰ μάτια του ἀπάνου μου ν' ἀφήσῃ γιὰ μιὰ στιγμὴ δὲ δύνεται. Ποιὸν ἄλλον; Ποὺ μ' ἐφόρτωσες μὲ μιὰ κατάρα, μιὰ μυστικὴ κατάρα, ποὺ μὲ πανωθέ μου παραμονεύει πάντα της. Ποιὸν ἄλλον; Ποὺ μέσα σὲ τοῦτο τὸ κουφάρι δυὸ ψυχές, δυὸ ψυχές ἐφύτεψες. Ή μιὰ σὰν τοῦ παιδιοῦ, ποὺ θέλει ν' ἀγγίζῃ μὲ τὰ μικρὰ μεταξωτὰ χεράκια του, τὰ λούλουδα, τὸν ἥλιο, καὶ τὸ φεγγάρι ἀναζητᾷ. Ή ἀλλη σὰν τὸ λιοντάρι, ποὺ θέλει, ποὺ μὲ τὸν κόσμο καὶ τόνε βρίσκει σὰν παιγνίδι, ἀχαρο παιγνίδι, ποὺ μιὰ τὸ νύχι του νάθελε κουνήσει, θάπεφτε σὲ κομμάτια!

ΜΑΝΘΟΣ — Αὐτὸ μᾶς ἔσωνε, η συντέλεια! . . .

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Παιδάκι μου, σὲ μένα τὰ λόγια τὰ πικρά; . . .

ΒΑΓΓΟΣ [παθητικά]. — Ποιὸν ἄλλον; . . . [μὲ τὴν ίδια περιπτώμεια]. Επαίζαμε Νὰ ἔτσι ηλιόγερμα σὰν εἴτανε. Τὸ θυμάμαι πάντα. Ο Πέτρος εἴτανε χαυμένος στὸ παιγνίδι, δπως πάντα. Κι' εἴτανε κείνη τὴν ημέρα κακός, κακός, περισσότερο ἀπὸ πάντα. Εκλαίε καὶ μὲ δάγκωνε. . . Μὲς τὸ θυμό του σηκώθηκε καὶ δειχνοντάς με εἴπε: «Α νὰ καθῆς καὶ νὰ πνιγῆς τῆς κακῆς ὡρας τὸ γέννημα, παιδί τοῦ Ισκιου! . . . Σὰν τώρα τὸ θυμάμαι! . . . Τούδωσα μιὰ κι' ἀρρώστησε.

ΜΑΝΘΟΣ — Ναὶ τὸ θυμάμαι αὐτὸ καὶ δέκα φράγκα δέκα σωστὰ στὰ γιατρικά!

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [περίπλυτος] — Ναὶ κι' ἔγῳ τώρα θυμάμαι.

ΒΑΓΓΟΣ [παθητικά]. — Καὶ πόσα ἀκόμα! . . . προχτές, θυμάμαι ἀκόμα καπάτοι μαχαῖρι, καπάτοι γέλοιο μυτερό, σὰν τὸ μαχαῖρι, ἔδω [δείχνει τὴν καρδιά του]. . . Ετοι σὰν καπάτοις ἀνοίγεται λογαριασμὸς ἀνάμεσό μας ἐμένανε καὶ τὸν νησιοῦ [μὲ μεγαλόπρεπο θυμό]. Εστάθηκα καὶ κεῖνο τό, στοιχειό πές το η ποτάμι, ποὺ κυλάει ησυχο τὶς δροσιές του μέσα 'δω [χτυπάει τὸ στήθος του] ἔνοιωσα νὰ φουσκώῃ! Ετοι σὰν νὰ γύρευε νὰ πνιξῃ δλούς, δπως μερμήγκια μέσα στὸ ρέμα τὸ βαθύ! . . . [μὲ ἀπογοήτευσι]. Μὰ στὰ ταπεινὰ τὰ πρόσωπά τους δ φόβος κίτρινον ἔξαπλωσε ἔναν πέπλο, καὶ φεύγοντας μουρμούριζαν, σὰν τρομαγμένοι: «Ο γιοὺς τοῦ Ισκιου!» «Ο γιοὺς τοῦ Ισκιου!» . . . Δὲν τάκουσα, τῶειδα, τὸ μάντεψα! Πές μουν, γιατί, μητέρα; . . . γιατί; . . .

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [σιγά-σιγά] — Ρώτα την ώρα την κακή.

Ο Μάνθος σωπάνει στενοχωρεμένος.

ΒΑΓΓΟΣ [ώσαν νὰ μιλῇ στὸν ἑαυτό του]. — Τὴν ώρα! Γέννα ώρας κακῆς ἔγω!... "Ομως ἔνοιωσα μέσα μου τόσες καὶ τόσες καλωσύνες!... [μὲ προσποιητὴν ἀδιαφορίαν]. "Ελα, μητέρα, δίπλωσε τὰ φούχα μου, γιὰ τὸ ἀλαργινὸ ταξίδι. Δίπλωσ' τα καὶ τραγούδησε... Θὰ φύγω πρὸν ν' ἀνοίξῃ στὴν τρανταφυλλὰ τὸ νέο τριαντάφυλλο!

ΜΑΝΘΟΣ [σιγά]. — Τὸ γονδί, τὸ γουδοχέρι!... "Ο ἥλιος, τὰ τριαντάφυλλα καὶ ἡ μεσημεριανὴ καμπάνα! [σταυροκοπέται].

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [προπορευομένη πρὸς τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ των γνέφει στὸν Βάγγο]. — "Ελα νὰ ἰδῃς!... σοῦ τάχω λευκαμένα καὶ στᾶρρανα μὲ ἀμάραντο, ἔλα νὰ ἰδῃς!... [μπαίνει στὸ σπίτι της].

ΒΑΓΓΟΣ [μπαίνοντας στὸ σπίτι, στέκει λίγο στὴν πόρτα καὶ λέει σιγά]. — Ποτὲ δὲ θὰν τάκουσο ἀπὸ τὸ στόμα σου, κεῖνο ποὺ ζυγώνει σὲ γέλια ποὺ μὲ σφράζουνε, καὶ σὲ ματιές, μυτερὲς ματιές, κρυφὲς ματιές, σαίτες σωστές!... [μπαίνει κι' αὐτὸς στὸ σπίτι].

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Μάνθος καὶ Πέτρος.

ΜΑΝΘΟΣ [μόνος]. — Μὰ θὰ σὲ στρώσω στὴ δούλειά, γιατὶ δὲ θέλω ἀνάθεμα στὸν τάφο μου. Νὰ σὲ γλυκάνῃ ὁ παρᾶς κι' ὑστερά νὰ σὲ ξαναϊδῶ.

Άπὸ τὸ περιγιάλι ζυγώνει ὁ Πέτρος μὲ πετονίες καὶ μὲνα παραγάδι στὰ χέρια.

ΜΑΝΘΟΣ — Πάνου στὴν ώρα!...

ΠΕΤΡΟΣ — Δηλαδή;

ΜΑΝΘΟΣ — Εἴχαμε τὴν κουβέντα σου καὶ πῶς τὰ πῆγες σήμερα;

ΠΕΤΡΟΣ — Σὰν τὰ παιδιὰ τοῦ κόρακα [ἀφίνει τὸ παραγάδι καὶ κάθεται]. Καὶ δὲ μοῦ λέσ, πατέρα, πάνου σὲ τὶ μιλάγατε;

ΜΑΝΘΟΣ — Εἴτανε 'δῶ κι' ὁ Βάγγος...

ΠΕΤΡΟΣ [Δύσθυμος]. — Κι' ἀλήθεια σήμερα τὸν ξεφορτωνόμαστε, πρὸν τὰ μεσάνυχτα. Τί λέσ, δὲ θὰ σηκώσῃ ἀγέρα δυνατό, πρὸν τὰ μεσάνυχτα!...

ΜΑΝΘΟΣ — Ναί. Μὰ σένανε κακὸ δὲ σού-κανε, γιατὶ τὸν κακοστέρονεις!...

ΠΕΤΡΟΣ — Καὶ θὲς περσότερο κακό; Σάμπιος μπορῶ, ἄλλα νὰ πῶ στὸν καφενέ, γιὰ τὶς παλάβρες του, ποὺ χάσκει καὶ φοβᾶται

οὕλο τὸ νησί;... Νὰ σήμερα... ἀπάνου πού-φτιανα τὸ παραγάδι, πῆγα νὰν τὸν ξεκάνω μὲ μιά...

ΜΑΝΘΟΣ — Ποιόνε;

ΠΕΤΡΟΣ — Ποιὸν ἄλλον ἀπὸ τὸ γυιὸ τοῦ καπετάν Στρατῆ, ποὺ κάνει οὕλο τὸν ξενπνο; [σιγά]. Μὰ σᾶμπιως δὲν ἔχει δίκηο; μὰ τὶ νὰ πῆς; Εἶνε γιὰ μᾶς, ποὺ κάνει 'κεῖνα τὰ καμώματα. [δυνατά]. Δὲν τόνε βάζετε σὲ μιὰ τάξι, μοῦ λέσει, κεῖνο τὸν προκομμένο;

ΜΑΝΘΟΣ — Καὶ σὲ τὶ ἀπάνου;

ΠΕΤΡΟΣ — Νά λέει: Τοῦστριψεν ἡ βίδα καὶ τριγυρνάει μοναχὸς τὶς νύχτες πάνου στὰ καλάσματα, ποὺ βγαίνουνε τὴ νύχτα ἡ ξωτικές!...

ΜΑΝΘΟΣ — Καὶ πῶς γυροῦει, τώρα τῶμαθε τοῦ λόγου του;

ΠΕΤΡΟΣ — Μὰ ξέρεις τί;

ΜΑΝΘΟΣ — Τί πρᾶμα;

ΠΕΤΡΟΣ [έμπιστευτικῶς]. — Σὰν ξωτικό!... [σιγά] καὶ τώρα κοντά τὸ παραξύλωσε καὶ πάει ὃς τὸ ξημέρωμα. . . γίνηκε τούμπανο μὲς τὸ νησί.

ΜΑΝΘΟΣ [ἀπορῶν]. — Σὰν τί;

ΠΕΤΡΟΣ [έμπιστευτικῶς]. — "Ωρες, κάτω ἀπ' τὰ παράθυρα τῆς Αὐγῆς, τῆς κόρης τοῦ καπετάν Λεφτέρη!..."

ΜΑΝΘΟΣ [ἐκπληκτος]. — Τί λέει; [μὲ ξωηρὰν χειρονομίαν]. Βούλωσ' το, νὰ μὴν τὸ μάδη καὶ τόνε στεῦλη καὶ κάνουνε μὲ δαύτονε πάσχα τὰ σκυλλόφαρα!...

ΠΕΤΡΟΣ — "Η ποὺ τὸ μεσημέρι μοῦ λέγανε πῶς ἐθυμήθηκε τὰ περασμένα κόλτα του καὶ βάρας τὴν καμπάνα τῆς Ανάληψις, σὰν νὰν τὰ τσίτωσε ὁ παπᾶς!..."

ΜΑΝΘΟΣ [κινῶν περιλυπτὰ τὴν κεφαλήν]. Τὰ ξέρω...

ΠΕΤΡΟΣ — Μὰ τὸ Θεὸ σοῦ λέω, πατέρα, ἔτσι μοῦρχεται... "Ε!"...

ΜΑΝΘΟΣ [καθησυχαστικά]. — Κάθου στὸν τόπο σου λέσ καὶ νὰ φταίῃ τῆς κακῆς ώρας τὸ γέννημα;... Καὶ τί κουβέντα κάναμε;... "Αναί ποὺ λέσ... ἔγγρευε ἀπ' τὴ μάνα του νὰν τὸν τὰ εἰπῆ τὸ πῶς καὶ τί καὶ πῶς τόνε παραξενεύονται μὲς τὸ νησί!..."

ΠΕΤΡΟΣ — Καὶ τὰ φερσίματά του δὲ ωτας καλλίτερα;... "Ολος δὲ κόσμος τόνε λέει γιὰ τρελλό... Καὶ γιὰ μένα σὰν τὶ ἔλεγε;..."

ΜΑΝΘΟΣ — "Ε! κάποιο παληρό σας μάλωμα θυμήθηκε!

*Απὸ σπίτι ἀκούεται τὸ βιολί, πάλι.

ΠΕΤΡΟΣ — Καιρό χα νὰν τ' ἀκούσω!... Καὶ δός του τὸ βιολί!... Καὶ λοιπόν;

ΜΑΝΘΟΣ — Θυμήθηκε πῶς μιὰ φορὰ τὸν εἶπες: ὁ γυιὸς τοῦ "Ισκιου.

ΠΕΤΡΟΣ — Μὴ δὲν τὸ λέσει ἡ μάνα του; Μὴ δὲν τὸ λέσ καὶ σύ, καὶ οὗλοι;

ΜΑΝΘΟΣ [ώσαν φοβισμένος]. — Σώπα!...

*Ακολουθεῖ σιωπὴ λίγων στιγμῶν.

ΠΕΤΡΟΣ — Καὶ... στ' ἀλήθεια συλλογιέμαι πῶς τῶκαμε κι' ὁ καπετάν Λεφτέρης καὶ τόνε παίρνει στὸ ταξίδι!... "Οχι τίποτις ἄλλο, γιατὶ εἶνε γέρος μὲ μυαλά καὶ τὰ ξετάζει..."

ΜΑΝΘΟΣ [σιγά]. — "Ἐγὼ τὸ ξέρω πῶς τὸν παίρνει. Σὰ Χριστὸ τὸν παρακάλεσα. Καὶ γὰρ ἀλήθεια τὰ μάτια του φοβᾶμαι, ποὺ στὸ σκοτάδι λάμπουνε τῆς κάμαρης. Καὶ θέλω γιὰ νὰ φύγη νὰ λείψουνε τὰ σύνσουρ' ἀπ' τὴ μέση. Καὶ τώρα ποὺ τοῦ καρφώθη στὸ μυαλό ἡ Αὐγούλα, ἀκόμα πειὸ χειρότερα. Τί ξέρεις τί κουδούνια θὰ μᾶς κρεμάσουνε ἀπ' τὸ αὐτιά!..."

ΠΕΤΡΟΣ — Καὶ νὰ μὴ γύριζε ποτές!

ΜΑΝΘΟΣ — Κακὸ μὴ θές ἀνθρώπου, ποὺ σοῦναι κι' ὅλας ἀδερφός, γιατὶ κακὸ δὲ σούκανε.

ΠΕΤΡΟΣ — Στῶπας μοῦ κάνει κάθε μέρα. "Υστερα ἔχει κάτι, πῶς νὰ στὸ 'πῶ... δὲν ξέρω πῶς... στὸ αἷμα του, στὰ μάτια, στὸ κορμί του, κάτι ποὺ μὲ κάνει νὰ θυμάνω. Κι' εἶνε ὁ ίσχιος του βαρός, βαρός, δικάδες!..."

ΜΑΝΘΟΣ — Καὶ νὰ μὴν ἔχῃς ἀδικο, δῆμος τὸ αἷμα νερὸ δὲ γίνεται, ἀδερφός σου εἶνε.

Μὰ πάρε 'δῶ κάμιο τὴ σαΐτα καὶ πάω νὰ σφέω μιά... πλέκε καὶ τώρα ξέφταξα.

Τὸ βιολί παύει. "Απ' τὸν γιαλὸ ἔρχεται ἡ Κερὰ Καλὴ πρὸς τὸ μέρος των. "Ο Μάνθος σηκώνεται καὶ πάει πρὸς τὸν γιαλό.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Μάνθος, Πέτρος καὶ η Κερὰ Καλή.

ΜΑΝΘΟΣ [κοντοστέκεται]. — Καὶ γιὰ ποὺ, μὲ τὸ καλό, Κερὰ - Καλή;... Καλησπέρα.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Γιὰ τ' ἀρχοντικό σου, κύρο Μάνθο... Κάτι θενὰ γυρέψω τῆς κερᾶς σου...

ΜΑΝΘΟΣ — "Αἱ σύρε ἔκει' ναι τώρα, τοιμάζει γιὰ τὸ Βάγγο..."

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — "Αλήθεια, δὲ γυιός σου φεύγει σήμερις.

ΜΑΝΘΟΣ — "Α θέλῃ δὲ παντοδύναμος.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ [πλησιάζουσα καὶ ἐμπιστευτικῶς]. — "Οπως μοῦ λέσει τὸ λίγο μου μυαλό, αὐτὸ τὸ πρᾶμα θάπρεπε νὰν τῶχης κάνει ἀπὸ πολὺ μπροστήτερα!..."

ΜΑΝΘΟΣ — "Ε! καὶ γιατί;

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Γυρεύεις; Κόσμος κακὸς εἰν' τοῦτος... Τί προσμένεις; [συμπληρώνει μὲ μιὰ χειρονομία μυστηριώδη].

ΜΑΝΘΟΣ — Δὲ σὲ νοιώθω.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Τόσο τὸ χειρότερο γιὰ σένα. Θάρρευα πῶς ἔχουμε μιὰ γνώμη.

ΜΑΝΘΟΣ — Καταλαβαίνω... Τώρα, μπῆκα... Τί νὰ κάνουμε, γειτόνισσα. Τώρα μᾶς ἡλθε τὸ πρᾶμα βολικό... "Α θὲς τὴν Πηνελόπη, σύρε... ἔγω θὰ πεταχτῷ ὡς τοῦ Θανάση νὰ βρέξω τὸ λαρύγγι μου... Καλές ἀντάμωσες! [φεύγει ἀργὰ καὶ σκεπτικός].

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ [πλησιάζουσα τὸν Πέτρο]. — Καλή σου ώρα, παλληκάρι μου!

ΠΕΓΡΟΣ — Καλῶς την τὴν Κερὰ Καλή.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Μέσα ναι ἡ μάνα σου;

ΠΕΤΡΟΣ — Μέσα μὴ θὲς νὰν τὴν φωνάξω;

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Ναί... ήθελα νὰ ἀλέσω καὶ χάλασε ὁ μῆλος μας...

ΠΕΤΡΟΣ [σηκώνεται λιγάνι]. — Τώρα, γιὰ στάσου μὲ στιγμὴ νὰ διορθώσω τὴ σαΐτα... [κυντάζοντας πρὸς τὴν πόρτα]. Νά λέσων στὴν κουβέντα! Νάτηνε!...

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Πέτρος, Κερὰ Καλή καὶ η Πηνελόπη.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [βγαίνει ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της]. — Μπά, πῶς ήταν τοῦτο, γειτόνισσα;

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Καλησπέρα. Κάνε μου τὴ κάρι μιὰ στιγμὴ... Τὸ μῆλο σου ήθελα νάλέσω μιὰ χειρὶα καφέ, νὰ μὴ γκρινιάζῃ τὴν αὐγὴ ὁ ἄντρας μου...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Καὶ μοναχὰ τὸ μῆλο; Γιὰ μιὰ χρυσὴ γειτόνισσα καὶ τὴν ψυχή μου!...

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Σ' εὐχαριστῶ... Κι' ἀλήθεια φεύγει ὁ γυιός σου σήμερα... ἔτσι ξέμαθα.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Ναί, θὰ φύγη μὲ τὸν "Ατρόμητο" τοῦ καπετάν Λεφτέρη.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — "Ας πάγι μὲ τὸ καλό... Μά, νὰ σου 'πῶ... [σιγά] μακάρι νὰν τὸ κάνατε ἀπὸ μπροστήτερα..."

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Κάλλιο ἀργὰ παρὰ ποτές, γειτόνισσα.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — "Ε! δὲ σου λέω!... Μὰ κάτι ξέρω κι' ἔγω!..."

ΠΕΤΡΟΣ — Τί σοῦνε κι' ἦ γυναικες! Σὰν τὸ σφουγγάρι ποὺ μαζεύει τὰ νερὰ τῆς βάρκας, έτσι μαζεύουνε τὰ νέα... "Οταν τὰ λένε, τὰ νέα τοῦ νησιοῦ, ν' ἀκούη κανείς, διαβάζει φημερίδα.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [πρὸς τὸν Πέτρο]. — Τί λές;
ΠΕΤΡΟΣ — 'Εγώ; Δὲ λέω τίποτα. 'Αφήνετε τοῦ λόγου σας νὰ 'πῇ καὶ κάνας ἄλλος; [σηκώνεται ὅρθιος]. Μὰ κάτσετε καὶ πέστε τα κι' ἡ δυό σας μοναχές... ὡς τοῦ Θανάση θὰ πεταχτῶ ποὺ πάει κι' ὁ πατέρας ξάνει μιὰ χειρονομία χαρακτηριστικὴ πιοτῷ]. Καλές ἀντάμωσες!... [πρὸς τὴν Κερὰ Καλῆ]. Στὸ λέω, Κερὰ Καλή, πῶς θὰ κολλήσῃς!... [φεύγει πρὸς τὴν ἀντίθετην πλευρὰν τῆς σκηνῆς].

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ [εὐθυμος]. — Σύρε στὸ καλό!...

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Κερὰ Καλή καὶ Πηνελόπη.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ [πρὸς τὴν Πηνελόπη]. — Σοῦπα πῶς κάτι ἔρω... Νὰ ξέρῃς πῶς ὁ Βάγγος, ἀπόγινε τώρα κοντά...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [ἀναστενάζει]. — Τί θές νὰ πῆς;

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Τίποτις, ἔξὸν ἀπ' ὅτι τρέχει. [ἐμπιστευτικῶς]. 'Ο γυιός σου εἶνε ἐξελογιασμένος γιὰ τὴν πεντάμορφη γειτονοπούλα μας...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Ποιά; Τὴν Αὔγούλα;

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Κι' εἶν' ἀλλη ὁμορφήτερη μὲς τὸ νησὶ ἀπ' τὴν Αὔγούλα, μὲ τὰ τριαντάφυλλα στὰ μάγουλα καὶ τὰ γραμμένα τὰ ματόκλαδα;

ΠΗΝΕΛΟΠΗ Κολάζεσαι, γειτόνισσα...

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Βούτηξ τὸ νησί... ὁ κόσμος οὖλος...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Μήν πιστεύῃς. Φαρμάκι ἔχει ὁ κόσμος στὴ γλῶσσα: μὴν πιστεύῃς.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, καλέ!

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [μὲ ἔκπληξι καὶ θαυμασμῷ]. — Τί λές!...

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Σοῦ λέω πῶς τὸν εἶδα. Στὸ γλυκούπνι, τὰ χαράγματα. 'Ακουσα τὸ βιολί του, ποῦνε σημαδικὸ μὲς τὸ νησί. Σηκώθηκα 'πὸ τὸ κρεββάτι. Λέω: ποιὸς νάναι; αὐτὸς θάναι ὁ Βάγγος. 'Ανθίγω τὸ παραμύθι μας σιγά. Τὸ φεγγάρι ἐπήγαινε νὰ βουτήσῃ στὸ γυαλό. 'Ητανε ὁ ἵδιος... 'Υστερα ἀπὸ λίγο ἔπαιφε... 'Εστάθηκε μιὰν ὕδρα κυντάζοντας στὸ παραμύθι τῆς Αὔγης... τὴν πίσω μεριά... Τὸ μικρὸ τὸ παραμύθι μὲ τὸν κισσό. 'Επειτα ἀναστέναξε καὶ πάει... σὰν ίσκιος στὸ ἐημέρωμα... Σὰν ίσκιος - κερὰ Πηνελόπη μου - σὰν ίσκιος!...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Γιὰ ὄνομα Θεοῦ! Μήν τὸ ὑποψιαστῇ ὁ καπετάν-Λεφτέρης...

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Τὸ λέω 'γώ σὲ λόγου σου, ποῦσαι μάνα του. Στοὺς ἄλλους καμώνουμαι καὶ λέω πῶς δὲν ξέρω. Λέω πῶς εἶνε φέματα.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Σ' εὐχαριστῶ, κερὰ Καλῆ.
ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ [μετὰ μικρὰν σιωπήν]. — Δὲ θάξει ξέρεις ξεμπερδέματα καλὰ μὲ τὸν πατέρα της... [συλλογισμένη]. Τί ἄνθρωπος, ἀλήθεια! Τὸ μεσημέρι ἔχτυπας τὴν καμπάνα!... πόσα δὲν ἔχει κανωμένα τώρα στὰ τελευταῖα! Καλλίτερα πὸν πάει στὸ καλό: θὰ ξανασάνετε... 'Αλήθεια, ἀπὸ τὸ στόμα σου δὲν ἀκουσα ποτὲς τὴν ιστορία τῆς νυχτιᾶς ὃπου τὸν πιάστηκες... 'Απ' τὴν Βαγγέλω τὴν κουτσή τῶχω ἀκουστά, καὶ μοιάζει σὰν κάποιο παραμύθι, ποὺ ἔλεγε σὰν ἥμουνα μικρὴ ἡ βάθω μου, μοιάζει σὰν κάποια ὀνείρατα παράξενα, ποὺ δὲ κοιμισμένος ξυπνάει μὲ κρύον ἴδρωτα...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [εἰς θλιβερὸν φεμασμόν]. — 'Αλήθεια σὰν κάποιο παραμύθι, σὰν κάποιο ὄνειρο... Μά, δὲν εἶνε ἡ ὕδρα!

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Γιὰ πές μου το, πές μου το νὰ ζῆς, κερὰ Πηνελόπη.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Δὲν εἶνε νὰν τὸ θυμᾶμαι. Μ' ἀφοῦ τὸ θέλεις, κάθισε...

Τὴν διήγησιν παρακολουθεῖ στὸ βάθος τῆς πόρτας ὁ Βάγγος. 'Η κυρὰ Καλή κάθεται μὲ ἀνυπομονησία. 'Η Πηνελόπη σιωπῆ λίγες στιγμές.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [ἀργὰ καὶ λυπητερά] — 'Ητανε δύο ἀπ' τὰ μεσάνυχτα. 'Εδῶ κι' εἴκοσι χρόνια σοῦ κουβεντιάζω. 'Ητανε μιὰ νύχτα π' ἄλλη δὲ θυμᾶμαι ὃσο χρονῶ κι' ἀν εἴμαι... 'Ο ἀέρας ἐφυσομάνας στὸ κανάλι καὶ μούγκριζε, καὶ ἡ σκετὴ ἀκόμα τῆς χαμακέλλας ἔτριζε. Τὰ δέντρα εἴχανε στήσει μυρολοῦ. Καὶ τὰ σκυλλιά οὐρλιάζανε. Καὶ τὸ κῦμα ἐβόγγαγε, λές κι' ἡ θάλασσα ψυχομαχοῦσε. Δυὸς ἀπ' τὰ μεσάνυχτα! Κι' ἔγω στὴν ἔρημη στρῶσι, ξαγρυπνισμένη ἀπ' τὴ λαχτάρα, ἔγύριζα καὶ ἀκούγα τὰ παράξενα σφυρίγματα τοῦ ἀέρα στὰ παραθύρια. 'Απὸ βραδὺς ἡ μάνα μου—ἄγια τὰ χώματα ποὺ τὴν κρατοῦν—στὸ τζάκι ἔλεγε τὸ παραμύθι τὸ παλῆρο, γιὰ τὸ παιδί π' ἀγάπησαν νεράϊδες καὶ τὸ καταμεσήμερο μὲς τὸ πηγάδι τὸ κατέβασαν, σὰν πήγε λίγο νὰ δροσιστῇ καὶ πειὸ δὲ φάνηκε στὸν κόσμο!...

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — 'Ανατριχιάζω.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — 'Αμ' ἔγω; Εἴκοσι χρόνια πᾶντα τώρα... Αὐτήνε τὴ βραδυάντα ἀπ' τὸ μυαλό μου μονάχα ὁ χάρος θὰν τὴ ξεγράψῃ. [σὰν ἀφηημένη, σὰν προστλωμένη στὴν ιστορία της, στὴν τρομερήν ἀνάμνηση]. 'Αγρυπνη... Ὁ ἀντρας μου κοιμῶταν.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Τί λές;

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [ἀφηημένη]. — Εάφνους ἡ πόρτα καὶ λέω πῶς σὲ κάποιο δυνατὸ φύσημα τοῦ ἀέρα,

καὶ τὸ καντῆλι σβύνει!... 'Επιάστηκε ἡ πνοή μου. Γιὰ δές; ἀνατριχιάζω.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Κι' ἔγω. Μὴν τῶχεις λίγο;

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [συνεχίζουσα]. — 'Η διπλωματιλωμένη ἡ πόρτα ἀνοικεῖ! 'Ο ἀέρας, ἔνας ἀέρας μανιασμένος, ἐμπήκε μὲς στὸ σπίτι καὶ οἱ μπερτέδες τῶν παραθυριῶν φτερούγιαζαν στὴν κάμαρη, σὰν τὰ φτερὰ κάποιου ἀητοῦ!... Καὶ 'κει... ἔκει... — μὰ δὲν εἶναι νὰν τὸ πιστεύῃ ἀνθρωπος—ἔνας ίσκιος, ίσκιος ἀνθρώπου, σὰν ἀπὸ φῶς, με πρόσωπο σὰν ἥλιο, ποὺ δὲν τὸ σπίτι ἔφεξε!... Τὰ χείλια του, τὰ γελαστὰ τὰ χείλια του — σὰν νάναι ἡ ἴδια ὕδρα τὸ θυμοῦμαι! — σὰν διφασμένα γιὰ φιλί! Τὰ μάτια του, δυὸς ἀστρα, πῶς μὲ κύτταζαν! Καὶ ζύγωνε καὶ ζύγωνε... Σὰν φτερούγιασμα πουλιοῦ, ποὺ τὸ ξετρέχει τὸ γεράκι, ἔχτυπας ἡ καρδιά μου, καὶ ἡ πνοή μου ἐπιάστηκε... Μ' ἀγκάλιασε. Σὰν κάποιονε γλυκὸν ἀέρα—ἔνοιωσα νὰ μοῦ χαϊδεύῃ τὰ μαλλιά, κι' ἀπάνω στὰ μάγουλά μου κάποιο μῆρο. Λές καὶ μὲ φίλησε. 'Επρόφτασα νὰ βάλω μιὰ φωνή, μιὰ δυνατὴ φωνὴ καὶ λιγοθύμησα.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Κι' ςτερα; 'Υστερα;

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — 'Εξύπνησεν δὲντρας μου καὶ ἀνταρεύτη ἡ γειτονιά. Σ' δλους τὸ εἶπα, πὸν νάθε μαραθῆ τὸ στόμα μου. Σ' δλους τὸ εἶπα. Κείνες τῆς μέρες ἔνοιωσα πῶς εἶχα πιαστῇ τὸ Βάγγο...

'Ακολουθεῖ σιγή

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ διακόπτουσα τὴν σιωπήν]. — 'Ο κόσμος τ' εἶναι! [ῳσάν ἀποτεινομένη στὸν έαυτό της] Τί ἀλλόκοτο παιδί, ἀλήθεια!... Κάνει καλὰ ποὺ φεύγει...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Δὲν ξέρω. Μονάχα ἐτοῦτο ξέρω: Σ' αὐτό μου τὸ παιδί, θάβω κάθιδε μ' ἀγάπη. Δὲν ξέρω πῶς, τὰ μάτια του μοιάζουνε τ' ἀστραφτερά τὰ μάτια, πούχε τῆς ἀπομόνωτης βραδειᾶς τὸ ίσκιωμα.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ [μονολογοῦσα ἀργά]. — Τεῖν' τὰ παράξενα στὸν κόσμο!...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Παράξενα καὶ νᾶξερες δὲν εἶν' κακὸς ὁ ἀμοιδος!... 'Εγὼ τὸ ξέρω, ἡ μάνα του. 'Εγει μεγάλες καλωσόνες, κυρὰ-Καλή, μὰ τόνε κακοπιάνουνται κι' εἶνε περίφανος αὐτός. Αὐτό 'ναι τὸ κακό του...

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — 'Αμ' ἔχει καὶ παραξενές, γειτόνισσα, συχώραμε.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — "Ε! δὲ οοῦ λέω, μὰ ποιὸς ἀνθρωπος δὲν ἔχει τὶς δικές του σ' αὐτὸν τὸν κόσμο;...

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

Πέτρος, Μάνθος, Κερὰ Καλή, Πηνελόπη.

Ο Μάνθος κοὶ δὲν πέτρος οὐρονταί ἀπὸ τὴν ταβέρνα.

ΜΑΝΘΟΣ [πλησιάζοντας]. — Τί, ἀκόμα 'δω;

ΠΕΤΡΟΣ — Κουβέντα δόσε στὶς γυναῖκες νὰ ἔημερώσουν!

ΜΑΝΘΟΣ [εἰδωνικά]. — Γιὰ τὸ μύλο μας δὲν ἥρθες, κερὰ Καλή;

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Τροοομάρα μου! τὸν ξέχασα.

ΠΕΤΡΟΣ [γελῶν]. — Δὲς τόειπα μὴν κολλήσης;

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ [πρὸς τὴν Πηνελόπη]. — Φέρτονε,

γειτόνισσα, νὰ ζῆς... [πρὸς τὸ Μάνθο]. 'Εδῶ κάτι ἔλεγαμε καὶ πέρασε ἡ ὕδρα δίκως καὶ μεῖς ναιώθουμε.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Πάρω [πηγαίνει νὰ τὸν φέρῃ].

ΠΕΤΡΟΣ [Πρὸς τὴν κυρὰ Καλή]. — 'Ετσι περνάεις η ὕδρα. Σὰν εἶμαι γὼ στὸ φάρεμα, δὲ νοιώθω πότε βραδυάζει.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ [γυρίζει μὲ τὸ μύλο]. — Πάρτονε, κυρὰ Καλή.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ [ἀναχωροῦσα]. — Εὐχαριστῶ καὶ καληνύχτα...

ΟΛΟΙ — Καληνύχτα, Κερὰ-Καλή.

ΜΑΝΘΟΣ — Καὶ δὲν πάμε νὰ πάρουμε καμιὰ μπουκιά; 'Ενύχτωσε τί λέτε;

ΟΛΟΙ — Πάμε... [μπαίνουν στὸ σπίτι τους].

ΣΚΗΝΗ Η'.

Βάγγος καὶ Λύγη.

Νυχτώνεις εἰς τὴν σκηνὴν σιωπή. 'Απὸ ἓνα βουνά πέρα στὴ θάλασσα ἔνα γεμάτο φεγγάρι κόκκινο ἀναδύει. 'Απὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της βγαίνει ἡ Αὔγηντος πρὸς τὴ θάλασσα.

ΑΥΓΗ [ἀγνατεύοντας]. — 'Ακόμα νὰ φυσήσῃ γεμάτα δὲ Νοτιᾶς. 'Ο πατέρας ἐτοιμάστηκε, θείειχνοντας πρὸς τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της. Νὰ καὶ δὲν πρόμητος! Κι' ἀλήθεια πόσες φορὲς ἐδάκρυσαν τὰ μάτια μου προσμένοντάς τον... [μετὰ μικρὰν σιγήν]. Πάλι μονάχη, πῶς δὲν μπορῶ, Θεέ μου, νὰ πῶ: εἶμαι μονάχη! πῶς φοβάμαι! [βλέπει τὸ Βάγγο, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του, υποχωρεῖ δύο-τρία βήματα καὶ μουρμουρίζει]. 'Ο γυιὸς τοῦ 'Ισκιου!...

ΒΑΓΓΟΣ [προχωρῶν δειλά]. — Αὔγούλα, μὴ φύγῃς... Στάσου! Γιατί φοβᾶσαι, Αὔγούλα;

Γιατί, ἐμένανε φοβᾶσαι;... Γιὰ μὲν πρόμητος, δὲν ἔχει τὶς δικές του σ' αὐτὸν τὸν βόλι... 'Αγκαλιασμένοι. Μαζὶ ἐπαίζαμε. Κι'

ἡ μάνα σου σὰν σ' ἔβλεπε [ἀναστενάζει].— Τὴν θυμᾶσαι τὴν μάνα σου. "Ἐφύτρωσε ψηλόν ταχίνια στὸν τάφο της... ψηλὸν ὁσάν κι' αὐτή, κι' ὁσάν κι' ἐσέ, Αὐγούστα... "Η μάνα σου θυμᾶσαι ποὺ σ' ἐφώναζε; [μιμεῖται τὴν φωνήν της]... «Αὐγούστα!... «Αὐγούστα!...

ΑΥΓΗ [ἀδημονοῦσα]. — Μὰ πές μου σὰν τί θέλεις νὰ πῆς γλίγωρα κι' δὲ πατέρας θὰ κατεβῇ στὸ περιγάλι καὶ... "Υστερά, τί μὲ θέλεις; "Ολοὶ μοῦ κρέμασαν κουδούνια στὸ νησί, μὲ δίχως νάχω εῖδησι. Κι' ἔχτες ἀκόμα μούσπαν. "Ολοὶ στὸ σπίτι σας φέρνει βόλτες ἔκεινος δὲ καμένος, ποὺ μυσολό. δὲν ἔχει στὸ κεφάλι κι' οὔτε δεκάρα τσακιστὴ στὴν τζέπη!...

ΒΑΓΓΟΣ [λυπητερά]. — Σοῦ κρέμασαν κουδούνια καὶ σὲ νοιάζει. ... Τί νὰ σοῦ πῶ;... "Ακόμα, Αὐγούστα, δὲν τὸ ξεχνάω ἔνα φιλί. Τί ήμέρα ήταν! Τί "Ηλιος! Σάν τὴν ήμέραν τὸν Ηλιον ἀλλη δὲ στάθηκε... Θυμᾶσαι; Σ' ἐφίλησα γιὰ ἔνα κοχύλι!... "Ἐπερπατούσαμε κεῖ δά... "Ἐγὼ τὸ εἶχα πιάσει ἔνα κοχύλι, ἔνα πράσινο κοχύλι. Καὶ μούσπες: δός μου το, Βάγγο, τὸ κοχύλι. Καὶ σοῦπα: νὰ σὲ φιλήσω! Καὶ στάθωσα—καὶ τὸ κοχύλι κι' ἔνα φιλί, δποῦ νὰν τὸ ξεχάσω δὲν μπορῶ. Τί ήμέρα είτανε! Τί ήλιος! καὶ τί κόκκινα τὰ μάγουλά σου, καὶ τ' αὐτιά σου πῶς ποκκίνιζαν στὸν Ηλιον, τὰ μικρά τ' αὐτάκια σου... Σ' ἐφίλησα, δπῶς φίλουσε τὰ πόδια σου τῆς θάλασσας δὲ ἀσπρός δὲ ἀφρός... .

ΑΥΓΗ — Τί τὰ θυμᾶσαι τὰ παληά, παιδιά εἴμαστε τότες. "Υστερά πέρασαν χρόνια. "Ἐγὼ δὲν τὰ θυμοῦμαι πειδό... "Υστερά ἄκου: Τὸ βλέπεις τοῦτο δῶ τὸ σπίτι μας; Εἶνε αὐτὸς πειδὸς ψηλὸς τὸ νησί καὶ βλέπεις τὸ καράβι; εἶνε τὸ πειδὸς μεγάλο... "Εἰσαι ψαρᾶ παιδὶ κι' ἔγω ἀρχοντοπούλα... "Ἐπειτα, συλλογίσον πῶς πάντα δὲ φόβος ήσουνα μὲ τὸ νησί... [σιγά] μὲς τὸ νησί καὶ ἀκόμα εἶσαι γιὰ μένα δὲ φόβος. [δυνατά]. Τὰ λόγια σου παράξενα μοῦ φαίνουνται, πῶς νὰ στὸ πῶ... καὶ ἡ φωνή σου, καὶ τὰ μάτια σου... Πῶς μὲ κυττάζεις, θέ μου!...

Κάνει νὰ φύγῃ, δὲ Βάγγος τῆς κλεῖ τὸ δρόμο.

ΒΑΓΓΟΣ [περίλυπος]. — Τί τὰ θυμᾶσαι τὰ παληά!... παιδιά εἴμαστε τότες! πέρασαν χρόνια!... "Ομως ἔγω— καὶ παιδὶ δποῦ δὲν ἡμουνα, γιατὶ είλα μέσα δῶ πέρα κάτι, δχι δπως δλα τὰ παιδιά— παιδὶ ἀπόμεινα καὶ τὰ θυμᾶμαι τὰ περασμένα. "Απόμεινα παιδὶ καὶ στὴν φύκη καὶ σ' οὐλα... καὶ δὲ λογάριασα ποτές

μου οὔτε τὸ σπίτι σας οὔτε καὶ τὸ καράβι, οὔτε καὶ τὴν ζωὴ μου. Λάδεκα χρόνια τώρα ζῶ μὲ μιὰν ἀγάπη, ποὺ μὲς τὰ στήθια μου ἀντρείεψε— τὴν ἀγάπην σου— καὶ μὲ μιὰν ἐνθύμησι γλυκειὰ τῶν περασμένων!... Γιὰ τοῦτο εἰν' τὰ λόγια μου παράξενα καὶ μὲ φοβᾶσαι... Μεγάλωσες ἐσύν ἀλήθεια, ἐπῆγες στὸ σκολειό καὶ γῷ πάντα τραβοῦσα πέρα στὰ βράχια καὶ στὴν ἀμμουδιά φαρεύοντας κοχύλια, πράσινα κοχύλια, γιὰ νὰ θυμάμαι τὸ φιλί!...

ΑΥΓΗ — Σοῦπα, τί νὰν τὰ θυμᾶσαι τὰ περασμένα τώρα!

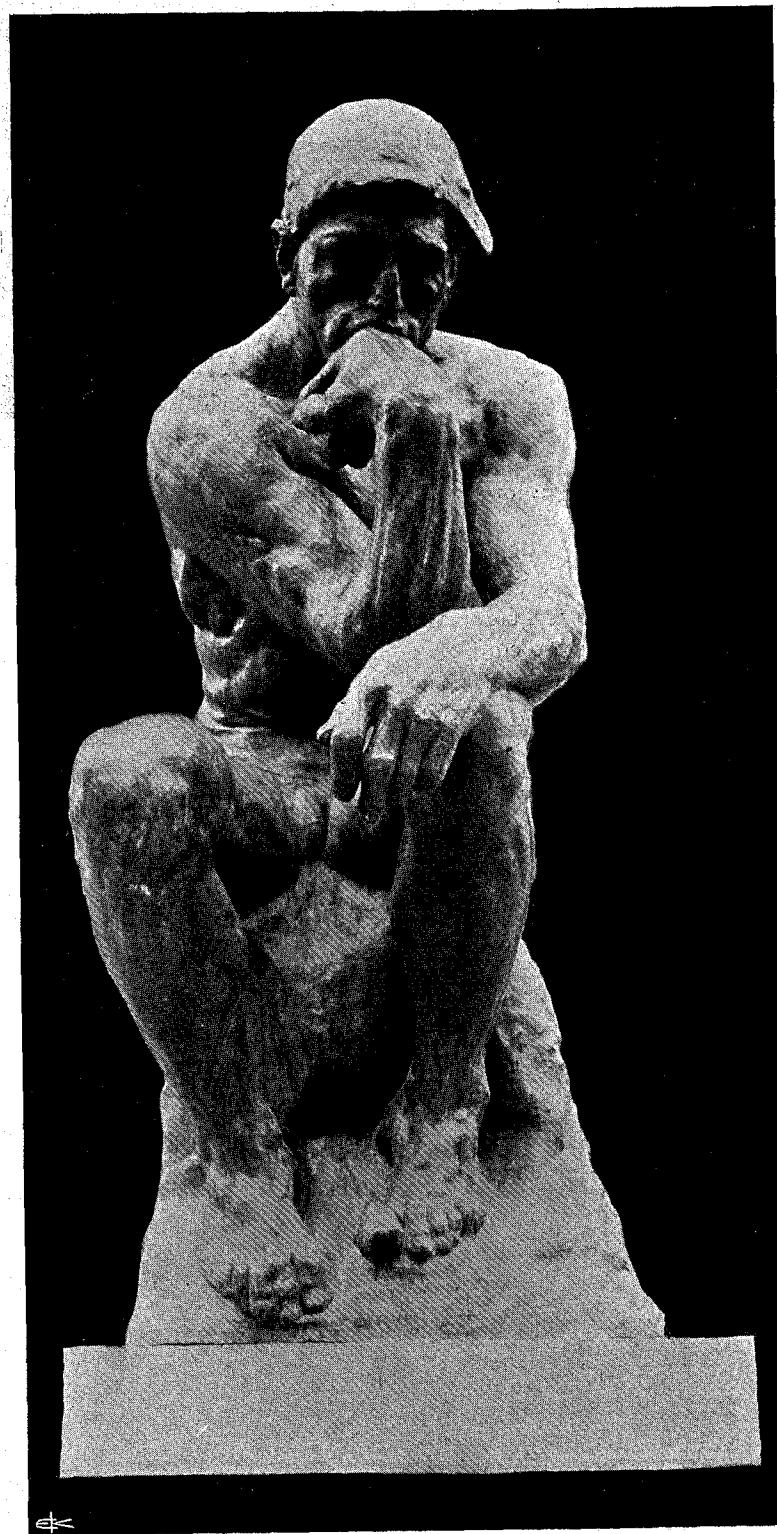
ΒΑΓΓΟΣ — "Ομως ἔγω στὰ περασμένα ζῶ, γιατὶ εἶνε ὡραῖα τὰ περασμένα... "Υστερά, σὰν ἐγύριζες ἀπ' τὸ σκολειό, ἐρχόμουν στὸ περιβόλι σας ἀπ' ἔξω... Είχα μιὰ τρουπίτσα ἀνοίξει στὸ φράχτη σας κι' ἐκρυφοκύτταζα. Κι' ἐκρυφοκύτταζα γιὰ σένα, Αὐγούστα!...

ΑΥΓΗ [σχεδὸν θυμωμένη]. — Νὰ σ' ἔπιανε δὲ πατέρας μου!...

ΒΑΓΓΟΣ [μὲ πολὺ θλιβερὸν τόνον]. — Κι' ἀκόμα μὰ δῶς τὰ χρές!... Κι' ἔβλεπα τὸ ωδά, Αὐγούστα, κι' ἔνοιωθα τὴν εὐωδιά τους. Καὶ δῷρες, δῷρες, ρώταγα. Τί νάτανε; ἡ εὐωδιά τῶν ωδῶν ἡ τοῦ κόρφου σου; Κι' ἔβλεπα τὰ κρίνα, Αὐγούστα, καὶ δῷρες ρώταγα τί νάτανε; Τὰ κρίνα ἡ τοῦ λαιμοῦ σου ἡ ἀσπράδες; Καὶ οἱ λαιμοὶ τῶν κύκνων, ποὺ πλέχουν μὲς τὴ στέρνα σας, τὰ μαρμαρένια σου τὰ μπράτσα μοῦ ἔμοιαζαν, ἔτοιμα κάποιον ν' ἀγκαλιάσουν. Κι' ἔνοιωθα, σὰν ήμουνα μακρινά σου, μιὰ μουσική, μιὰ μουσική κι' ἔχαδενε τὸ στήθος μου. Κι' ήταν τῆς ἐνθύμησής σου ἡ μουσική. Κι' δταν ἀπὸ κοντά μου πέροναες, ἡ σ' ἔβλεπα πίσω ἀπ' τὸ φράχτη... ἔκει κοντά, μιὰ φωτιά νὰ καίγει καὶ νὰ φουντώνῃ καὶ στὸ κεφάλι μου ἐδῶ μιὰ παραζάλη. Κι' ἐτοι ἐστοχαζόμουνα τὸ φράχτη νὰ σηδήσω καὶ νὰ σ' ἀρχίσω στὰ φιλιά, σὰν τότε μὲ τὸ πράσινο κοχύλι!...

ΑΥΓΗ [ντροπαλή]. — Νὰ δὰ ἡ ωρα! Καιρὸ δὲν ἔχω δῶ νὰ κάθονται γιὰ νὰ μοῦ λέσ λόγια τρελλά, παραξενές... "Ἐπειτα κι' δὲ πατέρας δὲν δργεῖ... [κάνει νὰ φύγῃ].

ΒΑΓΓΟΣ [Τὴν ἐμποδίζει]. — "Οχι... δχι δὲ θὰ φύγης ποὺ στὸ εἶπω, ἔκεινο ποὺ δὲ λέγεται... Εἰσαι κακή, Αὐγούστα, κάνεις γιὰ μένανε καὶ σὺ δ.τι καὶ οὖλο τὸ νησί. "Ακου: ἔγω τὰ βράδυα, Αὐγούστα, τὶς νυχτιές, νὰ σὰν κι' αὐτή μὲ τὸ φεγγάρι, τὸ ματωμένο τὸ φεγγάρι, σὰν τὴν καρδιά μου ματωμένο, δῷρες κάτω ἀπ' τὸ παραθύρι τὸ κλειστὸ μὲ τὸν κισσὸ προσμένω κι' ἀγναντεύω... "Επῆρα τὸ βιολί μου, προχτὲς ἀκόμα,

Ο ΣΚΕΠΤΟΜΕΝΟΣ

A. PONTEN

κι' ήρθα στὸ παραμύθι καὶ ψυχώσα, δχι μονάχα
ίσα με κεῖ, ώς τὰστρα ψυχώσα τὸν πόνο μου.
‘Ως τ’ ἀστρα ποὺ ἀγνοφέγγανε ἀπὸ ψηλά...
Μ’ ἀλλοίμονο. Μεγάλος εἶνε ὁ πόνος μου καὶ
τὸ βιολὶ μικρὸν νὰ πῆ τὸν τέτοιον πόνο. Δὲν
ξέρω ἀν ἀφήκε ὁ ζηλιάρης ὁ ἄνεμος νὰ φτάσῃ
ἡ φωνή μου στὴν κάμαρά σου. Ἐγὼ μονάχα τὸ
ἀγνὸ καντῆλι σου, τρεμουλιαστὸν ἐκύτταζα ποὺ
ἔφεγγε, καὶ θάρρευα τὴν ψυχή σου!...

ΑΥΓΗ [μοναχῇ]. — Θέ μου! τί παράξενα τὰ
λόγια του!...

ΒΑΓΓΟΣ [συνεχίζων]. — Καὶ ὥρες, Αὔγουλα,
δχι ἀπάνω στὶς χορδὲς μὰ στὴν ψυχή μου
τὸ θλιβερὸ δοξάρι ἀγγίζε, σὰν πριόνι!...
Αὔγουλα, δὲν ξέρω, μ’ ἄλλα λόγια σ’ ἀγαπάω.

ΑΥΓΗ — Ἐγὼ δχι ὅμως! πῶς νὰ στὸ πῶ;
“Ἄσε με πειὰ νὰ φύγω... Μοῦ τόσιτε κι’ ὁ πα-
τέρας δῆλοι μοῦ τῶπανε. Θὰ πάρω ἀρχοντό-
πουλο γιατὶ ἀπὸ μικρὴ είμαι κανακεμένη κι’
ἀρχοντοπούλα ἐγώ. Μονάχα σὺν δὲν εἶσαι νὰ
μάγαπτές μὲς τὸ νησί... Στὸ λέω, στόσιπα καὶ
γράψε το! ἀντρα μου δὲ σὲ παίρων, ποὺ δῆλοι
σὲ φοβῶνται καὶ σὲ δείχνουνε... δ «γυιὸς τοῦ
‘Ισπιού»!...

ΒΑΓΓΟΣ — Ἀλλοίμονο δὲν ἔνοιωσες ἀκόμα
τὴν ἀγάπη. Κι’ ἀκόμα στὴν ψυχή σου ἡχολο-
γοῦν τὰ λόγια τοῦ πατέρα σου καὶ τοῦ νησιοῦ.
‘Η ἀδύνατη ἡ καρδιά σου στὰ χώματα θὰ σέρ-
νουνταν, ἀν δὲν εἰχες τὸ σπίτι τὸ ψηλὸ γιὰ νὰ
ψηλώνης τὴν περιφάνεια καὶ τὸ μπόϊ σου, γυ-
ναῖκα! [τὸ γυναῖκα αὐτὸ τὸ λέει περιφροντικά.
Σιωπὴ λίγο καὶ ἔπειτα σὰν νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ κάπιο
πρᾶγμα ποὺ βλέπει πέρα στὴ θάλασσα]. ‘Αλήθεια
τόσιπες! εἶσαι μακρὺν ἀπὸ μένα, [θυμωμένα καὶ
μὲ ὑπερηφάνεια]. Κύττα αὐτὸ τὸ μάρκος, τῆς θάλασ-
σας αὐτὸ τὸ μάρκος! Κύττα τὴ χρυσῆ τὴν ζώνη,
σὰν ζώνη κάπιοις ξωτικιᾶς, τὴ χρυσῆ, τὴν κόκ-
κινη τὴ ζώνη ποὺ στέλνει τὸ φεγγάρι, πέρα
κεῖ στὴ θάλασσα. Κύττα ἔκει στὴν ἀκρη ποὺ
δὲν φτάνει ἀνθρώπου μάτι, ποὺ οὔτε θὰ φτάσῃ.
Κύττα. Ἐχω μὲς τὴν ψυχή μου ἐγὼ καὶ στὴν
ἀγάπη μου κάτι ἀπὸ τὸ ἀτέλειωτο μάρκος τοῦ
πελάγου! Τὸ μάτι σου δὲ φτάνει δσαμε κεῖ!
Διῶξε τὰ μικρὰ ποὺ σοῦ κρατοῦν τὰ μάτια σου
κλεισμένα, θαμπωμένα, καὶ δές με ὅδω κατάματα:
‘Ἐχω ἐγὼ μὲς τὴν ἀγάπη μου κάτι ἀπὸ τὸ ἀ-
τέλειωτο μάρκος τοῦ πελάγου!

ΑΥΓΗ Θέ μου, πῶς μὲ κυττάει!...

ΒΑΓΓΟΣ [κρατεῖ σιωπὴλ στὰ χέρια του τὸ πρό-
σωπο, σὰν νὰ κλαίῃ. “Ἐπειτα ὁρθώνεται περήφανος]
— Μήν τὸ ξεχγάς, Αὔγουλα. Αὔγουλα, ἔχε γειά!...
[μπαίνει στὸ σπίτι του. ‘Η Αὔγουλα μένει σαστιμένη].

ΣΚΗΝΗ Θ.

“Ολα τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος.

ΚΑΠΕΤΑΝ ΛΕΦΤΕΡΗΣ [Βγαίνοντας ἀπὸ τὸ σπίτι
του]. — “Α, ἐδῶ εἶσαι, Αὔγουλα μου, σὲ γύρευα-
νή ὥρα εἶνε νὰ κάμουμε πανιά, καὶ θάχουμε
τὸν ἄνεμο κατάποιμα. Μὰ τί; σὰν κάτι νάχης...

ΑΥΓΗ [ταραγμένη]. — Τίποτα [τὸν ἀγκαλιάζει
δακρυσμένη]. Πάλι θὰ μείνω μοναχή, πατέρα,
φεύγεις.

ΚΑΠΕΤΑΝ ΛΕΦΤΕΡΗΣ [συγκινημένος]. — “Ε-
χεις δίκηρο... Εἶνε γραμμένο ἀπὸ μικρὸς τὴν
ήσυχία τοῦ σπιτιοῦ νὰ μὴν τὴν ἀπολάφω.
Πάντα ἀπὸ δεκαοχτὼ χρονῶν παιδί, παλεύω
μὲ τὰ κύματα καὶ μὲ τὸ χάρο [δακρύζει]. Μι-
κρότερη σ’ ἀφήνα κάθε μου ταξεῖδι καὶ σ’ εῦ-
θιστα στὸν ἐρχομό μου μεγαλύτερη, παιδί μου
[τὴν φιλεῖ]. Μὰ ἔγνοια σου πειά. Ἐγέρασα. Καὶ
δὲ βαστᾶνε πειὰ τὰ κότσα μου γιὰ τὸν τρελ-
λοὺς χοροὺς τῆς θάλασσας, ποὺ δὲ γερνάει πο-
τές της. Ταξεῖδι δὲν περνάει ποὺ νὰ μὴν τὸ
εἰπῆ μὲ τὰ καμάρια της πῶς δσο πάει καὶ
ξανανοιώνει. Εμένα τὰ μαλλιά μου ἀσπρίσανε.
Αστρίζουνε κεινῆς τὰ κύματα μονάχα. Τὸ κύ-
ματα τὰ ὑπουλα...

ΑΥΓΗ — Σὲ τοῦτο τὸ ταξεῖδι θὰ μᾶς γυρί-
σῃς γλίγωρα, πατέρα, δὲν εἶνε ἀλήθεια;

ΚΑΠΕΤΑΝ ΛΕΦΤΕΡΗΣ — Ναί, παιδάκι μου.
Καὶ νὰ σοῦ πῶ, ἐπάλαιψα δὲ τὶ πάλαιψα, θὰ
ξανασάνω τώρα τὰ λίγα μου τὰ χρόνια. Κάτι
μοῦ λέει πῶς τὸ ταξεῖδι ἐτοῦτο θάναι ἀπὸ τὰ
στερνά μου. Δὲν ξέρεις πῶς ἐδίψασα νὰ κάτσω.
Σὰν τὸ στρατιώτη τὸν παληὸ ποὺ ἐχόρτασε πο-
λέμους καὶ τὴν εἰοήνη ἀναζητᾷ. Θέλω νὰ μείνω
κοντὰ σὲ σένα. Νὰ σὲ παντρέψω, νὰ σὲ ίδω
νυφοῦλα καὶ νὰ χορέψω στὰ γόνατά μου τὰ
παιδιά σου. Αὐτὸ ναι τὸ στερνό μου τοῦνειρο καὶ
ντερεα ἀς γίνη κείνο ποὺ ξέρει δ Θεός.

ΑΥΓΗ [τὸν ἀγκαλιάζει καὶ τὸν φιλεῖ]. — Μὴ λές,
πατέρα μου, γιὰ τέτοια, μὴ λές!... Θὰ ζήσης
χρόνια ἀκόμα.

ΚΑΠΕΤΑΝ ΛΕΦΤΕΡΗΣ [πικρὰ μειδιῶν] — ‘Α-
φοῦ τὸ θές. Γιὰ χάρι σου καὶ μὲ τὰ γερατειά,
καὶ μὲ τὸ χάρο τὰ βάνω. [κυττάζοντας πρὸς τὴ
θάλασσα]. “Α! “Α! Ἐσήκωσε γιὰ καλά...
“Ακου τώρα νὰ σοῦ πῶ... Εἴπα στὸν μπάρ-
μπα σου νὰ θῇ γιὰ συντροφιά. Νὰ κάνης
ὅμως φρόνιμα τ’ ἀκοῦν;...

ΑΥΓΗ — “Οσο γι’ ἀντό...

ΚΑΠΕΤΑΝ ΛΕΦΤΕΡΗΣ — Καὶ νὰ φυλάγεσαι
τὰ βράδυ μὴν ἔχουμε τὰ ίδια... μονάχα νὰν

τὸ συλλόγιζουμαι πῶς εἶσαι ἀρρωστη, αὐτὸ μοῦ
φτάνει.

“Απὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ των βγαίνουν οἱ Μάν-
θος, Πηνελόπη, Βάγγος καὶ Πέτρος

ΚΑΠΕΤΑΝ ΛΕΦΤΕΡΗΣ πρὸς ὅλους]. — Καλη-
σπέρα σας!... [πρὸς τὸν Βάγγον]. Ἐτοιμος, παλ-
ληκάρι μου;

ΒΑΓΓΟΣ — Ναί! ἔτοιμος.

“Η Κερά-Καλὴ προβάλλει νὰ ξεπροβοδήσῃ τοὺς
ταξιδιῶτες.

ΚΕΡΑ ΚΑΛΗ — Νᾶμαι κι’ ἐγώ!...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ — Καλῶς τηνε. [Αναστενάζουσα].
Μᾶς φεύγουν.

ΚΑΠΕΤΑΝ ΛΕΦΤΕΡΗΣ [προχωρεῖ καὶ χαιρετᾷ
ὅλους]. — “Ἐχετε γειά.

ΟΛΟΙ [ἀπαντοῦν χωριστά]. — Καλὸς καταβόδιο,
καλές ἀντάμωσες, καλὸς ταξεῖδι.

ΚΑΠΕΤΑΝ ΛΕΦΤΕΡΗΣ [ἀγκαλιάζει καὶ φιλεῖ
τὴν κόρη του]. — Φρόνιμα. Καὶ νὰ φυλάγεσαι.
Τ’ ἀκοῦς; “Ἐχε γειά. . . [Μπαίνει στὴ βάρκα ποὺ
περιμένει. Εν τῷ μεταξὺ προχωρεῖ δ Βάγγος καὶ ἀ-
ποχαιρετᾷ ἔναν σιωπηλός. Τὴ μητέρα τοῦ τὴν
ἀγκαλιάζει]. “Ἐπειτα τὸν πατέρα του. “Ἐπειτα τὸν Πέ-
τρο καὶ τὴν Κερά Καλή. Σ’ ὅλους λέει]:

ΒΑΓΓΟΣ — “Ἐχετε γειά. [Ἐπειτα πλησιάζει τὴν
Λύγη, ἀναστενάζει. Τῆς σφίγγει σιωπηλὸς τὸ χέρι
καὶ τὴν κυττάζει μὲ ἔκφραση περίλυπον. “Ἐπειτα γρή-
γορος μπαίνει στὴ βάρκα, τὴν λύνει καὶ πιάνει τὰ
κουπιά. Μόλις αὐτὴ ἀπομαρνεται λιγό φωνάζουν
ΟΛΟΙ]. Στὸ καλό, στὸ καλό!

ΒΑΓΓΟΣ Μουρμουρίζοντας πρὸς τὸν έαυτό τον
καὶ κυττάζοντας τὴν Αύγην]. “Ἐχω στὴν ψυχή μου
καὶ τὴν κυττάζει τὴν ψυχή μου καὶ πιάνει τὰ
κουπιά. Μόλις αὐτὴ ἀπομαρνεται λιγό φωνάζουν
ΟΛΟΙ]. Στὸ καλό, στὸ καλό!

ΑΥΓΑΙΑ [“Ἐπειται συνέχεια] ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Τοῦ Κωνσταντίνου Χρηστομάνου

Καὶ τὴ φίλησε γλυκά, καλὴ ὥρα
Ποιὸς τὸ ξέρει! σὰν καὶ τώρα...

— Ποιὸς τὸ ξέρει! σὰν καὶ τώρα.

— Τὴν κορώνα τον τῆς βάζει στὸ κεφάλι
Καὶ τὰ στήμα της τὰ κάνει προσκεφάλι
Καὶ τῆς λέει λόγια γλυκὰ κι’ ἀκόμα
“Οσα λὲν στόμα μὲ στόμα...”

— “Οσα λὲν στόμα μὲ στόμα...

— Κ’ ὑστερα, πῶς νὰ στὸ πῶ, καλέ μου;
Κ’ ὑστερα... Τὸ ξέχασα, γλυκέ μου
Τὸ παλιὸ τὸ παραμύθι...

— Κι’ ἀν τὸ ξέχασες, τὸ ξέρουν ταίρια, ταί-

— Ρώτα νὰ σ’ τὸ ποῦν - τὰ περιστέρια,
Ρώτα νὰ σ’ τὸ μάδονν τὰ τρυγόνια,
Νὰ σ’ τὸ κελαϊδήσουν τὰ ηδόνια...”

— Κ’ ὑστερα λησμόνα το, ποὺ ἀλησμονήθι
Κ’ η ζωή μας κι’ η ἀγάπη παραμύθι.

Φρεατίδα, Αὔγουστος 1907. ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Εἰς ἐποχὴν καθ' ἥν ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ διανύουν τὴν πλέον κρίσιμον περίοδον τῆς νεωτέρας μας Ἰστορίας, τῶν δὲ ἐκλεκτῶν καὶ τῶν βλεπόντων ὅπιστος ἀπὸ τὰ γειτονικὰ βουνά, ὑπὲρ τὰς κορυφὰς τῶν ὁποίων μετ' οὐ πολὺ δγκούμενα θάνακύψουν ἀπειλητικά διὰ νὰ θολώσουν δριστικᾶς τὸν ἀνατολικὸν ὁρίζοντα, προάγγελοι μιᾶς δυσπροβλέπτου διεθνοῦς ἵσως καταιγίδος, τὰ μαῦρα σύγνεφα τῶν παντοδαπῶν ἀξιώσεων, τῶν συγκρουομένων πρὸς τὴν ὀνειροπολούμενην ἀποκατάστασιν μιᾶς Μεγάλης Ἑλλάδος,—εἰς ἔνα διακαῆ πόθον κοινὸν συνηνωμέναι αἱ βλέψεις καὶ αἱ σκέψεις τείνουν καὶ πρέπει ἀδιαλεῖτως νὰ τείνουν πρὸς μίαν κοινὴν καὶ ἐντεταμένην προσπάθειαν δλων τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων, πρὸς δσον τὸ δυνατὸν ταχυτέραν καθολικὴν ἐσωτερικὴν ἀνάπλασιν, μάλιστα δὲ τὴν στρατιωτικὴν καὶ ναυτικὴν ἀνασύνταξιν, ἵνα μὴ μᾶς εὗρῃ ἀπροπαρασκεύους ὅταν ἐκσπάσῃ αὔριον ὁριμάζουσα ἡ βαλκανικὴ θύελλα ἐπικαίρως, ἐλπίζομεν, κάθε Ἑλλην θὰ εἴλε τὸ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσῃ εἰς πρόχειρον βιογραφικὸν σημείωμα τινὰ πέρι τοῦ ἀνδρὸς τοῦ διευθύνοντος τὴν στιγμὴν ταύτην τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκ τῆς μεγάλης βυζαντινῆς οἰκογενείας Θεοτόκη, κλάδου τῶν ἐν Κωνσταντινούπολει εὐπατριῶν Ὀκταβιανῶν, καταγόμενος δὲ πρόσδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κόριος Γεώργιος Ν. Θεοτόκης, ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1843 ἔτος ἐν Κερκύρᾳ, ἐκ πατρὸς Νικολάου Θεοτόκη καὶ μητρὸς Ἀδελαΐδος Βεντούρα. Διαπαιδαγωγηθεὶς εἰς τὸ ἐκεῖ φημισμένον τότε λύκειον Πετρουτσοπούλου, ἡκολούθησε ἐπειτα τὰ ἔγκυλα μαθήματά του εἰς τὴν φιλολογικὴν σχολὴν τῆς ἀκαδημούσης τότε Ἀκαδημίας τοῦ Γκύλφορδ.

Οἱ σύγχρονοὶ του ἐν Κερκύρᾳ μετὰ συγκινήσεως ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὴν ἔντονον καὶ ἐκφραστικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ συμμαθητοῦ των, δστις ἐρηβος ἔτι μὲ τὸ ἄβρδον καὶ ἐπίχαρι ἥθος του, μὲ τὴν εὔστροφον ὄγχινοιάν του, ζωηρὸς καὶ γένναιοψυχος, ἐγνωρίζεν ἐνωδίς ἥδη νὰ προσελκύῃ πέροιξ του καὶ νὰ ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν δι' ἀβιάστου γλυκύετος καὶ προσηγείας, ἐπισπώμενος τὴν αὐθόρμητον ἀγάπην καὶ ἐμπιστούνην τῶν δημητικῶν του καὶ ἀναγνωριζό-

μενος ὑπ' αὐτῶν ὡς ἀρχηγὸς μεταξὺ ἵσων, διὰ τῶν φυσικῶν του προτερημάτων, ἐκδηλουμένων τοσοῦτον μόνον ἐμφανῶς, δσον ἥρκει νὰ ὑπερέχῃ τῶν ἄλλων, χωρὶς δμως καὶ νὰ πληγώῃ ποτὲ τὴν ζωηρὰν νεανικὴν φιλαντίαν των. Διερχόμενος τὰς ὕδρας τῆς σχολῆς εἰς τὰς ἴδιαιτερῶς προσφιλεῖς του ἀσκήσεις τῆς ἀγγλικῆς γυμναστικῆς, δὲν ἐδαπάνα εἰς τὰς διασκεδάσεις μόνον τὸν ἐκτὸς τοῦ σχολείου του χρόνον. Διδαχθεὶς ἔξι ἀπαλῶν ὄνυχων ἀπὸ ἐμπειρίους διδασκάλους κατ' οἶκον, ἔξεμαθε τελείως νὰ διμιῇ καὶ νὰ γράφῃ ἀπταίστως, ἐκτὸς τῆς μητρικῆς γλώσσης, τὴν γαλλικήν, ἀγγλικήν καὶ ἰταλικήν, θαυμαζόμενος πάντοτε καὶ μέχρι σήμερον διὰ τὴν εὐρεῖαν γλωσσομάθειάν του.

Ἄπο τὴν μικράν του ἡλικίαν ἀκόμη, μὲ τὴν ἔμφυτον εἰς αὐτὸν καλαισθητικὴν λεπτότητα, ἐπεμελεῖτο ἔαυτόν. Πάντοτε δὲ κόσμιος, καὶ κομψοπρεπής τὴν περιβολήν, ἄνευ ἐκζητήσεως τινὸς ἢ ἐπιτηδεύσεως, συνεπλήρου ἥδη ἔκτοτε τὰς ἀπὸ φύσεως καὶ καταγωγῆς ἀριστοχρατικάς του τάσεις δι' ἐπιβλητικῆς σεμνοπρεπείας καὶ ἀνδροπρεπούς παραστάσεως ἀσυνήθους εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν.

Τὸ 1861 ἔτος μεταβάσις εἰς Παρισίους ἐνεγράφη εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου, ἔνθα συνεπλήρωσε τὰς σπουδάς του τελειοποιηθεὶς καὶ διακριθεὶς πάντοτε, ἀναγορευθεὶς δὲ διδάκτωρ τοῦ δικαίου (Doctorat en droit) πρᾶγμα ἀσύνηθες δι' Ἑλληνας σπουδαστάς. Καὶ κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις διαμονήν του διαρκέσασαν μέχρι τοῦ 1868, τὰ ἐπίζηλα προτερήματα τοῦ νεαροῦ Ἑλληνος σπουδαστοῦ, ἐγκαίρως ἀναγνωρισθέντα ἐπεβάλλοντο, ὡς ἥτον ἐπόμενον, ὅχι μόνον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν, ἀλλ' εἰς πάντα κύκλον δπον ἢ συμμετοχή του καθίστατο περιεζήτητος. Ἐπιδιώκων τὰ κοινωνικὰ κέντρα τοῦ ἐκλεκτοῦ κόσμου, δπον καὶ διεκρίνετο, κατώρθωνε πάντοτε νὰ προσοικειοῦται πᾶσαν πνευματώδη κοινωνικὴν ἀναστροφὴν πρὸς βελτίωσιν ἐαυτοῦ, ἀποκομίζων ἐκ τῆς συγκῆς μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ τῶν προνομιούχων ἐπιμιξίας πλούσια καὶ ἐπωφελῆ διδάγματα. Ἀντλῶν δὲ τῶν ἥθικῶν παραδειγμάτων τῶν ἄλλων καὶ προικισμένος μὲ σπανίαν ἀφομοιωτικὴν δύναμιν καὶ δξύτητα ἀντιλήφεως τοιαύτην ὥστε νὰ δύναται νὰ διακρίνῃ ἀμέσως τὸ δρῦδον καὶ τὸ προσῆκον εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἄλλην καὶ νὰ κρίνῃ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ἀσφαλῶς περὶ αὐτῶν, ἔχοησιμοποίει τὰ φυσικὰ καὶ τὰ ἐπίκτητα ταῦτα πλεονεκτήματά του καὶ πρὸς ὀφέλειαν τῶν ἄλλων, παραινῶν καὶ συμβουλεύων τοὺς φίλους καὶ συμμαθητάς του, ὑπὸ τῶν ὁποίων αἱ συμβουλαὶ του, ἀν καὶ πρὸς δημητρίκους ἀπευθυνόμενα, σχεδὸν πάντοτε εἰσηγούντο. Διότι ἡ ἀδόλως εἰλικρινής φύσις αὐτοῦ, πρὸς τὴν πρόσθιον, δὲν ἥτο δυνατὸν ἥδη ἐπωφελῶς ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς ὡραίας γενετείρας του πόλεως. Καὶ ἔδρασεν. Ἐπιληφθεὶς ἀμέσως τῆς βελτιώσεως αὐτῆς διήνοιξε πλατείας καὶ δρόμους, νέους τοιούτους ἐχάραξεν, ἐδημιούργησε κήπους καὶ δενδροστοιχίας, παλαιὰ ἐνετικὰ τείχη, δπου ταῦτα μὴ ἔχοντα λόγον ὑποστάσεως ἀσχήμιζαν τὴν πόλιν, κατεδάφισεν, ἐπιστρώσας εἰς τὴν θέσιν των θαυμασίας λεωφόρους καὶ τέλος μέχρι τοῦ 1886, ὅπότε κατέλιπε τὴν δημαρχίαν διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, ἡ Κέρκυρα, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1865 μέχρι τοῦ 1879 πρότερον, εἴχε ἐγκαταλειφθῆ ἐπὶ ἦν κατάστασιν ἀφῆκαν αὐτὴν οἱ Ἀγγλοι ἀποχωρήσαντες; ἀμελημένη καὶ ἀκαλλοπιστος, διὰ τῆς ἐντίμου περισυλλογῆς καὶ τῆς σκοπίμου καὶ κοινωφελοῦς διαθέσεως τῶν ἀσκόπως πρὸν καὶ ἀσυνειδήτως εἰς τὰς κακῶς ἐννοούμενας ἀνάγκας τοῦ παμφάγου κόμματος καταναλισκομένων δημοτικῶν προσόδων, καλλωπισθεῖσα καὶ εὐτρεπισθεῖσα παρουσίασε κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὴν δημιοτικὰς ἐκλογὰς τοῦ

1879 ἔξελέγη δημαρχος Κερκύρας, πρώτην φορὰν τότε, σχεδὸν διὰ παμφηφίας.

Ἄνθρωπος τῆς περιωπῆς καὶ τῆς μορφώσεως τοῦ νεαροῦ τότε δημάρχου Κερκύρας κ. Θεοτόκη, ορχικέλευθος καὶ νεωτεριστικός, ἀναλαμβάνων πρῶτον ἥδη τὸ δημαρχικὸν ἀξίωμα καὶ δργῶν πρὸς τὴν πρόσθιον, δὲν ἥτο δυνατὸν ἥδη ἐπωφελῶς ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς ὡραίας γενετείρας του, εἰς αὐτοὺς τυφλήν. Ἐπανελθὼν ἐκ Παρισίων εἰς Κέρκυραν τὸ 1868 ζωηρὸς καὶ εὐέλπις, πλήρης δρμῆς καὶ σφρίγους, ἐπεδόμης εἰς τὸ πολιτικὸν ἀγῶνα ἀπὸ τοῦ 1871 ἔτους τὸ πρῶτον, συνεχίζων τὴν ἐνδοξον παράδοσιν τῶν εὐκλεῶν του προγόνων, ἔξ ὕν δ πάππος του μετασχών τοῦ ἑροῦ ἀγῶνος κατὰ τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν καὶ ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθήναις διετέλεσε βραδύτερον, μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν, συμβουλος τῆς Ἐπικρατείας ἐπὶ Καποδίστρια καὶ τελευταῖον ἐπὶ Ὁθωνος γερουσιαστῆς. Ἐκτεθεὶς κατὰ τὴν βουλευτικὴν ἐκλογὴν τοῦ 1873 τὸ πρῶτον, δὲν ἔξελέγη μὲν τότε, συνετέλεσεν δμως διὰ τῆς ὑποψηφιότητός του εἰς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἔξ ἀρχῆς δεινοῦ πολιτικοῦ του ἀντιπάλου Ἰακώβου Πολυλᾶ. Ἐκτεθεὶς δμως καὶ ἀπίμονον ἀπαίτησιν τῶν πολιτικῶν φίλων του εἰς τὰς δημιοτικὰς ἐκλογὰς τοῦ

πομεν σήμερον. 'Αλλ' ἐν γένει ή ἐμπεριστατωμένη ἀνασκόπησις τοῦ ἔργου τοῦ κ. Γ. Θεοτόκη ὡς δημάρχου Κερκύρας τῆς ἀγαπημένης του πάντοτε Ἰδιαιτέρας πατρίδας, θὰ μᾶς ὀδήγῃ μακρὰν καὶ πέραν τῶν στενῶν δρῖντα τὸν συνοπτικὸν τούτου καὶ ἀτελοῦς βέβαια βιογραφικὸν σκιαγραφήματος.

Κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ 1885-1886 διῆλθεν ἐκ Κερκύρας ὁ μεγαλείτερος πολιτικὸς ἀνήρ τῆς νέας Ἑλλάδος, ὁ τοσοῦτον οἰκτρῶς παραγνωρισθεὶς καὶ κατελθὼν εἰς τὸν τάφον πλήρης πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεως, ὁ ἀείμνηστος Χαρίλαος Τρικούπης. 'Ο Γεώργιος Θεοτόκης ἦτο δήμαρχος Κερκύρας ἀκόμη τότε. Ἐδεξιώθη τὸν μετ' οὐ πολὺ ἀρχηγὸν του μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πάντοτε ἀβρότητα καὶ προσήνειαν, καὶ ἐφιλοξένησεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον του ἡγεμονικῶς. 'Ο Χαρίλαος Τρικούπης μὲ τὴν ἀπαράμιλλον βαθύνοιαν καὶ τὴν μοναδικὴν διορατικότητά του δὲν ἐβράδυνε νὰ διαγνώσῃ διτὶ ὑπὸ τὸν νέον ἀκόμη Κερκυραϊὸν εὐπατρίδην, τὸν ἐπιζήλως περικοσμούμενον ἀπὸ ὅλα τὰ φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα προτερήματα τοῦ κατ' ἔξοχὴν ἀνθρώπου, ἐκρύπτετο μία μεγάλη πολιτικὴ ἴδιοφυΐα: ὁ ἀνθρώπος τοῦ μέλλοντος καὶ ἐνδεδειγμένος διάδοχός του εἰς τὸ δημοτότερον τῆς πολιτείας ἀξίωμα. Κατ' ἀξίαν ἐκτιμήσας τὴν δύναμιν, τὴν περίνοιαν, τὴν μετριοπάθειαν καὶ ἐν γένει τὰ μεγάλα προτερήματα καὶ τὸν ὑψηλόφρονα χαρακτήρα τοῦ ἀνδρός, ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ πλευρόν του. Τὸν ἐνεθάρρυνε σπουδαίως καὶ παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ ἀφήσῃ τὸ δημαρχικὸν ἀξίωμα καὶ προσπαθήσῃ νὰ εἰσέλθῃ ταχέως εἰς τὸ Κοινοβούλιον. Καὶ ὅντως μετ' οὐ πολὺ κενωθείσης μιᾶς βουλευτικῆς θέσεως ἐν Κερκύρᾳ ἔνεκα τοῦ θανάτου βουλευτοῦ τοῦ τινος, ὁ Γεώργιος Θεοτόκης ἐκτεθεὶς καὶ γενόμενος βουλευτὴς τότε τὸ πρῶτον, ἐτάχθη εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἀειμνῆστον Τρικούπη. Μετὰ τὴν πτῶσιν δὲ τοῦ ὑπουργείου Δηλιγιάνη καὶ τῆς προσωρινῆς τότε Κυβερνήσεως τοῦ Βάλβη, ὁ Τρικούπης ἀναλαβὼν νὰ σχηματίσῃ κυβέρνησιν, προσέλαβεν ὑπουργὸν τῶν Ναυτικῶν τὸν Γεώργιον Θεοτόκην.

Ἐκτοτε περιβαλλόμενος πλήρη τὴν ἐμπιστούνην τῶν ἀγαθῶν συμπολιτῶν του καὶ ἀπολαύνων τῆς ἀμερίστου λατρείας αὐτῶν, ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ὑπῆρξεν ὁ θριαμβευτὴς ὁ ἐπευφημούμενος ἐντὸς κ' ἐκτὸς τοῦ Κοινοβουλίου. Κατ' ἀλεπαλλήλους περιόδους γενόμενος πάντοτε ὑπουργὸς εἰς τὰς Κυβερνήσεις τοῦ Χ. Τρικούπη, μετὰ τὸν πρόωρον καὶ πολύκλαυ-

στον θάνατον αὐτοῦ, ὑπῆρξεν ὁ ἀμερίστος καὶ ὁ ἐνδεδειγμένος διάδοχός του, ὁμοφώνως ἀναγνωρισθεὶς καὶ ἀνακηρυχθεὶς τοιοῦτος ὑπὸ τῶν καρυφαίων τοῦ τρικουπικοῦ κόμματος. 'Ως τοιοῦτος δὲ καὶ παρέμεινεν ἕκτοτε μέχρι σήμερον, ἀναδειχθεὶς καὶ ἐπιβληθεὶς διὰ τῆς ἀναμφισθητῆτον διειπεπτικῆς ἐμπειρίας του, τῆς ἐγνωσμένης φωτεινῆς καὶ εὐσυνειδήτου δράσεώς του, τῆς ἀσυγκρίτου ὑπεροχῆς του ὁ μεγαλείτερος πολιτικὸς τῶν τελευταίων χρόνων.

'Αποκτήσας ἡδη ἀναφαίρετα δικαιώματα ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἔθνους καὶ παντὸς Ἑλληνος, ἀνεξαρτήτως πολιτικῆς ἀποχρώσεως, διὰ τὴν σύνεσιν, τὸ θάρρος τῆς γνώμης του, τὴν ἀποφασιστικήν καὶ ἔξχως ἀνδροπρεπῆ στάσιν του, εἰς ἣν πρωτίστως ὀφεύλεται ἡ εὔνους διευθέτησις προσφάτων μάλιστα σημαντικῶν πολιτικῶν ζητημάτων δόσας δὲ τὸ μέτρον τῆς ἀτομικῆς του αὐτοβουλίας καὶ τῆς ὑπερόχου ἀξίας του, ἀμα δὲ τῆς ὑπερτέρας ἀντιλήψεως τῶν πολιτικῶν γεγονότων διὰ τὸν διέποντα τὰς τύχας τῆς ἐλευθέρας καὶ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀπέδειξεν διτὶ θὰ εἴχε τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν νὰ ἀναδειχθῇ ὅντως ὑπέρτερος ἑαυτοῦ καὶ τῆς καθολικῆς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀγχίνοιαν καὶ δεξιότητά του ἐκτιμήσεως, ὃν μη ἡ τὰ πάντα παραλύουσα καὶ ὡς ἀπαίσιος πολύπους περισφήγουσα τὰς γενικὰς καὶ εὐρυτέρας αὐτοῦ βλέψεις μικροκομματικὴ στενὴ ἀντίληψις πλείστων τῶν περὶ αὐτόν, δὲν παρεμπόδιζε πᾶσαν καθολικωτέραν διὰ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα προσπάθειά του καὶ δὲν ἀπεγοήτευεν αὐτὸν μέχρι τοσοῦτου, ὥστε ναρκίσση ἐσχάτους νὰ σκέπτεται, ἀν, ὑπὸ τοιαύτας ἀρνητικάς συνθήκας, δὲν θὰ ἦτο εἰλικρινέστερος πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸ ἔθνος ἀπομακρυνόμενος τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς, δταν ἐν αὐτῇ τὰ μικρόζηλα καὶ εὐτελῆ ἐπαρχιακὰ συμφέροντα δια τοῦ τελευταίου ἀσημάντου βουλευτίσκου, ἀλλ' ἀναγκαιοτάτον, φεῦ, διὰ τὴν πλειοψηφίαν παράγοντος, θρασέως ἀνακύπτοντα εἰς κάθε βῆμα, ἀνατρέποντα ἡ ἐκτοπίζουν πᾶσαν σκέψιν καὶ ἐνέργειαν ἀποβλέπονταν τὰ γενικώτερα καὶ τὰ σημαντικότερα συμφέροντα τῆς πολιτείας καὶ τοῦ ἔθνους.

Γλυκὺς καὶ εὐπρόσιτος εἰς ὅλους ὡς ἀνθρώπος, μὲ τὴν ἐπαγωγὴν καὶ ἀρρενωπήν του φυσιογνωμίαν, συχνὰ φωτιζομένην ἀπὸ ἓνα πλατύ, χαρακτηριστικὸν χαμόγελον, γεμάτον πραότητα καὶ καλοσύνην, ἐντυπούμενον βαθεὶα εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀλλών. Χαρακτήρευθεν ἀνθρόπος μελετῆ, κρίνει καὶ σχηματίζει ἵδιαν ἀποφασιστικὴν

ΘΑ

ΕΠΟ Ε. ΑΝΝΙΝΟΥ

γνώμην διὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, μὴ ἀφίνων νὰ παρασύρεται ὑπὸ αὐτῶν μοιραίως ἢ νὰ καταλαμβάνεται αἰφνηδίως δταν δὲν εἶναι ἐπαρκῶς παρεσκευασμένος νάντιμετωπίσῃ τὰς τήδευτος εἰς τὸν οἶκον του, ὡς ἀληθής εὐπάτριδης, ἐκαμε νὰ συμμερισθῇ τὴν πατριαρχικὴν του ἀφέλειαν, πρωτοστατοῦσα μάλιστα εἰς ταύτην, ἡ ἐρίτιμος σύζυγός του κυρία 'Αμαλία Θεοτόκη, ἡτις σπουδαίως συμβάλλουσα διὰ τῆς

έπεράστου ἀβρότητος καὶ μακροθυμίας τῆς εἰς τὸ ἔργον τοῦ συζύγου της, ἐμπνέει τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς πάντας τοὺς προσερχομένους.

Ως οήτωρ ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, ἀν δὲν ἐκληρονόμησεν ὅλην τὴν ἀσυγκράτητον, χειμαρρώδη εὐγλωττίαν τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ καὶ διδασκάλου του, δικαστέος εἰς πλείστας ὅσας περιστάσεις ἀνεδείχθη ἀντάξιος αὐτοῦ, μὲ τὸ γοργόν, συνεκτικὸν καὶ συνεσφιγμένον ὑφος τοῦ λόγου του, μὲ τὴν ἀπρόοπτον ἑτοιμότητά του, τὰ στρογγυλὰ καὶ ὥριμα διανοήματά του.

Ως κοινοβουλευτικὸς ἀνήρ καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη κυρίως δρῶσης μερίδος, προσεπάθησε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν Βουλήν κατὰ τὰς συζητήσεις τὴν ἐγκράτειαν, τὴν ἀβρότητα καὶ τὴν εὐλάβειαν τῶν ἀνωτέρων κοινωνιῶν αἰθουσῶν. Ἀδιάφορον ἀν τὸ κατώρθωσεν ἀπολύτως. Τοῦτο μόνον εἶναι πανθυμολογούμενον, διτὶ εἰς τὸν κ. Θεοτόκην πρωτίστως καὶ τὸν χαρακτῆρα του ὁφείλεται ἡ κατὰ τὰς βουλευτικὰς περιόδους τῶν τελευταίων ἐτῶν παρατηρουμένη, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ παρελθόν, μαλακότης τῶν κοινοβουλευτικῶν ἡθῶν.

Ἄλλ' διτὶ ἀναβιβάζει αὐτὸν ὑπὲρ πάντα εἰς τὴν κοινήν συνείδησιν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἐμνούς εἶναι διτὶ ὑπῆρχεν ἀβρός, εὐγενής καὶ γενναιόφρων πρὸς τοὺς πολιτικοὺς ἀντιπάλους του καὶ κατὰ τὰς δέκτερας τοῦ κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ στιγμάς. Χαρακτηριστικὸν δὲ

τῆς τοιαύτης διαφόρου πρὸς ὅλους ἀντιλήψεως του καὶ τὸ ἔξης: "Οταν σύρων μεθ' ἐαυτοῦ μίαν ἐπώδυνον ἀπογοήτευσιν, ἐκούσιος ἔξοριστος ἐπήγαινε μακρὰν τῆς πατρίδος νάποθάνη ὁ Χαρίλαος Τρικούπης, τὸ ἐπίσημον

δργανον τῆς τότε ἀντιπάλου του Κυβερνήσεως

δὲν διέθεσεν ἀπὸ τὸν πολύτιμον χῶρον του ἢ δύο μόνον γραμμάτων διὰ νάναγγελῆ μὲ δηκτικὴν ἐπιγραμματικὴν συντομίαν τὸν θάνατόν του: «'Απεβίωσεν ἐν Κάνναις τῆς Γαλλίας ὁ πρώην βουλευτής Μεσολογγίου Χαρίλαος Τρικούπης». Καὶ διτὶ ἡ ἀδελφή του συνοδεύουσα τὸν προσφιλῆ νεκρὸν ἐθαλασσοδέροντο καὶ παρ' ὅλιγον ἐπνίγετο μετ' αὐτοῦ ἐπὶ ξένου σκάφους, ἔητήθη δὲ ἐν πολεμικὸν ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ δὲ ἕδησις ἐδημιούργησε, — διὰ νὰ μεταφέρουν, φεῦ, ἀγέλας ψηφιοφόρων εἰς παραμονὰς ἐκλογῶν, — δὲν ἐστάθη δυνατὸν νὰ διατεθῇ οὕτε ἐν διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς νεκρὰς τοῦ Τρικούπη εἰς τὴν ἀχάριστον πατρίδα του. Ἀλλ' διτὶ ἀπέθανεν ἀπαισίως δολοφονηθεὶς ὁ μακαρίτης Θεόδωρος Δηλιγιάννης, πῶς ἐφέρθη ὁ Γεώργιος Θεοτόκης; Πάντες ἐνθυμούμεθα τὰς λεπτομερείας γεγονότος λίαν προσφάτου, ὥστε νάποβαίνη ἐντελῶς περιττή, προσκρούουσα ἄλλως εἰς αὐτὸν τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρὸς ἡ ἀναγραφή των. Ἀλλὰ καὶ πάντες ἀπεκομίσαμεν τὴν πεποίθησιν διτὶ καὶ τότε καὶ πάντοτε διτὶ. Θεοτόκης ἀνεδείχθη ἀνώτερος τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμῶν αἵτινες ζημιώνουν τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀνυπολογίστως.

ΑΡΙΣΤ. ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΗΣ

Ο ΚΛΕΦΤΟΚΟΤΑΣ

Μὲ τὸ σφύριγμα ποὺ ἔβγαλε σὰν φωνὴ ἀγωνίας, ὁ βαρὺς κρότος τοῦ μεγάλου καταστήματος, ποὺ πρὸιν βογκοῦσε, κροτοῦσε, ἀνέπνεε σὰν τέρας, σταμάτησε! Ἡ πόρτα του, μεγάλη βαρειά, ἀνοιξε, καὶ σὰν νάταν τὸ στόμα τοῦ τέρατος, ἔρασε ἔξω στὸν δρόμο πλήθος ἀνθρώπων! Ἔργατες, γυναικες, ἀνδρες, παιδιά, κρατῶντας στὴ μασχάλη ψωμιὰ γερά ἡ μισά, στὰ χέρια χαρτιὰ κίτρινα στριμμένα σὰ χωνί, ποὺ μέσα μαύριζε ἡ ἐλλαγά, ντυμάτες... Χύνθηκαν ἔξω σὲ δυὸ σειρὲς λεῦκες, ποὺ σὰ χορεύτρες ἔτοιμες νὰ ἀρχίσουν τὸ χορὸν ἥταν στὴ γραμμή, μὲ τὰ κλαδιὰ ἡ μιὰ τῆς ἀλλής πιασμένα.

Οἱ ἐργάτες ζήτησαν θέσι, σκιὰ καὶ ἔπειτα ἀπὸ φωνὲς καὶ γέλια βρῆκαν καὶ μέρασαν. Πολλοὶ ἔστησαν καὶ μικρὲς τέντες. Ἐκάθησαν χωριστὰ ἡ γυναικες καὶ χωριστὰ οἱ ἀνδρες. Ὁ Γέρος Κουλούρης, ἔνας γέρος μὲ μικρά, μικρὰ μάτια καὶ βλέμμα ποὺ μύμιζε τοῦ ποντικοῦ, στράφηκε σ' ἔναν νέο, ποὺ ἔβγαινε μόνος σιγά σιγά, ξεσκούφωτος, μουτζουρωμένος, μὲ τὰ μαλ-

λιὰ κομμένα σύρριζα, ποὺ ἀντὶ νὰ πάῃ πρὸς τὸ μέρος τῶν ἀνδρῶν, πέρασε καὶ προχωροῦσε μὲ λυγισμένα τὰ γόνατα λίγο, στὸ μέρος τῶν γυναικῶν.

— Βρὲ Χούφτα, ποῦ πᾶς;

Μιὰ κόκκινη παχειὰ κόρη, διμοια μὲ τὴ ντομάτα τὴ στρογγυλὴ ποὺ εἶχε ἐμπρός της, γύρισε καὶ εἶδε τὸν Χούφτα, καὶ τὰ μάτια της γένειναν παιχνιδιάρικα.

— "Ελα δῶ, Χούφτα μου! Μήν ἀκοῦς!

Τὰ μουτζουρωμένα χείλια τοῦ Χούφτα τὰ τράβηξε τὸ γέλιο, καὶ ἔδειξε τὰ δόντια του τὰ μιτερὰ σὰν ἀγρίου θηρίου: Προχώρησε πιὸ γλιγρωδα, ἀφοῦ μὲ πλατύτερο γέλιο σιωπηλὸ γύρισε καὶ κύταξε τὸν Κουλούρη.

— Βρέ!

"Ολοι καὶ δλες τὸν ἔβλεπαν. Πρόσωπα κίτρινα χωμένα σὲ μαντύλες, κόκκινα, μαυριδερὰ δλα στραμμένα σ' αὐτούς. Σὲ κάμποσα ἔτρεχε διδὼς καὶ κυλοῦσε στὰ μάγουλα, στὸ στόμα.

— "Ελα, Χούφτα, μὲ μᾶς!

— Η ἀλλες κύταξαν μασσῶντας.

— Τί, θὰ μᾶς τὸν πάρετε;

— Λενιώ, θὰ σοῦ τὸν δώσομε ἀνδρα!

Μιὰ κοντούλα σταμάτησε τὸ μάσσημα γιὰ νὰ πῆ.

— Ζηλεύουν!

— Σώπα καλέ! Τί νὰ ζηλέψουν! τὰ μούτρα του!

Μιὰ μελαχροινὴ ἀδύνατη, παντρεμένη ἀπήγησε τὸ μουτζουρωμένο πρόσωπο τοῦ Χούφτα μὲ τὴ μύτη του τὴ μακρηὰ καὶ πρὸς τὰ ἐπάνω σὰ νὰ ἐτοιμαζόταν νὰ σαλπίσῃ μ' αὐτή.

Αὐτός, χωρὶς νὰ προσέχῃ, πλησίασε στὴ θέσι τῆς Λενιῶς καὶ σταθῆσε ἐκεῖ δρόμος μὲ λυγισμένα τὰ γόνατα λίγο καὶ μὲ τὸ γέλιο στὰ χείλια.

— Θέλεις νὰ ἔρθης νὰ καθήσης κοντά μας; τὸν ρώτησε η Λενιώ.

— Δὲν ξέρω!.. Εἴπε αὐτὸς μὲ γέλιο περισσότερο.

— Τὸν κακό σου, δὲν ξέρεις! τοῦ φωνάζει ἡ ἀδύνατη ἡ παντρεμένη.

— Ο Κουλούρης ἀκούσθηκε νὰ φωνάζῃ σ' ἔναν ἐργάτη, ποὺ κοντὰ στὴν πόρτα ἔπινε νερὸ διπό δένα κόκκινο σταμνί.

— Βρὲ Κώστα! Δὲν τὸν παίρνεις, μωρέ, τὸ γαμπρό! Πάρ' τον τους, μωρέ! Καὶ φέρε τον ἀπ' ἔδω νὰ τὸν κρεμάσουμε ἔνα τενεκὲ καὶ τοὺς τὸν στέλνουμε!..

— Ο Κώστας ὄφης γυρτὸ στὴν πόρτα τὸ κόκκινο σταμνὶ καὶ πλησίασε, σφογγίζοντας

τὰ νερὰ ποὺ τὸν εἶχαν βρέξει, τὸν Χούφτα, καὶ θέλησε νὰ τὸν πιάσῃ ἀπ' τὸ χέρι.

— Η Λενιώ πετάχθηκε.

— "Ελα ἔλα, κρύνε!

— "Άλλ' διτὸς κώστας χωρὶς νὰ φανῇ διτὶ προσέχει σ' αὐτή, ἀρπαξε καὶ ἔκανε νὰ σύρῃ τὸν Χούφτα. Παράδοξο δμως, δση καὶ ἀν ἔβαλλε δύναμιν, αὐτὸς ἔμενε ἀκίνητος πάνω στὰ λυγισμένα γόνατά του.

— Η Λενιώ ὠρμησε, ἀρπαξε τὸ χέρι τοῦ Κώστα καὶ τὸ τράβηξε.

— "Ασ' τον, σοῦ είπα!

Τὸ πρόσωπό της εἶχε γίνει κατακόκκινο. — "Ω! ώ! ἔκαναν οἱ ἀνδρες.

— Ούξω καὶ ξερὸ ἀπήντησαν ἡ γυναικες.

— "Ασ' τον!"

Καὶ ἡ Λενιώ ἔβγαλε τὰ δάχτυλα τοῦ Κώστα ἀπ' τὸ μανίκι τοῦ Χούφτα.

— Πώ, πώ, η Λενιώ δὲν χορατεύει!

Τώρα θύμωσε καὶ διτὸς Χούφτας, καὶ καθὼς δικόστας ἔσκυψε καὶ πῆρε μιὰ μεγάλη πέτρα, η μαυριδερὴ παντρεμένη τὸν ἀρπαξε καὶ τὴν πῆρε.

— "Ελα, βρέ! Κάθησε ἡσυχα!

— Εγινε ἡσυχία καὶ μόνο τὰ γέλια τῶν γυναικῶν, ποὺ εἶχαν τὸν Χούφτα κοντά τους καὶ τὸν πείραζαν, ἀκούγονταν ἀπότε. Σὲ λίγο ἔπαυσαν καὶ αὐτά, γιατὶ τὸν ἔδιωξαν. Οἱ ἀνδρες ἔπαλωθηκαν καὶ τὸ ἔρριξαν στὸν υπνο, ἐπίσης καὶ πολλὲς γυναικες.

Τὰ χωράφια ἦσαν ἔρημα μὲ μόνο τοὺς ψηλοὺς σωροὺς τῶν σταχυῶν στὴ μέση. Τὸ μακρὺ ἀμάξι εἶχε φύγει.

— Ο λιος σὰ μάγος εἶχε ναρκώσει τὸ πολύποδο, τὸ πολυκέφαλο θηρίο, τὸν θόρυβο!

— Ενας τζίτζικας ἀρχισε νὰ τραγουδᾷ πάνω σὲ μιὰ λεύκα σὰν τροβαδούρος τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ νὰ ψέλνῃ τὴν νίκη τοῦ ἥλιου!

— Εξαφραν κάπου ἐκεῖ μακρυὰ ἔγιναν φωνές. Πολλοὶ πετάχθηκαν δρυθοὶ, ἀλλοι μισοσηκώδης καν. — "Εξω ἀπὸ μιὰ ἔπαυλη, ποὺ ἤταν στὰ πόδια ἐνὸς φαλακροῦ λόφου, είδαν γυναικες νὰ φωνάζουν, νὰ κινοῦνται τὰ χέρια τους καὶ λίγο πέρα τρεῖς ἀνδρες νὰ τρέχουν δ ἔνας πίσω τὸν ἄλλον φωνάζοντας...

— Κάποιον κυνηγοῦντε!.. Νάτος!.. Κείνος κεὶ ποὺ τρέχει!.. Νά, νά!..

— Ενας ἀνθρώπος βγῆκε πίσω ἀπὸ δέματα σταχυῶν τρέχοντας. Κρατοῦσε κάτι στὰ χέρια του. Χάθηκε πάλι πίσω ἀπὸ ἔνα σωρὸ καὶ πάλι φάνηκε, ἔπειτα χώμηκε σὲ ἀκοπα στάχυα ἵσαμε τοὺς ὄμονους σχεδόν.

— Κάτι ̄κλεψε ! .

“Ολοι είχαν σηκωθή και κύταζαν.

— ‘Απ’ ̄δω, νά τὸν κλείσουμε !

Καὶ ὁ γέρος Κουλούρης κινήθηκε μὲ τὰ λόγια αὐτά. Τὸν ἀκολούθησαν πολλοί, καὶ ἄλλοι πήγαιναν πίσω σιγά.

Ἡ γυναῖκες μαζεύτηκαν ἡ μιὰ κοντὰ στὴν ἅλλη καὶ κύταζαν.

Ο Κουλούρης μὲ δυὸς τρεῖς ἄλλους προπορεύοντο. Οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν τρέχοντας μακρὰ ὁ ἔνας ἀπ’ τὸν ἄλλον.

— Τὸν καϊμένο ! .. Δὲν εἶνε ντροπή !

— Δὲν τὸν ἀφίνουν ! τί κόσμος !

— Τί ἀνάγκη ̄χουν ; Εἴνε χωροφύλακες ;

— Μπά ! θὰ τὸν φύγῃ !

— Τί νά ̄κλεψε ἀράγε ;

— Γιά, γιὰ κυττάτε τὸν ! ἄ !

Μιὰ ̄κανε τὸν σταυρό της.

Ο ἄνθρωπος ποὺ κυνηγοῦσαν εἶδε τὸν κίνδυνο ποὺ τοῦ ̄στηναν οἱ ἐργάτες καὶ ωχτηκε σὲ μιὰ μεριά, ποὺ τοῦ ̄μενε μόνον ἀνοιχτή, καὶ αὐτὴ ἥταν ἔνα μέρος, γυμνὸ σὰν κουρεμένο κεφάλι, γιατὶ τὰ στάχνα είχαν σαρωθῆ. Καὶ ἀρμῆσε μὲ μεγάλη ταχύτητα, ποὺ δῆλοι πίστευσαν ὅτι θὰ ̄φευγε ! Αλλ ἔξαφνα τὸν ̄χασαν σὰν νὰ σχίσθηκε ἡ γῆ καὶ τὸν κατάπιε ! Μιὰ φωνή, ἔναν ἀλλαγμὸ ̄βγαλαν τότε οἱ διώκτες του, καὶ ἡ γυναῖκες τοὺς εἶδαν νὰ σπεύδουν πιὸ γλυγωρὰ σιὸ μέρος, ποὺ εἶχε χαθῆ ὁ ἄνθρωπος !

— Τὸν ̄πιασαν !

Εἶχε πέσει σὲ λάκκο ! Τὸν ̄βγαλαν καὶ τὸν ̄δεσαν καλά. Κάτι κότες, ποὺ κρατοῦσε, καὶ ἡ δοποῖες είχαν κυλισθῆ στὸ λάκκο μαζί του, τὴς πῆρε ἔνας ἐργάτης καὶ τὴς πήγαινε τρέχοντας στὴν ̄παυλι.

Ολοι μαζεύεινοι ̄δοχόνταν ̄χοντας στὴ μέση τὸν κλέφτη. ᩠ γυναῖκες προχωρησαν καὶ αὐτὲς καὶ στάθηκαν σὲ μιὰ παλῇ ̄ληγα μὲ κουφάλες.

Ο γέρος Κουλούρης ̄ρχότανε πρῶτος.

Ο κλέφτης, ἔνας χωριάτης, ὡς τριάντα χρόνων, ἀδύνατος, ἔρδος, μὲ ζωηρὸ δύμως πολὺ βλέμμα καὶ μελαψὸ πρόσωπο, δῆν καὶ τὰ γενάκια του ἥσαν καστανά, ποὺ γύρω στόλιζαν τὸ σαγόνι του. Εἶχε χτυπήσει λίγο, ποὺ ̄πεσε στὸ λάκκο, καὶ κούτσαινε, καὶ τὰ χείλια του ἥταν ματωμένα ἀπ’ τὸ πάλεμα. Ἐθάδιες σὰ νὰ μὴ εἶχε συμβῆ τίποτα, μὲ τὸ κεφάλι ὑψωμένο, χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι προσέχει σ’ αὐτούς, ποὺ τὸν κρατοῦσαν καὶ ἥσαν τριγύρω του.

Αν δὲν πρόφταιναν νὰ τὸν ἀρπάξουν δυὸς

ἀπ’ τὰ χέρια, κακὰ τὴν εἶχαν κάποιον θὰ ̄ξεμπέρδευε μὲ τὸ μαχαῖρι, ποὺ ̄κανε νὰ βγάλῃ ! .. Καὶ μὴ ἥταν ἀδύνατος; Ὁλο νεῦρα καὶ δύναμι !

Τὸν εἶχαν δέσει μὲ τὸ ζωνάρι του, καὶ κεῦνος ποὺ πήγαινε τῆς δρνιθες θὰ ̄έρεχε νὰ φέρῃ χωροφύλακες ἀπ’ τὸν σταθμὸ τῆς χωροφύλακης, ποὺ ἥταν καὶ κοντά.

Τὸν ̄δεσαν στὴ γέρικη ̄ληγα μὲ τῆς κουφάλες.

— Κόντευε νὰ μᾶς φύγῃ ! εἴπε ὁ Κουλούρης στῆς γυναῖκες.

— Τὴν ̄κανες πάλι τὴν παλικαριά ! τοῦ ἀπῆγνησε ἡ Λεινὼ περιγελαστικά.

Ἡ ἄλλες σιωπῆλες κύταζαν τὸν κλέφτη χωρὶς οὔτε ματιὰ νὰ φίξουνε στὸν Κουλούρη.

— Τί ; Ἐπρεπε νὰ τὸν ἀφίσουμε νὰ φύγῃ ; Νὰ δουλέψῃ ! πῶς δουλεύουμε ἐμεῖς ;

Νόμισε ὅτι τὸν ἀκουσε ὁ δεμένος.

— Γιατὶ βρὲ μὲ τέτοια δύναμι πούνχεις δὲν πᾶς νὰ πιάσῃς δουλειά, μόνο ζητεῖς νὰ ζῆς ἀπ’ τὴν κλεψιά ;

— Εἴνε πιὸ εύκολο πρᾶμα ! εἴπε ὁ Κώστας.

Ο δεμένος τοὺς κύταξε μὲ εἰρωνικὰ μάτια καὶ κούνησε τὸ κεφάλι.

— Νομίζετε ! εἴπε σιγά.

Ο Κώστας τὸ ἀκουσε.

— Καὶ ἀν δὲν εἶνε εύκολο, τότε, γιατὶ δὲν πᾶς νὰ δουλέψῃς ;

Ο κλέφτης κούνησε νευρικὰ τὸ κεφάλι πάνω κάτω, ̄πειτα εἴπε :

— Δῶσε μου λίγο νερό !

Τὸ ἀπαίτουσε παρὰ τὸ ζητοῦσε.

— Δῶσε νερό !

Διέταξε ὁ Κουλούρης τὸν Κώστα, Αὐτὸς ̄τρεξε στὸ κόκκινο σταμνί, τὸ ̄φερε καὶ τὸν βοήθησε νὰ πιῇ νερό.

Ολοι είχαν μαζεῦθη γύρω κεῖ. Ἐξαφνα εἶδαν ὅτι ἔνας μόνος ̄μεινε μακρὰ στὴ θέσι του. Ο Χούφτας ! Ορθιος μὲ λυγισμένα τὰ γόνατα, καθὼς πάντα, μὲ ἔνα χέρι περασμένο στὴν πέτσινη ζώνη του, τὸν κύταξε ἀπὸ μακριά, κοντὰ στὴς λευκές. Ο ἥλιος ποὺ τὸν ̄λουζε, ̄κανε τὸ μέτωπο του, ποὺ δὲν ἥταν μουτζουρωμένο, ν’ ἀστράφτη.

— Μὰ γιατὶ δὲν δουλεύεις ; Δὲν εἶνε καλλίτερο νά...

— Αρχισε ὁ Κουλούρης αἰσθανόμενος ̄πιθυμία νὰ δασκαλέψῃ.

Ο κλέφτης γέλασε ἔνα γέλιο σὰ ψεύτικο καὶ τὸν διέκοψε.

— Γιατὶ ; θέλεις νὰ στὸ πῶ ; . . .
Σταμάτησε περιμένοντας νὰ παύσῃ τὸ σφύ-

ριγμα τοῦ ἐργοστασίου, ποὺ ἀρχισε νὰ προσκαλῇ τοὺς ἐργάτας, ̄πειτα ξακολούθησε μὲ γελαστὸ ̄νφος.

— Νὰ γιατὶ ! Γιατὶ δὲν ἀγλύφει τὸ χέρι ποὺ τοῦ δίνει ψωμὶ καὶ δὲν παρακαλεῖ νὰ τοῦ δώ-

σουν, δπως τὸ σκυλί, καὶ δὲν ̄λυκος ; Γιατὶ δὲν θέλει αὐτὰ καὶ προτιμᾶ νὰ ἀρπάζῃ ; δὲν κατάλαβες ; Νὰ λοιπόν ! Σεῖς είστε τὰ σκυλιά, ποὺ ἀγλύφετε τὰ χέρια, κ’ ἔγω δὲν ̄λυκος, ποὺ ἀρπάζω καὶ δαγκώνω !

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ο ΠΟΛΙΟΥΧΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Τῇ 20 Ὁκτωβρίου ̄σορτάζεται πανδήμως ἐν Κεφαλληνίᾳ ἡ μνήμη τοῦ Πολιούχου αὐτῆς, τοῦ ἀγίου Γερασίμου. Ἡ ήμέρα αὕτη δὲν εἶνε ἡ ήμέρα τοῦ θανάτου του ἀλλὰ τῆς ἀνάκομιδῆς τοῦ λειψάνου, γενομένης τῇ 20 Ὁκτωβρίου τοῦ ἔτους 1581 ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας Ιερεμίου τοῦ Β’. Ὁ θάνατος τοῦ Ἀγίου συνέβη τῇ 15 Αὐγούστου 1579. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν ήμέραν ταύτην συμπίπτει ἡ ̄σορτή τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας, μετετέθη ἡ ̄σορτή τοῦ Ἀγίου τῇ ἐπομένῃ, δεκαέξι τοῦ μηνός, δπότε φάλλεται μὲν ἡ ἀκολουθία τῆς ἀγίας κοιμήσεως του, ἀλλὰ κυρίως ̄σορτάζεται καὶ πανηγυρίζεται δὲν ̄αγιος κατὰ τὴν 20 Ὁκτωβρίου.

Ο Ἀγιος εἶνε γόνος τοῦ οἴκου τῶν Νοταρούδων, τοῦ δόποιου τὰ μέλη διέπρεψαν καὶ συνεδέθησαν στενῶς μετὰ τῆς ιστορίας τῶν βιζαντιακῶν καὶ νεωτέρων χρόνων. Ο Λουκᾶς Νοταρᾶς ὑπὲρ τῆς βασιλευούσης ἡγωνίσθη ἐρωμένως, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀλώσιν αἰχμαλωτισμένης, ἐθανατώθη. Ο ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀγγελὸς διασωθεὶς ἐγκατεστάθη εἰς τὰ Τρίκαλα τῆς ἐπαρχίας Κορινθίας καὶ ἐγένετο ὁ γενάρχης τῶν Νοταράδων τῶν νεωτέρων χρόνων, οἵτινες διέπρεψαν ἐπὶ παιδείᾳ, γενναιότητι καὶ ἐλευθεριότητι. Τινὲς τοῦ οἴκου τούτου ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικήν μας ιστορίαν, οἵοις οἱ πατριάρχαι Δοσίθεος καὶ Χρύσανθος. Ἐκτὸς τοῦ ἀγίου Γερασίμου, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐτίμησεν ἐπίσης τὴν μνήμην τοῦ εὐπαίδευτου ἀρχιερέως Κορινθίας Μακαρίου κατατάξασα αὐτὸν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἀγίων.

Ο ἀγιος Γεράσιμος ἐγεννήθη ἐν Τρικκαλοῖς Κορινθίας τῷ 1509, ἐκ πατρὸς Δημητρίου καὶ μητρὸς Καλῆς. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐδειξε τάσιν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, καὶ τὸ ἰδεῶδες αὐτοῦ ὑπῆρξε πάντοτε ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἀγίας Γραφῆς καὶ τὸν Πατέρων.

της των προέρχεται ἐκ τῆς κατάρας τοῦ Ἀγίου.
Μετὰ δύο ἔτη, διὰ νὰ εἶνε μακρὰν τῆς τύρ-
βης τοῦ κόσμου καὶ διὰ νὰ ἡ συχάσῃ ἀληθινά,
ἔπειτα τὸν ἄλλον τοῦ θεοῦ τοῦ πατέρος τοῦ

ἀφίνει τὴν πόλιν καὶ διευθύνεται εἰς τὴν ἔξην
χῆν καὶ εἰς τὰ βουνά τὰ κρημνώδη τῆς Ζεύ-
κύνθουν. Τὰ σπήλαια εἰς τὰ ὅποια ὁ Ἀγιος
μόναξεν, ἀκόμη τὴν σήμερον ὄνομάζονται
Σπηλιές τοῦ ἁγίου Γερασίμου. Βαδίζει πρὸ^τ
τὴν πεδιάδα, διαμένει εἰς τὴν περιοχὴν
Πλάνου καὶ μονᾶξεν εἰς ἓνα σπήλαιον ἔχον-
πλησίον ἐλαιῶνας. Εἰς τὴν περιοχὴν ταύ-
την ἰδρυσαν ἔπειτα ἀπὸ χρόνια ναὸν ἐσ-
δόνματι τοῦ ἀγίου Γερασίμου, τοῦ ὅποιου τὴν
σήμερον σώζονται τὰ ἔρειτα. Ἀφίνει τὸ σπή-
λαιον τοῦτο, διότι ἦτο, φαίνεται, πλησίον
τῆς πόλεως καὶ βαδίζει πρὸς τὰ Γερακα-
ρία. Μένει εἰς τοῦ Μπούρα καὶ μονᾶξεν εἰς
τὸ δυτικὸν παραλίον τοῦ λόφου Ἀνεμο-
γδοῦρη, εἰς θέσιν Μεγάλη-Πέτρα. Ἐκεῖ τὸν
ἔπειραζον ἀγνιώπαιδες, καὶ ἴδιως μιᾶς οἰκο-
γενείας, ἡ ὅποια κατώκει παρὰ τὸ σπήλαιον.
Οὐτοῦ ὁρατούμενος, κατηράσθη τὰ παιδιά τῆς
οἰκογενείας ταύτης καὶ βαδίζει πρὸς τὰ κρεμνά
τῆς νήσου¹. Ἐκλέγει ὅχι μαρούλιν ἀπὸ τὴν
μονὴν τοῦ ἀγίου Γεωργίου τῶν Κρεμνῶν, μι-
κρὸν σπήλαιον εἰς μίαν λαγκαδίαν καὶ ἔκει
ἔζησεν ἀσκητὴς ἐπὶ πέντε ἔτη ἥσυχος μεταξὺ
τῶν δενδρυλλίων καὶ τῶν θάμνων. Τὸ σπή-
λαιον ἔχει τρεῖς ὅπας τεχνητάς, τὰς ὅποιας ὁ
ἴδιος κατεσκείασε

Τὸ σπήλαιον τοῦτο κατὰ τὰ τέλη τοῦ πα-
ρελθόντος αἰῶνος ἦτο ἐν καλῇ καταστάσει, διότι
ὅ ἀσίδυμος ἀρχιεπίσκοπος Κατραμῆς ἴστορει
ὅτι «εἰς τὸ δυσπροπέλαστον τοῦτο σπήλαιον
»φαίνεται εἰσέτι ἡ θέσις δόπου ἐναπέθετεν ὁ
»ἄγιος τὰ ἀγγεῖα του, ἐκείνη δπου ἔκοι-
»μάτο καὶ τὸ παρακείμενον κηπάριον, δπερ ἵ-
»δίαις χερσὶ ἐκαλλιέργει».

Τὴν σήμερον δύμας οὐδὲν φαίνεται ἀπὸ τὰ ἱστορούμενά, διότι κατεστράφησαν. Διακρίνονται μόνον αἱ τρεῖς τεχνήται ὅπαὶ καὶ τὸ ἄνω μέρος καπνισμένον, διότι δὲ Ἀγιος ἐκεῖ ἐμαγείρευε ὅταν ἔβρεχεν. Ἐμεινεν ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ ἐπὶ πέντε ἔτη, τρεφόμενος μὲν ἄγρια κόρτα. Ἄλλὰ καὶ ἐνταῦθα πειραζόμενος ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου Πλειμοναδίου, ὁργίσθη, τοὺς κατηράσθη ὅπως μὴ πληρώσῃ.

¹ Οἱ ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας ταύτης βαρέως φέροντες τὴν κατάραν, ἦν ὁ "Ἄγιος ἔδωκεν εἰς τοὺς προγόνους τους, κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, πρὸς ἔξιλέωσιν μετέβησαν εἰς Κεφαλληνίαν νῦν προσκυνήσουν τὸ ιερόν λεψίαν καὶ ἐβάπτισαν τὰ τέκνα των μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἅγιου.

ται οι κάτοικοι του ἐν λόγῳ χωρίου, καὶ ἀποχαιρετίσας τὴν Ζάκυνθον μετέβη εἰς τὴν Κεφαλληνίαν.

Σημειωτέον δτι τὰ περὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ βίου τοῦ Ἅγιον δὲν πιστοποιοῦσιν ἔγγραφα, ἀλλὰ κατὰ παράδοσιν ζῶσιν εἰσέτι εἰς τὰ στόματα τῶν χωρικῶν. Τὸ βέβαιον εἶνε δτι ἐνταῦθα ἥλθε δἰς καὶ ἔζησεν ὡς ἐφημέριος ἐν τῇ πόλει καὶ ὡς ἀσκητὴς εἰς τὰ μέρη, εἰς τὰ δοποῖα ἀνεφέραμεν. Ἀγνοοῦντες οἱ κάτοικοι τὴν ἄγιωστήν τοῦ ἀσκητοῦ, εἶνε εὔκολον νὰ τὸν ἐπείραζον, διότι ὑπάρχουσι πανταχοῦ οἱ εὐχαριστούμενοι νὰ πειράζωσι τοὺς φιλησύχους.

* *

Αφικόμενος εἰς Κεφαλληνίαν δὲ Ἀγιος, μονάζει εἰς μικρὸν σπήλαιον πλησίον τοῦ Ἀργοστολίου, εἰς τόπον καλούμενον Σπήλαια, σῆμερον προάστειον. Τὸ σπήλαιον σώζεται. Ἐκεῖ πλησίον φωδοδημήθη ἀκολούθως ἐκκλησία ἐπ' ὁνόματι τοῦ ἄγιου Γερασίμου.

Αλλὰ τὸ σπήλαιον ἦτο πλησίον τοῦ θορύ-
βου τῆς χώρας, καὶ ὁ "Ἄγιος ἐπεδίωκε τὴν
ἡσυχίαν. Διὸ τὸ ἀφίνει καὶ βαδίζει πρὸς τὰ
Ομαλά, κοιλάδα ἐπιβάλλονταν, κλειστήν, ὑψη-
λὴν (300 μ.), ψυχράν, δομαντικήν, ἀπέκουσαν
τοῦ 'Αργοστολίου περίπου τρεῖς ὥρας

Εκεὶ ἔκειτο ἡ μεσαιωνικὴ μονὴ τῆς Ἀγίας Τερουσαλήμ. Ὄταν μετέβη ὁ Ἅγιος, ἐσώζετο ναΐσκος τιμώμενος ἐπ' ὄνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας, ἀνήκων εἰς τὸν Ἱερέα Γεώργιον Βάλσαμον ὁ δοποῖος τὸν εἶχεν ἀνακαίνισει. Τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1561 διὰ συμβολαίου ὁ Βάλσαμος « . δίδει καὶ παραδίδει τὸ αὐτὸ μοναστήριον μετὰ πάντων αὐτοῦ τῶν δικαιωμάτων, ὑποστατικῶν καὶ κτισμάτων καὶ πᾶν ἔτερον ὅτι εἶνε τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου εἰς τὰς κχειρας τοῦ ἐν μοναχοῖς κυρ. Γεράσιμου, ὃς ἐστι ξένος... νὰ ἔχῃ ἔξουσίαν εἰς τὸ αὐτὸ μοναστήριον καὶ εἰς τὰ παντοῖα πρόγραμματα κινητὰ καὶ ἀκίνητα, νὰ ποιήσῃ αὐτὸς ὡς αὐτὸς θέλει εἰς τὸ αὐτὸ μοναστήριον, εἰς ἀνακαίνισμὸν καὶ δόξαν Θεοῦ, νὰ ποιήσῃ δὲ αὐτὸ καλογερικὸν γυναικῶν ἥ ἀνδρῶν ὡς αὐτοῦ καλλίτερα φανῆ...».

Ούτω ἐγκατεστάθη δριστικῶς ὁ Ἀγιος καὶ διὰ τῆς φιλοπονίας του, τοῦ ζήλου καὶ τῆς δράσεως, ἀνεκαίνισε καὶ ηὔξησε τὴν μονήν, τὴν κατέστησεν ἀσκητικὸν Παρθενῶνα, χρήσιμον διὰ τοὺς πονηροὺς ἔκεινους χρόνους ::αι ἐκαλλιέργησε τὰ μέρη ἔκεινα. Ὁ Βάλσαμος, ἀφοῦ εἶδεν ἀκμᾶζοντα τὰ ὄμαλὰ διὰ τῆς φιλεργίας καὶ

δράσεως τοῦ Ἀγίου, μετενόησεν. Οἱ χωρικοὶ ἐκολάκευνον τὴν ἴδεαν τοῦ. Ὁ Βάλσαμος ἥχισε νὰ ἐνοχλῇ τὸν Ἀγιον διὰ νὰ φύγῃ καὶ νὰ εὔρῃ τρόπον νὰ ἀκυρώσῃ τὸ συμβόλαιον.

Αλλ' οὐ Αγιος ἀδιαφορῶν ἐσιώπα, διότι εἰ-
χεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν δικαιοσύνην, ἀφοῦ τὸ συμ-
βόλαιον ἔλεγεν ωρτῶς ὅτι «... οὐ πατᾶς κνρ.
»Γεώργιος νὰ μήν ἔχῃ κανένα δικαίωμα εἰς τὸ
»αὐτὸ μοναστήριον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν
»αἰῶνα τὸν ἄπαντα...» Τῷ ἐδόθη δικαιοσύ-
νη. Ή μονὴ ἡκμαῖς, γυναικες εὐσεβεῖς συ-
νηθοῦσεντο καὶ πλούσια δῶρα συνέρρεον.
Η ἐνετικὴ Γέρουσία ἀπεφάσισε νὰ παρέχῃ εἰς
τὴν μονὴν τριάκοντα δουκάτα ἐτησίως, ἀλλ'
οὐχὶ καὶ τὴν ἀτέλειαν τῶν φόρων.

⁷Εκτοτε ἡ μονὴ ἔγεινε περιλάλητος.

* * *

Ο ἄγιος Γεράσιμος διῆγε καὶ ἐν Κεφαλ-
ληνίᾳ βίον ἀσκητοῦ, ἐτρέφετο μὲν μόνον ὅσπρια,
εἰργάζετο ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς προσφιλοῦς
του μονῆς, ἡμέραν καὶ νύκτα προσηρύχετο ἐπὶ¹
πολλὰς ὥρας Ἀπὸ στόματος εἰς στόμα αἱ με-
γάλαι ἀρεταί του διεδίδοντο καὶ ἔξηλθον τῶν
στενῶν ὅριών τῆς νήσου.² Ο Ἅγιος εἰς τὰ πολλὰ
ταξείδια, πολλὰ εἶδε καὶ ἔμαθε καὶ ἐπεισθη ὅτι
εὐτυχία δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον καὶ ὅτι τὰ
πάντα εἶνε μάταια, ὅτι μόνον αἱ ἀρεταὶ ἐπι-
ζῶσι καὶ καθιστῶσι τὸν ἀνθρωπὸν ὅξιν τοῦ
προορισμοῦ του.³ Ἐδίδασκε τὰς θείας ἐντολὰς
καὶ τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην. Αἱ διδαχαί του
ἐκαρποφόρουν, διότι ἐκήρυττεν ὅσα ὁ Ἰδιος ἔ-
πρατε. ⁴ Ήτο καθ' ὅλα ὑπόδειγμα τοῦ χριστια-
νικοῦ βίου. Πρὸς αὐτὸν προσέτρεχον οἱ πά-
σχοντες ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, καὶ δι' ὅλους
εὗρισκε παρήγορον λόγον δπως ἀνακουφίσῃ τὰ
δεινά των. ⁵ Εθεωρεῖτο ὁ πατὴρ πάντων, καὶ
ὅλους ἤγάπα ὡς τέκνα του.

Εἰς τὴν μονὴν ταύτην ἔζησε δέκα καὶ ἑν-
νέα ἔτη ἐκπληρῶν τὸ καθῆκον του. Οἱ πολλοὶ¹
κόποι καὶ αἱ κακουχίαι τὸν ἔξήντηλησαν, τὸν
κατέβαλον, καὶ γέρων ἐτελεύτησε τὸν βίον με-
ταξὺ τῶν ἀγαπητῶν πνευματικῶν αὐτοῦ τέκνων,
τῇ 15 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1579.

Οι οἰκοῦντες ἐν τῇ μονῇ ἔβλεπον συχνὰ ὅ-
νειρα ἀφορῶντα τὸν Ἀγίον, διὰ τοῦτο γλί-
γωρα ἔκαμον τὴν ἀνακομιδήν, τῷ 1851, ὡς εἴ-
δομεν ἀνωτέρῳ. Ενδέθη σφόν καὶ ἀκέραιον τὸ
σῶμα, ἀλλὰ κατὰ διαταγὴν τῆς ἐκκλησίας, ἐκ
νέου ἐνεταφιάσθη. Μετὰ ὀκτὼ μῆνας ἐγένετο
ἐκ νέου ἀνακομιδή, τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀδείᾳ,
καὶ πάλιν εὗρον ἄδικτον τὸ λείφανον, διὸ καὶ

ἔξεθεσαν αὐτὸν εἰς πρέπουσαν θέσιν ὡς προσκύνημα τῶν πιστῶν οἵτινες ἀθρόοι ἔτρεχον εἰς τὰ Ὁμαλά.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἐνεθυσίασε πάντας τοὺς Κεφαλλῆνας. Τὸν ἀνεκήρυξαν προστάτην τῆς νήσου καὶ ἔζητησαν ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν Ἀγίων καὶ οὗτῳ δὲ πατριάρχῃς Κύριλλος δὲ Λούκαρις κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1622 τὸν κατέταξεν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν Ἀγίων.

Τὰς ἀκολουθίας τοῦ Ἀγίου ἐποίησαν δὲ ζα-
κύνθιος Ἱερεὺς Νικόλαος Γαβριηλόπουλος καὶ
δὲ Ναυπλιεὺς Ἱερομόναχος Μητροφάνης ὅστις
ἐπὶ πολὺ ἔδιδαξεν ἐν Ζακύνθῳ καὶ γηράσας
μετέβη νὰ μονάσῃ ἐν Κεφαλληνίᾳ. Κανόνας δὲ
Κοσμᾶς.

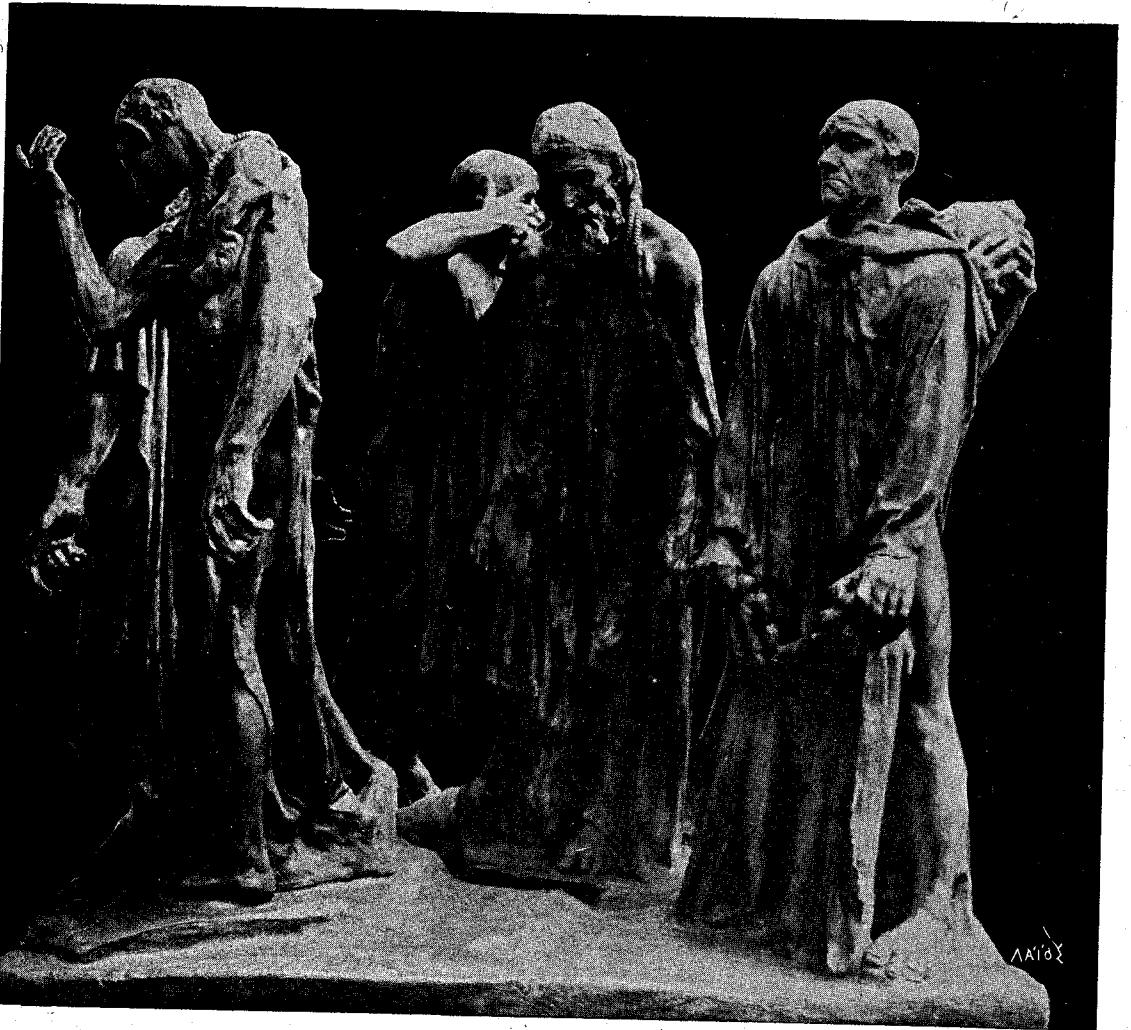
* * *

Τὰ Ὁμαλά εἶνε τὴν σήμερον διάσημα ἔνεκα τῆς ἐν αὐταῖς μονῆς καὶ τοῦ ἵεροῦ λειψάνου. Ἀπὸ τοῦ 1582 ἡ Μονὴ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχοῦ ὡς Σταυροπήγιον. Διαιρεῖται δὲ εἰς δύο τμήματα, συγκοινωνοῦντα διὰ σιδηρᾶς θύρας. Περιέχει δύο ναούς, τὸν ἕνα μικρόν, παλαιόν, ἔνθα φυλάσσεται τὸ ἱερὸν σῶμα τοῦ Ἀγίου, καὶ τὸν νέον, μεγάλον, φέροντα χρονολογίαν 1645 καὶ ἀνοικοδομηθέντα τῷ 1703 τιμώμενον ἐπ' ὁνόματι τοῦ ἀγίου Γεωργίου.

Τῇ 18 Ὀκτωβρίου τὸ Λείψανον μεταφέρεται εἰς τὸν μέγαν ναὸν καὶ μένει μέχρι τῆς 26 τοῦ Ιδίου. Τοῦτο δὲ τελεῖται καὶ ἀπὸ τῆς 15 Αὐγούστου μέχρι τῆς 23 Ιδίου. Ἡ μεταφορὰ γίνεται μετὰ ἐπιβαλλούσης λιτανείας. Τὸ ἄγιον λείψανον φυλάττεται ὕπνιον μὲ τὰ παλαιὰ ἄμφια καὶ τὸ καλογερικὸν κουκούλιον ἐντὸς ἀργυρᾶς θήκης. Τὸ λείψανον εἶνε ἀρτιμελές, μόνον τοῦ λείπει ἔνας δάκτυλος τῆς δεξιᾶς χειρὸς ὃ ὅποιος σώζεται ἐν ἀργυρῷ θήκῃ εἰς τὸν ἐν Ἀργοστολίῳ ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγίου Γερασίμου.

Τὸ δεῖπον λεῖψανον λιτανεύεται ἔως τὸ Πηγάδι τοῦ Ἀγίου, τὸ δποῖον σκέπει πελώριος καὶ θαυμαστὸς πλάτανος. Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι ὁ Ἀγιος ἔσκαψε καὶ κατεσκέψασε τοῦτο τὸ πηγάδι. Ἡ παράκλησις ψάλλεται ὑπὸ τὸν μεγαγορεπῆ τοῦτον πλάτανον. Δις τοῦ ἔτους πανηγυρίζουν τὰ Ὁμαλά, τὸν Αὔγουστον καὶ τὸν Ὁκτώβριον καὶ ἐκτίθεται καὶ τὸ ὄγιον Λείψανον. Ἐπίσης ἐκτίθεται πρὸς προσκύνημα τὸ Πάσχα, τὰ Χοιστούγενα καὶ τὰ Φῶτα.

Καὶ εἰς δεινὰς περιστάσεις τὸ Λείφανον λι-
τανεύεται καὶ πολλάκις μετεφέρθη εἰς τὰς πό-
λεις καὶ περιοχάς τῆς νήσου. Ὡς λ. χ. τῷ 1850
ὅτε ἔμαστιζετο ὁ τόπος ἀπὸ τὴν χολέραν.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΑΙ ΤΟΥ ΚΑΛΑΙ

ΓΡΟ Α. PONTEN

Ἡ πλουσία, τῶν Ὄμαλῶν μονῇ εἶνε ἀληθῆς ἀσκητικὸς Παρθενών, ὅπου ἔκλεισθησαν ἐκουσαὶ ἡ ἔκουσαι πολλὰ γυναικες καὶ κόραι, πάσης κοινωνικῆς τάξεως. Καλλιεργοῦν ἄνθη, λαχανοκήπους καὶ πλέκονταν μάλλινες κάλτσες, ζῶντες καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὸ προσωπικὸν τῆς μονῆς ἀνέρχεται εἰς ἄνδρας μὲν περίπου τεσσαράκοντα, εἰς γυναῖκας δέ μοναχᾶς καὶ δοκίμους ὑπὲρ τὰς πεντήκοντα. Ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἐμόνασαν καὶ

νεάνιδες ἐκ τῶν πλουσιωτέρων καὶ εὐγενεστέρων τῆς Κεφαλληνίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀγίου, κατὰ καιρὸν προέστησαν τῆς μονῆς καὶ γυναικες καὶ ἄνδρες ἵκανοι, ἐνάρετοι καὶ γεμάτοι ἀπὸ ζῆλον διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς μονῆς.

Ἡ μετάβασις εἰς τὰ Ὄμαλὰ εἶνε εὐχάριστος καὶ διασκεδαστική, ἡ φιλοξενία θαυμαστή, ἡ θέα ρομαντική.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΤΩΡΙΝΑ ΚΑΙ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

ΤΟ Β. ΘΕΑΤΡΟΝ - ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΑΙ Ο ΟΘΩΝ - ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α'.

Τὴν 1 Νοεμβρίου ἀρχίζει ἡ ἑβδόμη χειμερινὴ περίοδος τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου. Ὁ κ. Βλάχος ἐδημοσίευσε τὸ πρόγραμμα, αἱ προφητεῖαι ἐπ' αὐτοῦ ἔγιναν, ὃ τύπος ὠμῆλησε προκαταβολικῶς ὅπως πάντοτε καὶ ὅπως πάντοτε ὑπῆρξεν ἀπαισιόδοξος. Τὸ πρόγραμμα περιλαμβάνον ἀπὸ ὅλα, τραγῳδίας, δράματα, κωμῳδίας καὶ φάρσες, ἀρχίζει ἀπὸ μίαν μετάφρασιν τῆς Ἀλκήστιδος ὑπὸ τοῦ κ. Βουτυρᾶ. Διὰ τὴν μετάφρασιν αὐτὴν εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι ὡς χρειασθῇ μία ἄλλη μετάφρασις ἀκόμη. Ἐάλλ' αὐτὴ εἶναι ἡ ἀτυχία τῶν ἀρχαίων δραμάτων. Ἰδιαιτέρως ἡ ἀτυχία τῆς Ἀλκήστιδος εἶναι μοναδική. Εἴχαμεν ἔως τώρα μίαν μετάφρασιν τὴν ὅποιαν ἔκαμεν ὁ κ. Χρηστομάνος, κατορθώσας νὰ κάμῃ βάναυσον καὶ πρόστυχον τὸν κομψότατον Ἀθηναϊον τραγικόν, τὸν πρόδρομον τοῦ σημερινοῦ θεάτρου. Τώρα θὰ ἔχωμεν τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Βουτυρᾶ, ἡ ὅποια δὲν θὰ εἶναι μετάφρασις, ἀλλὰ ἔξηγησις. Ἡ Ἀλκήστις θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ περιμένῃ ἐκεῖνον ποὺ θὰ μᾶς τὴν δώσῃ μὲ δῆλην τὴν κομψότητα καὶ τὴν ποίησιν ποὺ τῆς εἶχε βάλει ὁ ἀρχαῖος τραγικός. Διστυχῶς εἰς τὸ ζήτημα τῶν μεταφράσεων τοῦ ἀρχαίου θεάτρου ὁ κ. Βλάχος ἐπιμένει εἰς τὴν παλαιὰν μέθοδον τοῦ Ιάμβου καὶ τῆς καθαρολογίας. Ἡ Ἀντιγόνη τοῦ κ. Μάνου, ἀριστοτεχνικὴ καὶ ποιητικὴ, δὲν ἔχει θέσιν εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον.

Τὸ ἐπίλοιπον τοῦ προγράμματος εἰς πολλά του σημεῖα μᾶς βεβαιώνει ὅτι ὁ κ. Βλάχος ἔκαμεν ἀπαραιτήτους ὑποχωρήσεις. Πραγματικῶς ὑπάρχουν καὶ ἔργα τὰ δύοια δείχνουν κάποιας τάσεις ὅπως δήποτε νεωτεριστικάς. Καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι τόσον μᾶλλον εὐχάριστον ὅσον ἡ ἐφετείνη περίοδος τοῦ θεάτρου ὑπολογίζεται δοκιμαστική. Εἰς τὰ παρασκήνια τοῦ θεάτρου καὶ εἰς τὸν «καλῶς πληροφορημένους» κύκλους, διαδίδεται ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐβαρύνθη νὰ πληρώνῃ ἐλλείμματα καὶ σκέπτεται διὰ τελευταίαν φοράν πλέον νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀθηναϊκὴν φιλομουσίαν. Ἐάν κ' ἐφέτος τὸ θεάτρον δὲν κατορθώῃ νὰ ζήσῃ μόνον του, χωρὶς τὴν συνήθη προσφυγὴν εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον, ὁ Βασιλεὺς θὰ τὸ κλείσῃ. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι θὰ μείνουν ἐλεύθεροι εἰς τὸ πόκερ καὶ εἰς τὸ μπρίτς. Δὲν θὰ ἔχουν τούλάχιστον

ἀφορμὴν νὰ παραπονοῦνται ὅτι λείπουν ἀπὸ τὸν ἀθηναϊκὸν χειμῶνα αἱ διασκεδάσεις. Θὰ πεισθοῦν ὅτι αὐτοὶ μόνοι των ἐπῆγαν καὶ ἔκλεισαν τὸ θέατρον καὶ ἐπῆραν μάλιστα καὶ τὰ κλειδιά.

Ο Περικλῆς καθιερώνων εἰς τὸν τέταρτον αἰώνα πρὸ Χριστοῦ τὰ θεωρικά, μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δισφαλέστερος τρόπος νὰ ἐπιτύχῃ ἔνα θέατρον εἶναι νὰ πληρώνῃ κανεὶς τοὺς θεατὰς διὰ νὰ πηγαίνουν. Χωρὶς τὴν ὑπέροχον αὐτὴν σπατάλην δὲν θὰ εἰχαμεν τώρα τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου πρὸς τοὺς τρεῖς τραγικοὺς καὶ πρὸς τὸν Ἀριστοφάνην. Τὸ ἀρχαῖον θέατρον η δὲν θὰ ὑπῆρχεν η θὰ διέσωζεν μέχρι τῶν ήμερῶν μας ὅχι τὰ ωδαῖα ἄνθη τῆς πνευματικῆς ἀκμῆς ποὺ μᾶς ἀφήσε, ἀλλὰ δείγματα φυτοζωίας, ἐμπρός ἀπὸ τὰ δύοια θὰ ἐπεργοῦσεν ἀδιαφορος διάστημα.

Μαζὶ μὲ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος ἔγιναν καὶ αἱ πρῶται σκέψεις περὶ ἀναστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. «Οταν τὸ ἔθνος ἔξηλθε ἀπὸ τὴν ἐπιτετῆ γιγαντομαχίαν, ἡ ἀτμόσφαιρα γεμάτη ἀκόμη ἀπὸ μπαροῦτι τῶν μαχῶν, ἐνέπτεε μόνον τραγῳδίες παραμένεις ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν. Μόνος ὁ θάνατος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη ἔγινεν θέμα τριάντα δύω τραγῳδιῶν. «Ολαὶ αἱ ἄλλαι μεγάλαι σελίδες τῆς ἐπαναστατικῆς μας ἴστορίας ἐδραματοποιήθησαν. Τὸ κοινὸν δὲν θὰ ἡμιποροῦσε τότε νὰ ἐννοήσῃ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γραφῇ δρᾶμα τὸ δύοιον νὰ μὴν ἔχῃ ὑπόθεσιν παχομένην ἀπ' ὅτι ἔγγοιζεν εἰς τὸν ἀέρα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν πυρίτιδα, τὸν ἥρωισμὸν καὶ τὸ αἷμα.

Ο πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος προσεπάθησε νὰ ἐνθαρρύνῃ μὲ κάθε τρόπον τὸ θέατρον. Εἰς τὰς παραστάσεις ἐπῆγανε συχνάτατα, εἰς τὸ θέατρον Μπούκουρα εἶχε τὰ θεωρεῖα του, ἀκόμη καὶ εἰς τὸν Ἀνάκτορα ἐδιδει παραστάσεις διάσκις οἱ ὑπήκοοι του τὸν ἄφηναν χωρὶς στάσεις καὶ ἀνταρσίας.

Αγαπῶν τὴν μουσικὴν μὲ τὴν μανίαν τῶν Βιτελσβάχων, καὶ φανταζόμενος ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς μουσικὸς — μολονότι δὲν κατώρθωσε ποτὲ νὰ παίξῃ τίποτε περισσότερον εἰς τὸ πιάνο ἀπὸ τὸν ἔθνικὸν ὑμνὸν καὶ αὐτὸν μὲ τὸ ἔνα δάκτυλον — ἐνεγράφετο τακτικότατα ὡς συνδρο-

μητής είς τὰς περιόδους τῶν ξένων μελοδρα-
ματικῶν θιάσων. Καὶ ἥλθεν ἐποχὴ κατὰ τὴν
ὅποίαν αὐτὸς μὲν ἔδιδεν ἐπιχορήγησιν ἐκ τοῦ
ἰδιαιτέρου του ταυμείου πενήντα χιλιάδες σφάν-
τζικες, ἡ δὲ κυβέρνησίς του ἄλλας σαράντα χι-
λιάδας. Διὰ νὰ ἐννοηθῇ τὸ μέγεθος τῆς θι-
σίας εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ἔδω δτὶ ὅταν
ἔδιδοντο ὑπὸ τοῦ Κράτους σαράντα χιλιάδες
σφάντζικες διὰ τὸ θέατρον, ὅλος τοῦ κράτους
ὅ προϋπολογισμὸς δὲν ὑπερέβαινε τὰ εἴκοσι
ἕκατοι μύρια.

Καὶ διὰ νὰ φανῇ ἡ πρόοδος τὴν ὅποιαν ἐ-
κάμαμεν σήμερον, εἶναι ἐπίσης ἀνάγκη νὰ ση-
μειώσωμεν ὅτι τώρα τὸ Κράτος μὲ ἑκατὸν εἰ-
κοσι τρία ἑκατομμύρια προϋπολογισμὸν ὅχι
μόνον δὲν δίδει μίαν πεντάραν διὰ τὸ θέατρον,
ἀλλὰ καὶ εἰςπράττει ἀπ' αὐτὸν ἑκατὸν πενήντα
χιλιάδες δραχμῶν ἐτησίως ἐκ τοῦ φόρου τῶν
δημοσίων θεαμάτων.

Δὲν ἀγαπᾷ ὀλιγώτερον τὸ θέατρον ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ἀπὸ τὸν προκάτονό του.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ὅλοι οἱ θίασοι τὸν ἔβλεπαν συχνά: εἰς τὴν Εὐδώπην τὰς νύκτας του τὰς περνᾷ εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς τὸ παλάτι του ἐρασιτέχναι ὁ μακαρίτης Κορομηλᾶς, ή κ. Ρίζου, ο κ. Ρώκ, καὶ ἄλλοι ἔδιδαν συχνὰ παραστάσεις.

Δι' αὐτὸν κανεὶς δὲν ἔξεπλάγη ὅταν ἐγνώσθη
ὅτι δὲ Βασιλεὺς τὸ ποσὸν τὸ ὄποιον τοῦ προσέ-
φεραν δημογενεῖς κατὰ τὸ 1873 διὰ νὰ τὸ δια-
θέσῃ ὅπως θέλει, ἀπεφάσισε νὰ τὸ διαθέσῃ
πρὸς ἴδουσιν θεάτρου.

Καὶ μὲ τὴν ταχύτητα ἡ ὅποια διακρίνει ὅλας τὰς πρᾶξεις τοῦ Γεωργίου Α'. καὶ μὲ τὴν ἐπίμονον ἀποφασιστικότητα τῆς βορεινῆς του καταγωγῆς, ὃ Βασιλεὺς ἥγοράσε τὸ οἰκόπεδον, ἐδέχθη τὸ σχέδιον τοῦ κ. Τσίλλερ καὶ ἤρχισε νὰ κτίζῃ τὸ θέατρον, ἐπιβλέπων ὁ Ἰδιος, φροντίζων ὁ Ἰδιος δὲ' ὅλα, συνεννοούμενος μὲ τοὺς εἰδικοὺς διὰ τὴν σκηνήν, διὰ τὰς σκηνογραφίας, διὰ τοὺς κανονισμούς.

Μὲ τὴν Ἰδίαν ταχύτητα καὶ ἀποφασιστικότητα ἔξελέγησαν καὶ διωρίσθησαν διευθυντής καὶ ὁ γραμματεὺς. Ἔνα βράδυ εἰς τὰ δημοσιογραφικὰ γραφεῖα ἀνεκοινώτο τηλεγράφημα διὰ τοῦ δποίου δ Βασιλεὺς ἀπὸ τὸ Αἴξ δπού ἔκαμνε τὰ λουτρά του, διώριζε διευθυντὴν τὸν π. Βλάχον καὶ γραμματέα τὸν κ. Στ. Στεφάνου.

Ἐως νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Βασιλεὺς ἀπὸ τὸ θεονόν του ταξιδίῳ εἶχε καταρτισθῆ τὸ δραματο-

λόγιον, εἶχε γίνει τὸ πρόγραμμα καὶ . . . εἶχε παρατηθῆ ὁ κ. Βλάχος. Ὁ ἄνθρωπος τὸν δοποῖον ἔκρινεν ὁ Βασιλεὺς καὶ ἀνεγνώρισεν ἡ κοινὴ γνῶμῃ ὡς τὸν μόνον ἵκανὸν νὰ δημιουργήσῃ τὸ θέατρον, νὰ ἐπιβληθῇ, νὰ τὸ διευθύνῃ, νὰ δώσῃ τὴν ἀναγκαίαν ὥθησιν, ἔφενγε πρὸν ἀρδῆ ἡ αὐλαία τῆς πρώτης παραστάσεως. Καὶ —τὸ σπουδαιότερον— κανεὶς δὲν ἤξενερε διατί, καὶ ὁ κ. Βλάχος ἐτήρει ἀξιορεπτὴ σιγὴν καὶ οἱ δημοσιογράφοι οἱ σπεύδοντες εἰς τὸ σπουδαστήριόν του τῆς ὅδοῦ Σωκράτους εὗρισκαν ἐπιμόνιμας κλειστὴν τὴν μύραν καὶ ἄφωνον ὡς Ἄρποκράτην τὸν οἰκοδεσπότην.

Ἐμενε λοιπὸν τὸ Βασιλικὸν θέατρον χωρὶς
διευθυντὴν μὲ τὸν γενικὸν γραμματέα καὶ ὅπι-
σθεν αὐτοῦ τὸν πανίσχυρον ἐκεῖνον καὶ ἀπο-
φασιστικὸν ἄνθρωπον, τὸν Θών, ὃ δοποῖς κα-
τώρθωσε νὰ θορυβήσῃ περισσότερον μετὰ θά-
νατον παρ' ὅσον ἐθορυβησεν εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ
κ. Στεφάνου διηγήθηνεν ἀπὸ τὸ γραφεῖον τοῦ
θεάτρου, ὃ μακαρίτης Θών ἀπὸ τὸ γραφεῖον
τῶν Ἀνακτόρων καὶ ὁ κ. Οἰκονόμου ἀπὸ τὰ
βάθη τῆς σκηνῆς. Οἱ διευθυνταὶ ἦσαν πολλοὶ¹
καὶ ὁ διευθυντὴς δὲν ὑπῆρχε.

Εἰς ἐν δικαιοσύνης σύμφωνοι οἱ διευθυνταί. Οὐ καὶ Βλάχος δταν ἵτο ἀκόμη διευθυντής, δὲν ἥθελε ν' ἀκούσῃ περὶ πρωτοτύπων ἔργων. Εἰς τὸν Ἀριστομένην Προβελέγγιον ὁ δρόποις τοῦ ἀνήγγειλε ὅτι θὰ τοῦ ἔδιδε ἔνα πρωτότυπον ἔργον, οὐ καὶ Βλάχος ἐλέγετο ὅτι εἴπε. — Ἀριστομένη, τὰ πρωτότυπα στὸ συρτάρι

Ο Προβελέγγιος ἔκλεισε τὸ πρωτότυπον εἰς
δὲ συρτάρι του καὶ τὸ ἴδιον ἔκαμαν καὶ οἱ ἄλ-
οι συγγραφεῖς. Τὸ Βασιλικὸν θέατρον ἔχανε
ταῦτα, αὐτὸν τὸν τρόπον προκαταβολικῶς τὰ τρία
έταιρα τοῦ ἐνδιαφέροντός του.

Οι νέοι διευθυνταὶ ἐσκέφθησαν ὅτι ἔπρεπε
ἀλλὰ κάμουν τὸ ἀντίθετον ἀφ' ὃ τι ἔκαμεν δικ.
Βλάχος. Νὰ ἐλκύσουν τὰ πρωτότυπα ἔργα, καὶ
ἀλλὰ ὠφεληθῆ τὸ θέατρον ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ
ποῖον θὰ ἔξηγειραν. Ἡ ἴστορία τῶν παρα-
κηνίων βεβαιώνει ὅτι αὐτὴ ἡτοῦ ἡ σκέψις τοῦ
Στεφάνου. Ό μακαρίτης Θὼν τὴν ἐδέχθη.
Ο κ. Οἰκονόμου δὲν εἶπε τίποτε ἐπιφυλάττων
ήντινα ἀδιαφορίαν καὶ τὴν ἔχθρικήν του προκατά-
ψην δι' ἀργότερα.

Καὶ ἔνα φθινοπωπινὸν ἀπόγευμα ὅλοι οἱ
ράφοντες διὰ θέατρον ἢ σκεπτόμενοι νὰ γρά-
ουν προσεκλήθησαν εἰς τὴν ἐπαλιν τοῦ Θῶν

τοὺς Ἀμπελοκήπους. Ἡσαν δὲ Μπάμπης
Ἀννινος, δὲ Ἀμπελᾶς, δὲ Προβελέγγιος, δὲ Δη-
μητρακόπουλος, δὲ Λάσκαρης, δὲ Δεληκατερίνης,
δὲ Καλαποθάκης, δὲ Πώπη, δὲ Παλαμᾶς, δὲ Για-
νουκάκης, δὲ Ξενόπουλος, δὲ Καπετανάκης, δὲ
Στρατηγόπουλος, δὲ Πολέμης, δὲ Ζώρας, καὶ δὲ
γράφων τὰς γραμμὰς αὐτάς, εἰσήχθησαν εἰς
μίαν αἴθουσαν στολισμένην ἀπὸ ἔργα Ἑλλή-
νων καλλιτεχνῶν καὶ βλέπουσαν εἰς τὸν κῆπον
μέσα εἰς τὴν πρασινάδα τοῦ ὄποιου διεκρί-
νοντο αἱ μικραὶ μαρμάριναι προτομαὶ τῶν ἥ-
ρων τοῦ 21. Καταλληλότερος τόπος δὲν ἦτο
μυνατὸν νὰ εὑρεθῇ διὰ τὴν συγκέντρωσιν ἀν-
θρώπων καλούμενων ἐκεῖ νὰ βοηθήσουν τὴν
ἀνάστασιν τῆς Ἑλληνικῆς δοματικῆς τέχνης.

Τὸ Βασιλικὸν θέατρον δὲν ἡμπορεῖ νὰ καυ-
χηθῇ διὰ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας του πρὸς τὰ
ἔλληνικὰ γράμματα. "Εօγα ἔλληνικὰ ἐπαίχθη-
σαν βεβαίως ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Βερναρ-
δάκη ἔως τὰς ἡμιμεταφράσεις καὶ ἡμιδιαισκευαῖς
τοῦ κ. Καλτῆ. 'Αλλὰ τὰ ἔλληνικὰ ἔργα δὲν εἴ-
δαν τὸ Βασιλικὸν θέατρον μὲ τὴν ἐμπιστοσύ-
νην μὲ τὴν δποίαν ἔπειτε νὰ τὸ βλέπουν. Διότι
ἵτο γνωστὸν ὅτι ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν σκηνὴν
τὰ ἐπεριμένεν δ. κ. Οἰκονόμου δ. δποίος ἔδιδεν
έδιδεν σύνθημα εἰς τὸν ἥθοποιούν.

— Προσοχή, νὰ μὴ χαλάσωμεν τὸ ἔργον τοῦ συγγραφέως.

Καὶ τὰ ἐλληνικὰ ἔργα ἔζητοῦντο καὶ δὲν ἦρχοντο εἰς τὸ Βασιλικὸν θέατρον. Σιγὰ σιγὰ μάλιστα ἀπεμακρύνθησαν καὶ ὅσα ἤσαν ἐκεῖ.

Ο οίκοδεσπότης ωραῖος, ἐπιβλητικὸς καὶ ἀνοικτόκαρδος, ἐδέχθη μὲ ἀβρότητα τοὺς προσκεκλημένους του, τοὺς προσέφερε ἐκλεκτὰ ἀναψυκτικὰ καὶ ἔπειτα βινθίσας τοὺς ἀντίχειρας εἰς τὰς μασχάλας τοῦ γιλέκου του, — ἀκριβῶς ὅπως τὸν ἀπετύπωσε εἰς τὴν προσωπογραφίαν του ὁ Ἰακωβίδης — τοὺς ἐδήλωσεν διτοὺς ἐπαύλεσε καθ' ὑψηλὴν βασιλικὴν ἐπιμυμίαν, διὰ γὰ τοὺς ἀνακοινώσῃ διτοὺς ὁ Βασιλεὺς ζητεῖ ἐλημηνικὰ ἔργα διὰ τὸ Βασιλικὸν θέατρον.

Ο Θών προσέθεσε διλύγα ἀπλᾶ ἐνθουσιαστικά λόγια τὰ ὅποια ἔκαμψεν ἐνθουσιαστικώτερα ὁ τρόπος μὲ τὸν ὅποιον ἐλέγοντο. Ὁ, τι εἶχαν οἱ συγγραφεῖς ἔτοιμον ἡμιποροῦσαν νὰ τὸ παραδῶσουν ἀπὸ τὴν ἐπομένην εἰς αὐτόν. Τὰ ἐπίλοιπα ἦσαν δική του δουλειά. Ἡ κριτικὴ ἐπιτροπὴ θὰ ἐκάλει τοὺς συγγραφεῖς νὰ διαβάσουν τὸ ἔργον των καὶ θὰ ἐκανονίζετο ἡ παράστασις ἀμέσως.

Μετ' δόλγας ήμέρας δύω ἀπὸ τοὺς προσκληθέντας, δ. Γ. Πώπ., καὶ δ. γράφων τὰς γραμμάς αὐτάς, φέροντες ρεδιγκόταν καὶ ὑψηλὸν πῦλον, εἰσήγοντο εἰς μίαν αὖθουσαν τοῦ Βασιλικοῦ θεάτρου καὶ ἐδιάβαζαν τὰ ἔργα των εἰς τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, καθισμένα γύρω ἀπὸ ἕνα τραπέζι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὅποιον ἐκάθητο δ. πρόεδρος αὐτῆς πρίγκηψ Νικόλαος, καὶ αὐτὸς συγχραφεύς, δύω κωμῳδῶν αἱ ὅποιαι ἐπαίχθησαν. Τὰ δύω ἔργα ἦσαν καὶ τὰ μόνα παιχθέντα τότε εἰς τὸ Βασιλικὸν θέατρον.

μαθιστόρημα δὲν ἀπαιτοῦνται ίδιαιτεροι νόμοι καὶ πανόνες. Ἡ τέχνη ὅμως ἀπαιτεῖ κάτι τι ἀπὸ τοὺς γράφοντας, δηλαδὴ ὁ σκοπός των εἰμπορεῖ νὰ είνει διδακτικός, εἰμπορεῖ νὰ είνει δι, τι θέλει, ἀλλὰ συγχρόνως νὰ είνει και καλλιτεχνικός. Μ' ὅλα ταῦτα ἡ διῆγησις είνει γοργοτάτη εἰς πλείστου μέρου και πολλαχοῦ ὁ συγγραφεὺς μὲ πολλήν λεπτότητα εἰδωνεύεται ἀρκετάς θυσαρέστους κοινωνικάς συνηθίσεις.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ανασκαφαι Κρήτης κατά τὸ 1907

ΑΙ ἐν Κρήτη κατά τὸ 1907 γενόμεναι ἀνασκαφικαὶ ἔργασίαι δύνανται νὰ συνοψισθῶσι κατά τὰς ἀνακοινώσεις καὶ τὰς σημειώσεις αὐτῶν τῶν ἀρχαιολόγων τῶν ἐνεργησάντων τὰς ἀνασκαφὰς ὡς ἔξης.

A'. *Kνωσός*

Κατὰ τὸ ἔτος τούτο ὁ κ. A. Evans καὶ ὁ ἄξιος αὐτοῦ βοηθός D. Mackenzie κατήλθον εἰς Κοήτην σκοπεύοντες νὰ ἐκειλέσωσι συμπληρωματικάς ἐρεύνας εἰς τὴν διτικήν πτέρυγα τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ πρὸς δριστικήν αὐτοῦ δημοσίευσιν. Πρὸ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν εἰχεν ενδεδῆ τυχαίων σειρὰ Κυκλωπείων ὄγκοιών τιτανολίθου ἐν μίλιον πρὸς βορράν τοῦ ἀνακτόρου κατά τὴν διεύθυνσιν τοῦ βασιλικοῦ τάφου· οἱ ὅγκοιλοι οὗτοι ὑπεδείκνυνον τὴν ὑπαρξίαν δημοίουν νεκροκοῦ μημείουν. Ἐκ τῆς γενομένης ὅμως σταφῆς ἀπεδείχθη δὲι οἱ λίθοι αὐτοῦ δὲν ενδίσκουν εἰς τὴν ἀρχικήν των θέσιν, ἀλλ' εἴχον μετακομισθῇ ἀλλοθεν ἀλλ' ἀμέσως κατωτέρω ενδέθησαν δύο μικροὶ κυψελοειδεῖς τάφοι λαξευμένοι ἐν τῷ μαλακῷ βράχῳ, ἀντιτροπωπεύοντες μὲν κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τίνα γνωρίσματα τὴν ἀρχαίαν Μινωϊκὴν παράδοσιν ἀλλ' ἀνήκοντες εἰς τὴν περιόδον τοῦ 800 π. Χ., διε τῇ Δωρικῇ ἐποιήσις μεγάλου μέρους τῆς νήσου εἰχεν ἡδη συν-

τελεσθή. Τα ενδεδέντα ξίφη είναι τού ήπειρωτικού τύπου και κατεσκευασμένα ἐκ σιδήρου τού διαδεχθέντος τόν ἀρχαιότερον χαλκόν, αἱ δὲ τεφροδόχου κάλπαι είχον ἀντικαταστήσει τάς προγενεστέρας σαρκοφάγους θῆκας, ἀλλ' ἡ διακόσμησις καὶ ἡ ἔφενδος εἰς ἑνὸς τοὺς ενδεδέντας πηλίνοις ἄγγειοις δεικνύουσι τὴν ἔξακολούθησιν πολλῶν διακοσμητικῶν τύπων καὶ σχημάτων τῆς Μυκηναϊκῆς τέχνης· ἡ παρουσία τοῦ στεγανοστόμου ἀφροδέως (Bügelkanne) μαρτυρεῖ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἐγχωρίου στοιχείου.

Εἰς τὸν ἔτερον τῶν τάφων ὑπῆρχον 100 περίπου ἀντίκεια, μὲν ἀρχαῖαι, τὸν δὲ τέλον τὸν

αγγεῖ καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὰ σημαντικάτερα, αἱ τε-
φροδόχοι καλπαὶ, παρουσιάζουν νέαν καὶ περίτεχνον
τεχνοτροπίαν γεωμετρικῆς διακοσμήσεως πολυχρώμων
ἐν ἥ κυαρισχεῖ τὸ στιλπνὸν ἔρυθρον. Τὰ χρώματα
ἐν τούτοις εἰναι ἀτελῶς ἐπιτεθεμένα, καὶ πιθανῶς
ῆσαν προωρισμένα διὰ καθαρῶς ἐπικήδειον κρῆσιν.
Εἰς ἐν ἐκ τῶν ἄγγειων εἰναι σχεδιασμέναι λατρευτι-
καὶ εἰκόνες θεᾶς καὶ θεοῦ πολεμιστοῦ ἴσταμενων ἐπὶ
χαμηλῶν βάσεων. Τὸ πραδοῦστερον ἀντικείμενον εἰ-
ναν εἴδωλον γυναικὸς εἰογαμισμένον ἐπὶ σιδήρῳ.

Αἱ συμπληρωματικαὶ τάφοι καὶ ἀλλοι ἐν τῷ ἀνατόφῳ παρήγαγον σπουδαῖα ἀποτελέσματα. Ὅπος τὸ δάπεδον τῆς δυτικῆς αὐλῆς, δῶρος εἶχεν ἀνασχηματισθή κατὰ τὴν περιόδον τοῦ τελευταίου ἀνακτόφου, ἀνοίῳδη κυκλικὸς ιστούσις κῶνος διαμέτρου 20 ποδῶν καὶ κατεργάμενος εἰς βάθος 12 ποδῶν μέχρι τοῦ τεχνητοῦ ἀσβετοπιμηγοῦς πάτου. Ὁ ἀρχικὸς προοισμὸς τοῦ κυκλικοῦ τούτου κῶνος εἶναι ἀδηλος, ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ἀπεδείχθη ὅτι εἶναι μεγάλης ἀστικολογικῆς σπουδαιότητος, διὰ τὸν λόγον ὅτι, καθ' ὃν χρόνον ἡ πλακάστρωσις τῆς δυτικῆς αὐλῆς ἐπεξετάθη

ναντόρου. Είς τὴν ἵδεαν ταύτην ἐνισχυθή ἐκ τούτου, ὅτι κατὰ τὰς προηγουμένας ἀνασκαφὰς τῆς δυτικῆς προσόψεως τῆς αὐλῆς ἥλθον εἰς φῶς ἐνδείξεις τινὲς τῆς ὑπάρχειας ἱεροῦ ἐνταῦθα. Εἰς μικρὸν δηλ. ὁρθούνιον μυχὸν εὑρόντων θεάν ἐπὶ ὑψώματος φυλασσομένου πόλεοντων μὲ τυπικὸν Μινωικὸν γαὸν διπισθεν. Εἰς ὡμάτιον δὲ διπισθεν τοῦ μυχοῦ τούτου εὑρισκόμενον γένετο ἡ ἔτι σημαντικωτέρα ἀνακάλυψις τῶν θησαυρῶν τούτου ἀρχαιοτέρουν ναοῖν, τῶν περιεχόντων τὰ ἐκ προσελεύσεως εἴδωλα τῆς θεᾶς τῶν ὄφεων καὶ τῶν λαζαρευτιῶν της, καὶ μεταξὺ ἀλλών ἀντικειμένων τῆς λαζαρείας τὸ παραδοσότερον ἔξι ὅλων μαρμάρινος στυλοῦρος. Ποῦ δῆμας ἔκειτο ἀκριβῶς τὸ ἱερόν αὐτό; Τὴν γένουσιν ἔδωκαν αἱ βροχαὶ τῶν προηγουμένων ἔτῶν.¹ Ἐπί τῶν πλακῶν, αἱ ὁποῖαι σημειούσαι τὸ πόρος τὴν κεντρικὴν αὐλὴν ἀκρον τῆς πρεργούς ταύτης, ἐφάνησαν καὶ αρά τὰ σημεῖα τῶν βάσεων δύο ζευγάν μικρῶν κιόδων, οἱ ὅποιοι ἀρισταὶ ἀνταποκρίνονται πρὸς τοὺς παρατηρουμένους ἐν τῷ ἱερῷ τῆς μικρογραφίας, δὲ ἐν ψήφῳ, ἐν φύσει τοῦ θεᾶς, ἀντιτοιχεῖ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς βορείας πτέρυγος. Μεταξὺ τῶν δύο πτερεγών ὑπάρχει διάστημα ἐν τῇ προσόψει ἀντιρροσωπεύοντος τὸν κιόδον τὸν κατεκόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνυψωμένου κεντρικοῦ σηκοῦ. Οὕτως εἶναι δυνατὸν γὰρ ἀποκτήσωμεν τὸ σχέδιον τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἀναντόρου διοικού μὲ τὸν ὅποιον μᾶς εἰκονίζει ἢ μικρογραφική τοιχογραφία. Αἱ συμπληρωματικαὶ δοκιμαὶ καὶ τοιμαὶ τούχων καὶ δαπέδων ἔφερον ἄλλην ἐπιβεβαίωσιν τοῦ κατ' ἔξοχὴν θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος τοῦ διαιρεόματος τούτου τοῦ ἀναντόρου. Υποκάτω δηλ. τῶν μεταγενεστέρων λιθίνων θρανίων καὶ τοιμένων μέσα εἰς τὰς σχισμάς τῶν τοίχων τοῦ γειτνάοντος «δώματος τῶν πινακιδῶν μὲ ἀρμάτων» εὑρέθη σειρά λιθίνων ἀγέρειών σπονδῶν διοικού πρὸς τὰ τῶν θησαυρῶν τοῦ ἱεροῦ καὶ δύο ὑψηλόποδες λαμπτήρες ἐκ πορφυρόχρου γύψου.

σοδον. Ἐξετάζοντες δηλ. τὰς ὑποδομίας τῆς πτέρυγος ταύτης παρετήρησαν τὴν τομὴν μεγάλης θόλου κυψελοειδοῦς λαξευμένης ἐν τῷ μαλακῷ βράχῳ. Ἡ θόλος εἶχε πληρωθῆ μὲ νεαρέτα τείχανα καὶ σωρούς τεμαχίων ἀγγειών ἀναγράμμένων εἰς τὸν χρόνον τοῦ ἀρχαιοτάτου Μινωϊκοῦ ἀνακτόρου (Middle Minoan I). Θεμέλια ἀνήκοντα εἰς τὴν σειράν τοῦ νοτίου τοίχου είχον βυθισθῆ ἐντὸς τῆς θόλου καὶ γραμμῇ πηλίνων σωλήνων ὕδατα κατεσκευασμένων — καὶ τούτων πολὺ παλαιῶν — διετέρασε δι' αὐτῆς. Ἄλλη μεγάλη κοιλότητα ἔξηκολούνθει εὐδύνομην καὶ κατερχομένην, δοκιμαστικὸν δὲ φρέαρ κατελθόν εἰς βάθος 25 ποδῶν κάτω τῆς ἀρχαικῆς ἐπιφανείας δὲν εὑρετούμηται τὸν πυθμένα τῆς θόλου. Εἰς τὸ σημεῖον τούτο διεκόπη προσωρινῶς ἡ ἐργασία, μικρὰ δὲ μένει ἀμφιβολία, ὅτι ἔχομεν ἐν τούτῳ πρωτόγονον κυψελοειδή τάφον ἀνήκοντα εἰς τὸν τόπον τοῦ διόπιτον δείγματα εὑρέθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα τρία ἐτη εἰς Κονυμάσαν καὶ Ἀγ. Τριάδα. Καὶ χρονολογεῖται μὲν ἡ θόλος εἰς ἐποχὴν κειμένην πέραν τῶν Κρητικῶν ἀνακτόρων, ἀλλ' εὑρισκομένη ἐντὸς τῆς βασιλικῆς περιοχῆς τῆς Κνωσοῦ, τίς δύναται νὰ προειπῃ ποιας ἐκπλήξεις δύναται νὰ μᾶς παρουσιάσῃ;

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν μᾶς δεικνύει ὅτι πρόσθετος ἐπιφάνεια 2800 τετραγωνικῶν μέτρων περίπου προσετέμη εἰς τὸ μέγα Ἀνάκτορον, ἵνα ἀνοιξῃ σειράν προβλημάτων μεγάλης σπουδαίότητος, μεταξὺ τῶν ὅποιων οὐχὶ τὸ μικρότερον σχετίζεται μὲ τὸν μέγαν πρωτόγονον τάφον. Οὕτως παρίσταται ἀνάγκη νέας μεγάλης ἐργασίας, ποτὶν ἡ δριστικόν τι δυνηθῆ νὰ ἐπιτευχθῇ. Πρὸς τούτους καὶ εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν εἶναι ἀπαραίτητοι συμπληρωματικαὶ ἔρευναι εἰς κλίμακα σημαντικήν.

B'. Ψεῦτα.

‘Ο ‘Αμερικανὸς ἀρχαιολόγος κ. R. Seager ἐξηκούλωνθησε κατὰ τὸ ἔτος τούτο τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ προ-

B' , $\Psi_{\varepsilon \tilde{\rho} \alpha}$

Ο Ἀμερικανὸς ἀρχαιολόγος κ. R. Seager ἔξηκο-
ύθησε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ προ-
τογενοῦ συνοικισμοῦ εἰς τὴν νησίδα Ψεῖραν, τὴν δ-
ιάν ἥρχισε κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος.

Δια της ωικονήσεως πρόσυντος είναι επιλεγμένων από τό νότιον πρόπτυλον ἀνέφαντησαν ὄγκωδη κορητώδη μάτα σηματίζοντα στερεόν δρυμογύνιον ὅγκον, ὃ δύποιος πιθανῶς ὑπέβασταζε τὴν ἀρχικήν κλίμακα, τῆς δύποιάς αἱ διαστάσεις δύνανται ἥδη νὰ βεβαιωθῶσιν.

Κοίητς τὸν Θόλον τοῦ Καβουσίου τῆς Τεραπέτρου.
Ἡ ἀρχαία προϊστορικὴ πόλις ἔκειτο ἐπὶ μακρᾶς βραχώδους γλώσσης εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς νήσου,
ἄλλ' ἔχει καὶ ὀλίγας οἰκίας εἰς τὸν συνεχόμενον πρός

¹Αλλ' ἡ μεγαλυτέρα εἴκπληξις τῶν συμπληρωμάτικῶν αὐτῶν ἀνασκαφῶν περιέμενε τοὺς ἀνασκάπτοντας πρόδος νότον καὶ νοτιουδυτικὰ τὸν ἀνακτόρουν. Εἰς τὸ μέρη ταῦτα τὸ σχέδιον δόλωληρον ἀνετρόπτη φιζηδόν.² Ή γραμμὴ τοῦ γυψίνου τοίχου, δύσις ἐθεωρεῖτο μέχρι τούδε ὡς δι-εἴπειος τοίχος τοῦ ἀνακτόρου προδοτήκων καὶ νοτιουδυτικά ἀποδιειρώντων διάστημα.

προς νοτον και νοτιοδυτικα, αποδεικνυεται οτι δεν ειναι τουιστος εξειτερικος τοιχος, αλλα τονταντιον το έσωτερικον διοιν ενδρομη διαδρομη, δοτις κειται έκτος της όψεως ταυτης του οικοδομηματος, δ οτε πραγματικος εξειτερικος τοιχος του ανακτορου πρεπει να χαραχθη εις σημαντικην αποστασιν. Περιατερω επιμελης έρευνα απεκαλυψεν διλόκληρον το σχέδιον της συνεχομενης νοτιας εισοδου, η δοπια και εις την δυτικην στοιαν περιειχε μικρον δωματιον θυρωδον, ξεωθι δε της νοτιας πύλης ητο δρατον μερος του δαπεδου αρχαιας οδου φερουσης προς την κατωφρειαν. "Αλλαι ταφοι σκαφειναι κατα τα μερη ταυτα απεκαλυψαν νεαν σειραν κτιριων του ανακτορου εκει, διον προτερον έπιστενετο διτ δεν ηπηρχε πλεον ανάκτορον, οντω δε αποδεικνυεται διτ ηπηρχε νοτιοδυτικον διαμερισμα του ανακτορου, του δοπιου ουδεμια ιδεα μεχρι τουδε υφιστατο.

Τα κάλλιστα ενδήματα χρονολογούνται από την εποχήν τῆς τελευταίας καταστροφῆς και ἀντιπροσω

του τὸν ἀπίγνητος ἔξω ἀπὸ τὸν ὑπουργεῖον καὶ τὸν ἐργάτηρος : Τί κανεὶς ἔδω ; — "Ηλθα, ἀπεκρίθη ὁ Μυσσές, νὰ ἰδῶ ἀν πραγματικῶς ὑπάρχῃ ἢ βιβλιοθήκη μου.

"Ενα βράδυ ἡτον προσκαλεσμένος εἰς τὴν Revue des Deux-Mondes νὰ δειπνήσῃ μὲ διαφόρους συναδέλφους. Πηγαίνοντας ἥρχισε νὰ σκέπτεται ποιὸς θὰ καθίσῃ στὸ πλάι του. "Αν ἡτον ὁ τάδε θὰ εἴμαι πολὺ εὐχαριστημένος. "Αν δύως τύχῃ ὁ Λεομνιέ καὶ ἀρχίσῃ τὰ πολιτικά. Αυτὴ ἡ σκέψης τὸν ἔκαμε νὰ δειπνήσῃ μόνος στὸ ξενιδοχεῖον καὶ νὰ στείλῃ δύο λέξεις συγγράμμης που ἐμποδίσθηκε.

Μιὰ νύκτα χειμωνιάτικη τὴν ὧραν ποὺ ἐπέστρεψε εἰς τὸ σπίτι του, εἰδεὶς τὴν γέφυραν τῶν Τεχνῶν ἔναν τυφλὸν ποὺ ἔπαιξε δργανέτο. Ήτο πολὺ κρύο. Ο Μυσσέ δὲν ἐγύρισε νὰ ἰδῃ ἀλλ' ὅταν ἔφθασε στὸ σπίτι ἐνθυμήθηκε τὸν τυφλὸν καὶ ἐπιστρέψει : «Πάρε πέντε φράγκα καὶ πήγαιν νὰ πλαγιάσῃς» τοῦ λέγει. Κάποιος ἔτειτα τοῦ ελεγε ὅτι πέντε φράγκα ἦταν παραπολλὰ γιὰ ἀλεμοσύνην. Καὶ ἀπήντησε : Καὶ δὲν λογαριάζεις πώς δῆλη τὴν νύκτα θὰ ἔμενα μὲ μάτια ἀνοικτά, νὰ συλλογίζωμαι αὐτὸν τὸν δυστυχισμένον;

Συχνὰ ἐπήγαινε εἰς τὸν φίλον του Ταττέ, διόπου πάντοτε ὑπῆρχε ἔνα δωμάτιον ἔτοιμον δι' αὐτόν. Ο Ταττέ ὁ δοποῖος ἐγγνώριζε τὰς συνηθείας του, εἰχε διατάξει νὰ βάνουν μιὰ μποτίλια ρούμι ἕπαντα στὸ τραπέζαντον. Ενα βράδυ ὅταν ἐπῆγε νὰ κοιμηθῇ, δὲν ἔνρηκε τὴν μποτίλια. Τὸ εἶχε λησμονήσει ὁ ὑπηρέτης. "Αλλ' ὁ Μυσσέ τὸ παρεξήγησε.

— Δὲν ἀνέχομαι τέτοια μαθήματα, εἶπε.

Καὶ ἡθέλησε νὰ φύγῃ ἀμέσως. Μὲ πολὺν κόπον τὸν ἐπεισαν διὰ τὸ πρᾶγμα ἥτον ἀπὸ ἀμέλειαν τοῦ ὑπηρέτου καὶ διὰ κανεὶς δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ ἐπικρίνῃ τὴν διαγωγήν του.

ΕΙΣ τὴν «Ἐπιθεώρησιν τῶν Δύο Κόσμων» δ συγγραφεὺς τῆς πενταδόμου Ιστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας καὶ Μωρίς Κροναζής δημοσιεύει μακράν μελέτην περὶ τῶν νέων ἐργασιῶν τῶν ἐλληνιστῶν ἐπὶ τοῦ ὅμηρικου ζητήματος καθὼς καὶ τοῦ νέου τρόπου μὲ τὸν διποίον ἐπιλαμβάνοντα τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν κ. Κροναζέ τὰ ἐσχάτως ἐκδόθεντα ἔργα καὶ ίδιως τὰ ἔργα τοῦ Βίκτωρος Μπεράρ καὶ τοῦ Μιχαήλ Μπρεάλ περὶ τῆς γενέσεως τῶν ὅμηρικων ἐπῶν καὶ ἐπὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Ὀμήρου ἔχουν ἀναμφισβήτητον ἀξίαν. "Αλλά ἐπίσης δὲν δύναται τις νὰ βεβαιώσῃ ἀπειρφράστως ὅτι λύουν καθ' ὄλοκληρον τὸ ζητήμα. Τὸ ὅμηρικόν πρόβλημα ενδιόσκεται ἀπὸ καποια νέα στοιχεῖα γνώσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς συγχύσεως τῶν ποικιλῶν γνωμῶν δὲν είμπορει κανεὶς νὰ διευκρινίσῃ παρὰ ἐλαχιστας πιθανότητας.

Ο κ. Κροναζέ ἀποφαίνεται διὰ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης τῶν ὅμηρικων ποιημάτων, τῶν παραπορήσεων τὰς διποίας ὑποβάλλοντας καὶ τῶν ἀποδείξεων ποὺ παρέχουν ἐπὶ τῶν ἀιδάνων καὶ τῆς ἐποχῆς των, ἔξαγεται ὅτι ἡ παράδοσις ποὺ ἀπέδιδε εἰς τὸν αὐτὸν ποιητὴν τὴν Ιλιάδα καὶ τὴν Οδύσσειαν δὲν δύναται τοῦ λοιποῦ νὰ ἔχῃ οὐδεμίαν ἀξίαν, μολονότι τὸ ἔνα ποίημα εἶνε ὀνταπόστατον τοῦ ἀλλοῦ.

Τὶ λυπηρὸν εἶνε ὅτι καὶ μ' ὀλην τὴν ὠδαίαν αὐτὴν κριτικὴν μελέτην τὸν διαιτητικὸν Γάλλον ἐλληνιστοῦ καὶ τῶν ἄλλων συναδέλφων τοι οὐ ὀλος λύεται τὸ πολυθρύλητον αὐτὸν ζῆτημα διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον τὸν βαθέως καλλιτεχνικὸν ὅτι μεθ' ὄλας τὰς ἀγόνων προσπαθείας τῶν σοφῶν περὶ τεμαχισμοῦ τῆς προσωπικότητος τοῦ Ὀμήρου ὁ ὑπέροχος τῆς Ιωνίας ἀοιδὸς εἶνε δὲ ίδιος ποιητὴς τῆς Ιλιάδος καὶ τῆς Οδύσσειας.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδειά τοῦ 'Υπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν . . . Δρ. 2 255.30
Θρασύβουλος Σταύρου 5.—

Δρ. 2.260.30

Ο ΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ο κ. Δημήτριος Ε. Τσακαλώτος ἀνεκηρύχθη ὑπὸ τῆς σχολῆς τῶν Φυσικῶν καὶ Μαθηματικῶν Ἐπιστημῶν, ὑφηγητὴς τῆς γενικῆς Χημείας.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν συνεστήθη ἔνας σύλλογος τοῦ ὁποίουν δ σκοπὸς είνε ἡ κατὰ τὸν διαφριμίσεων σταυροφορία. Οἱ Ἀμερικανοὶ λέγουν ὅτι ἡ ἐπιδρομὴ αὐτὴ τῶν μεγάλων διαφριμίσεων ἔντος τῶν ὁδῶν μιᾶς πόλεως ἀσχημίζει καθ' ὑπερβολὴν αὐτάς.

Τὸ δικαίωμα τῆς φήμου τῶν γυναικῶν ἔξακολουθεῖ ν' ἀπασχολῇ τὰς λογίας Ἀμερικανίδας. Ή κ. "Εἶναι μάλιστα γράφεις ὅτι δὲν πρόκειται πλέον αἱ γυναικες νὰ διεκδικήσουν τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀλλὰ νὰ τὴν πάρουν μὲ τὸ χέρι των. Δηλαδὴ δι' ἐπαναστάσεως.

Εἰς τὸ Μέγα Δουκάτον τῆς Βάδης εἰσήχθη εἰς τὰ σχολεῖα τὸ σύστημα τῆς κοινῆς φοιτήσεως τῶν μαθητῶν καὶ μαθητῶν.

Εἰς τὸ Λονδίνον τὸ παρελθόν ἔτος οἱ ἄνευ ἑογάσιας ἐργατοὶ ἀνθρώποι ἀνῆλθον εἰς 926 χιλιάδες. Φέτος διώκεις ἀνῆλθον εἰς ἔνα ἑκατομμύριον. Τὸ κοινωνίκον τούτο φαινόμενον ἐμβάλλει εἰς σκέψεις καὶ στενοχωρίας τοὺς Ἀγγλούς πολιτικούς καὶ κοινωνιολόγους.

Οἱ Βέλγοι δημοσιογράφοι καὶ πολιτικοὶ ἥρχισαν τρομερὸν πόλεμον κατὰ τὸν ιδιοκτητὸν τῶν οἰκημάτων ποὺ ἐνοικίζονται εἰς τὰς ἐργατικὰς καὶ μεσαίας τάξεις. Εὑδίσκουν αὐτὰ ἀκριβά καὶ ἀνθυγεινά, καὶ ἐπικαλούνται τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως. Τὰ οἰκήματα αὐτὰ τ' ἀποκαλοῦν τὰ «Σπίτια ποὺ φονεύουν».

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Τὸ σημεῖον ζέσεως καὶ τήξεως χημικῶν ἔξεταζόμενον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς θερμοδυναμικῆς ὑπὸ Δημήτριον Ε. Τσακαλώτου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ο Ψυχάρης ὁδ συγγραφεὺς ὑπὸ Γεωργίου Ἀποστολίδου. Ἀδηνα.

Ἡ τῆς ἀλχημείας γένεσις ὑπὸ Μ. Βερτελώ μετάφρ. Μιχαήλ Κ. Στεφανίδου. Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ δρ. 3.

Μεσαιωνικὰ καὶ νέα ἐλληνικά ὑπὸ Γεωργίου Ν. Χατζιδάκι τόμος Β'. Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ δρ. 10.

Ἐπίτιμος ιστορία τῆς Ρωσσίας ὑπὸ Αἰκ. Στεπενίκας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1881 μετάφρ. Παύλου Σ. Λέφα. Παράρτημα Βιβλιοθήκης Μαρασλῆ δρ. 4.50.

Κρίσις τῆς δογματικῆς τοῦ κ. Χρήστου Ανδρούτσου ὑπὸ Δημ. Σίμου Μπαλάνου. Ιεροσόλυμα. — Τυπ. Ιεροῦ κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Φλωρεντικὴ Θραγωδία ὑπὸ "Οσκαρ Οὐάιλδ" ἔκδοσις ρωσική, μετάφρ. ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Μιχαήλ Λυκιαρδοπούλου.

Délos et la transgression actuelle des mers par Ph. Négris. Athènes imprimerie Sakkellarios.

ΤΟΜΟΙ ΤΟΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ," ΜΕ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΠΤΩΣΙΝ

Οι τόμοι 1ος, 2ος, 3ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος,
9ος, 11ος καὶ 12ος πωλοῦνται πρὸς δραχ. ἢ φρ.
ΔΥΟ ἔκαστος.

Διὰ κάθε τόμου προσθέτομεν εἰς τὰς ἄνω τιμὰς 50 λεπτὰ διὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ 1 φράγκον διὰ τὸ ἔξωτερικὸν ταχυδρομικά.

Αἱ διλίγαι υπολειπόμεναι ΠΛΗΡΕΙΣ ΣΕΙΡΑΙ ΤΑΝ «Παναθηναίων», ἐν διλφ. τόμοι 12, πωλοῦνται πρὸς δρ. 100 ἐκάστη.

Αἱ παραγγελίαι στέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῶν «Παναθηναίων» διόδος 'Αριστοτέλειος 35 'Αθήνας καὶ προπληρώνονται.